

Úvodník

- Čermák Karel: Právo v době postmoderní, aneb metr už není metr 5

Články

- Čermák Karel: Příspěvek advokacie ke zvýšení efektivity justice 8
Nykodým Jiří: Novela zákona o rodině (zák. č. 91/1998 Sb. zák.) 12
Červená Renata: Nová právní úprava odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem 24
Mandák Václav: Konečně jasno v otázce konkretizace vyrozumění obhájce o vyšetřovacích úkonech? 40

Z České advokátní komory

- 1) Informace o schůzích představenstva ČAK dne 12. 5. a 24. – 26. 6. 1998 46
2) Podnikání advokáta na stránkách internetu 49
3) Nutnost individuálního pojištění advokátů – správců konkurzní podstaty 52
4) Výsledky advokátních a uznávacích zkoušek v 1. pololetí 1998 53
5) Dopis předsedy ČAK ministryni spravedlnosti ČR – podnět ke změně procesní formy sdělení obvinění 54
6) Náhrada škody podle zák. č. 58/69 Sb., v některých případech – žádost předsedy ČAK o vydání sjednocujícího stanoviska Nejvyšším soudem ČR 57
7) **HRY ČESKÉ ADVOKACIE – ZMĚNA TERMÍNU – POZOR!** 58
8) Z činnosti pomocných orgánů ČAK 58
a) Ustavující zasedání výboru ČAK pro lidská práva a spolupráci s Radou Evropy 58
b) Jednání výboru pro advokátní tarif 60
9) Výzva advokátům k součinnosti s výborem ČAK pro advokátní tarif 61

Z kárné praxe

- 1) Česká advokátní komora
• Je povinností advokáta informovat klienta včas o doručení soudního rozsudku. 62
• Je povinností advokáta předložit soudu písemný důkazní materiál klientem vypracovaný, na jehož předložení klient trvá. 62

Obsah

• Vynášení dopisů obviněného z vazby uvalené podle § 67 písm. b) tr. ř., je hrubým porušením řádu výkonu vazby a tím i závažným kárným proviněním.	64
2) Itálie Porušování deontologických norem advokáty	66
Názor Pelikánová Irena: Smlouva advokáta s klientem	68
Recenze, anotace Eliáš K.: Kurs obchodního práva (rec. V. Mandák)	70
Pítrová L., Pomahač R.: Evropské správní soudnictví (rec. V. Mandák)	71
Koudelka Z.: Obecné závazné vyhlášky (rec. P. Průcha)	72
Kolektiv: Právnická fakulta UK Praha 1348–1998, jubilejní sborník (rec. Květa Slavíková)	74
Sbírka útěchy Hádanka (S. Balík)	75
Víte, že ... (S. Balík)	76
Mezinárodní vztahy 1) Konference prezidentů evropských advokací ve Vídni	77
2) Informace o plenárním zasedání CCBE (Brusel 24. – 25. 4. 1998)	78
3) Přístup ČR k dalším úmluvám Rady Evropy	82
4) Pracovní jednání představitelů SAK a ČAK (22. 5. 1998 v Praze)	82
Tisk o advokacii (K. Slavíková)	84
Termíny 1) Vzdělávací kurzy a semináře v Římě	92
2) Přednáška Masarykovy asociace v Praze	92
3) Přednášky „Obchodování s USA“	93
4) Seminář v Londýně	93
Různé 1) Zpráva o VIII. karlovarských právnických dnech	94
2) První mezinárodní zápas českých advokátů v rugby	97
3) Nabídka krátkodobé stáže na ostrově Korfu	98
Nakonec...	99

Inzerce	100
Dotazník pro advokátní koncipienty POZOR!	111

Omlouváme se čtenářům, že pro značný rozsah aktuálních příspěvků toto číslo neobsahuje některé pravidelné rubriky (Z judikatury, Přečetli jsme za vás, Ze zahraničí, Z odborných časopisů). V příštím čísle se s nimi opět setkáte.

Nabízíme inzerci v Bulletinu advokacie

Bulletin advokacie vychází v počtu 7 700 výtisků.

Časopis je zasílán všem advokátům a advokátním koncipientům v ČR. Dále je rozesílán na řadu míst v ČR i v zahraničí (justiční orgány, ústřední orgány, knihovny, vybrané osobnosti).

Výhodou pro inzerynty je skutečnost, že okruh potenciálních zákazníků je relativně vysoký, protože odběrateli časopisu jsou výhradně osoby, které mohou použít inzerované služby.

Cena celostránkového inzerátu je 7 500,- Kč (barevný 9 500,- Kč) + 22% DPH; cena inzerátu v menším rozsahu tvoří poměrnou část ceny inzerátu celostránkového. Cena vkládaného inzerátu dohodou.

Při opakování poskytujeme slevu.

Inzerci uchazečů o místo advokátního koncipienta otiskujeme bezplatně, slevu poskytujeme na ostatní inzerát „Hledám místo“ (kromě inzerátů advokátů).

V objednávkě uveďte: – u organizací: název, adresa, bankovní spojení, kód banky, číslo účtu, DIČ, IČO, telefon, fax; – u fyzických osob ještě rodné číslo.

Údaje jsou potřebné pro vystavení faktury.

KARLSBADER JURISTENTAGE
VEREINIGUNG DEUTSCH-TSCHECHISCH-SLOWAKISCHER JURISTEN E.V.
KARLOVARSKÉ PRÁVNICKÉ DNY
— SPOLEČNOST NĚMECKÝCH, ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH PRÁVNÍKŮ

Karlsbader Juristentage e.V.
Widenmayerstrasse 5 80538 München 22 BRD
Národní třída 10 — palác Dunaj CZ 113 19 Praha 1

Präsident:
Eduard Graf von Westphalen

Redakce časopisu ČAK
Bulletin advokacie
JUDr. Václav Mandák, CSc.
šéfredaktor

P r a h a

Karlovy Vary, 12.6.1998

Vážený pane šéfredaktore,
vážené dámy, vážení pánové,

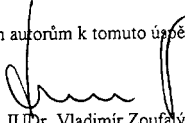
je nám potěšením sdělit Vám, že na základě hodnocení odborné a informační úrovně časopisů právníkou veřejností udělila naše společnost jako nejlepšímu právníckému časopisu v ČR a SR

Prestižní cenu za rok 1997

Bulletinu advokacie

Úpřímně blahopřejeme celé Vaší redakci a Vaším autorům k tomuto úspěchu.

JUDr. Jindřiška Munková
generální sekretář

JUDr. Vladimír Zoufalý
viceprezident

tel.: 0049 89 2285308 VR Nummer 13918 fax: 0049 89 296617
bank. spoj.: Bayerische Vereinbank München č.ú. 32235840 BLZ 70020270

tel.: 0042 2 2495 1148 fax: 0042 2 2491 2376
bank. spoj.: Komerční banka Praha 1. č.ú. 1142546011/0100

Právo v době postmoderní, aneb metr už není metr

Jeden z mých dědů byl dbalý mého praktického vzdělání a poučka, která se mu bůhví proč nejvíc líbila, zněla, že metr je desetimiliontá část kvadrantu zemského. Už dávno v době předškolní mě děda s oblibou z definice zkoušel, a to zejména na procházkách v Grébovce nebo v Riegráku, potkal-li tam, jak tomu obvykle bývalo, některé své známé. Ti, pane, koukali na kvadrant zemský a jeho desetimiliontou část, jako by spadli z višně, neboť až do osudového setkání se mnou a mým dědou byli zajisté přesvědčeni – každý podle svého povolání – že metr je to, co se složí a hodí na ponk, případně svine a odloží do šicího stroje. Desetimiliontá část kvadrantu zemského dodávala zkrátka našemu pozemskému pachtění a marnému usilování přímo kosmický rozměr a šicí stroj se pak s vámi vznášel v kosmických světech Flammarionových.

Když jsem se pak později ve škole dozvěděl, že metr není to, co jsem si myslel, neboť kvadrant zemský kdosi přeměřil a nějaký ten mikron mu do metru chyběl nebo mu v něm snad přebýval (vzal to kozel, už je mi to jedno), bylo mi do pláče. Vinohradští zámečníci a krejčí – samí to pragmatici – měli skoro pravdu. Metr se sice neskládal, ani nesvinoval, ani neležel na ponku nebo v šicím stroji, ale ležel jako pitomý kus železa kdesi u Paříže potmě ve sklepě, aby mu nebylo horko ani zima a aby se snad, parchant, o nějaký ten mikron horkem a zimou nezvětšil nebo nezmenšil nebo aby ho ještě nějaký lotr nečmajznu, protože pak bychom měli s metrem definitivně utrum. A to už ani nemluvím o tom, že metr dnes je jakýsi násobek vlnové délky záření, takže vlastně si už můžeme strčit za klobok i ten metr v Sèvres u Paříže.

Mě ale napadlo už tenkrát a ostinálně to ve mně leží až dodnes, proč ten kus železa a teď ta vlna ukradli poctivému kosmickému metru jeho jméno? Proč si nemohli říkat třeba jetr nebo cetr a nechat desetimiliontou část kvadrantu zemského – a kdyby jednou měřila třeba dva cetry – na pokoji? A vida, už se blížíme svému problému. Dějí-li se takové věci, jako s metrem, ve vědách přírodních, co můžeme čekat ve vědách společenských, umění, tělovýchově a sportu?

Všude je to stejný obrázek. Za první: Starému, celkem ustálenému pojmu a slovu, podsuneme nový obsah. Za druhé: Pro celkem známý jev, nějak označený, najdeme nový název. Myslel jsem kdysi, že to je specifický symptom komunismu. Ale ne, je to zřejmě symptomatické pro celé postmoderní myšlení, je-

hož je ostatně marxismus leninismus, ať chceme nebo nechceme, jedním z předchůdců a zdrojů. Zkusme si, alespoň my pamětníci, vzpomenout na pokřivené obsahy takových slov, jako demokracie, volby, přítel, revoluce, mír, válka, svoboda, práce, názor, ale třeba i vlastnictví nebo plán. To všechno se přece mělo jmenovat nějak jinak. Vzpomeňme na ošemetné novotvary typu vykořisťování nebo třída. Což jejich obsah nepopsal nikdo dříve pod střízlivějšími názvy?

Za novořečí komunismu se nepochybně skrýval agresivní propagandistický úmysl. Oblbni zmatkem a ovládni.

Co se skrývá za stejnými postupy dnes? Jen nevzdělanost a drzost hlupáka? Doufejme, že tomu tak je.

Sport už není ušlechtilé zápolení mladých a zdravých lidí o čestné prvenství. Proč tak ještě říkáme zničujícímú úsilí o zisk na úkor života a zdraví? Nový termín by byl na místě. Vyřešily by se tak i problémy s dopingem. Zajímá snad někoho, co užívá cirkusák nebo advokát, když za účelem zisku metají skutečné či obrazné kozelce a provádějí salta mortale?

Také tělovýchova už neslouží jednotlivci k přiměřenému upevnění nebo posílení jeho tělesného zdraví, ba naopak, zdraví se už od dětství po zupácku měří kategorizovaným výkonem. Proším, vojsko, policie, bodyguardi a vyhazovači jsou taky zapotřebí, ale název tělovýchova tomuto obsahu dávno nevyhovuje.

O umění raději pomlčím. Taky proto, že tady už náhradní slovo máme. Zábavní průmysl. Dotáhnout je to třeba až k těm zábavním průmyslníkům a průmyslnicím, neboť četné osoby, působící dosud pod názvem umělec a zejména umělkyně, ušlechtilé ovlivňují mého ducha asi tak stejně, jako zábavní průmyslník, co prodává trpajzlíky u výpadovek.

Ale běda, konec legrace, už jsme u věd společenských všeobecně a u práva zvláště.

Vysvětlí mi někdo, proč se třeba v národohospodářství nesmí používat osvědčený a výstižný termín krize? Přiznám se, že mě ty recese, deprese, stagnace, poklesy a útlumy už nebaví a nejrůznější definice nejrůznějších úřadů, institutů a jednotlivých vědců o tom, kolik a jakých ukazatelů musí stoupnout nebo klesnout v kolika a jakých obdobích po sobě, aby krize byla podle nich krize, a jaké jsou z toho ještě výjimky, když bylo o jeden pracovní den víc nebo míň, případně mrzlo nebo přšelo, mě už nebaví taky, neboť mi to připadá jako za socialismu, kdy byla krize taky zakázaná.

Jiný, taky celkem známý jev, si zase nově pojmenovali politici a tumáš, máme tady opoziční smlouvu. Co nejdříve čekám, že třeba s Lichtenštejnskem uzavřeme smlouvu o trvalém nepřátelství a vzájemné spolupráci a trochu tím obohatíme teorii mezinárodního práva veřejného.

Rovněž s Německem by se mohla na podobných principech, jako že oni tady budou investovat a my jim budeme nadávat, začít připravovat nějaká nová dekla-

race. Taky Sparta se Slavií zajisté uzavrou v rámci čestného sportovního zápolení opoziční smlouvu o tom, kdo vyhraje ligu a kdo pohár a kdo vůbec smí v lize a v pohár hrát. Budou to jenom ta mužstva, která nad nimi vyhraje alespoň deset nula.

Největší obavy mám ovšem z reformy justice a práva. Sotvaže to slovo padlo, ozvaly se reakce některých věhlasných kolegů a ekonomů, z nichž v tisku vyplynulo

- a) že grunty se vždycky prochlastávaly, ač rakousko-uherské zákonodárství to zakazovalo
- b) že pověsit někoho za přirození (to je citát) nic nepomůže, neboť to nepomáhalo ani za komunismu
- c) že reformou vznikne nesnadno uchopitelné právní prostředí.

Řeknu to rovnou, jsem z toho perpleks a přemýšlím už jen o tom, jak se učinit nesnadno uchopitelným, aniž by mi to zabránilo prohýřit grunt s lehkými ženštinami.

Od reformy tedy nečekám nic dobrého, protože u nás zřejmě nepomůže vůbec nic, a tak ani nemá smysl se o něco pokoušet. Ledaže bychom si taky vymysleli pár zbrusu nových termínů, třeba dohovor místo smlouva (smlouvy je třeba plnit, dohovory je zakázáno plnit) nebo termíny dosavadní obohatili novým obsahem, například presumpce nevinny je, když advokát řekne, že je někdo nevinny, tak je nevinny.

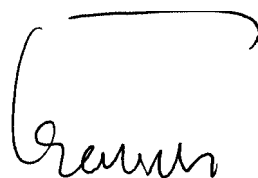
Vůbec nejhorší zmatek nastal ovšem tím, že jsme přestali rozlišovat dobro a zlo. Zhroucení těchto mravních termínů se snažíme odůvodnit tím, že zlo nezmizelo, když bylo pojmenováno, ba někdy i potrestáno. Ano, nejen že sedláci propíjeli a budou propíjet své statky, ale – vezmeme-li to podle Desatera – lidé se dále budou rouhat bohům, budou zabíjet, smilnit, krást a lhát. Důležité je vědět, že je to civilizační zlo a ne nějaká mravně nerozlišitelná věc. A právo si bude muset asi vzít aspoň na chvíli tu zhroucenou morálku na triko samo. Aspoň tak, že řekne, co se nesmí a co se musí. Myslíte si, že při tom nebude nutno rozlišovat dobro a zlo? A že zlu je zbytečné čelit, neboť bylo, jest a bude? Propíjet statek, no prosím, ale při plném vědomí, že dělám něco, co nemám.

Zkrátka a dobře, metr je desetimiliontá část kvadrantu zemského a basta fidli.

A pokud jde o meteorologickou předpověď, vězte, co už staré římské nahaté Rosničky říkaly:

Post nubila Phoebus.

Karel Čermák

Srpen 1998

JUDr. Karel Čermák

předseda České advokátní komory

Příspěvek advokacie ke zvýšení efektivity justice*

Obecným úkolem justice v každé zemi je administrace práva, pod čímž se v podstatě myslí nalézání práva a vynucování nalezeného práva v jednotlivých případech. Právní vztahy, o nichž soudy rozhodují, jsou zásadně dvojího druhu. Jde buď o vztahy mezi jednotlivcem a státem jako nositelem moci (veřejnoprávní vztahy), nebo o vztahy mezi jednotlivci navzájem (soukromoprávní vztahy), přičemž i stát má postavení jednotlivce, pokud v právním vztahu vystupuje v jiné funkci než ve funkci nositele moci (např. jako vlastník). Právní vztahy obojího druhu jsou regulovány objektivním právem (zákonem), které nějakým způsobem vstupuje do vědomí jednotlivců a vytváří jejich individuální právní vědomí. Souhrn individuálních právních vědomí je právním vědomím nějakého společenství. Od kvality takového právního vědomí se pak odvíjí četnost distorzí v jednotlivých právních vztazích a četnost těchto distorzí pak statisticky odpovídá četnosti případů, v nichž je soudnictví povoláváno k rozhodování o právu nebo k jeho vynucování. Zátěž justice je tedy přímo úměrná kvalitě právního vědomí určitého společenství a rozsah zátěže nutně ovlivňuje i efektivitu celého justičního systému. Lze tedy snad učinit obecný závěr, že stupeň kvality právního vědomí obyvatelstva určitého státu přímo úměrně ovlivňuje efektivitu justice.

Už toto východisko zřetelně naznačuje, že podporu pro výkonnost soudního systému je nutno hledat především tam, kde se lze nadít výrazných možností pro ovlivňování kvality právního vědomí obyvatelstva. K tomu má právě advokacie všechny potřebné předpoklady, protože její působení na právní vědomí je individuální, kvalifikované, rozsáhlé, preventivní a trvalé. Nemám zde na mysli nic jiného než poradenskou činnost advokáta, která vykazuje všechny shora uvedené znaky. Tuto činnost nemůže nahradit jinak chvályhodná činnost jiných povo-

*) České znění příspěvku převzatého na konferenci „Úkoly modernizace justice ve střední a východní Evropě“, kterou v Budapešti uspořádalo ve dnech 20. – 22. 4. 1998 maďarské ministerstvo spravedlnosti. Předseda ČAK byl členem české delegace vedené ministryní spravedlnosti ČR JUDr. Vlastou Parkanovou.

lání. Samy soudy například zdaleka nemohou vyjadřovat své mínění o právu a spravedlnosti v takovém rozsahu případů jako advokacie; a jejich působení nemůže být v podstatě ani preventivní, protože tomu především brání podstata soudcovské nezávislosti a nestrannosti, ale i okolnost, že veřejnost nepochybně s menší ochotou internalizuje do svého právní vědomí závěry, které učinil konečkonců představitel státní moci, než ty závěry, které jí předložil její svobodně zvolený právní přítel. Podobně třeba tisk nebo jiná zpravodajská media nedisponují zase často příslušnou kvalifikací a tudíž autoritou pro pozitivní ovlivňování právního vědomí a jejich činnost v tomto směru zdaleka nemůže být trvalá, protože jejich předním úkolem je informovat veřejnost a nikoliv trvale a systematicky hodnotit kvalitu práva a jeho administrace.

Vyjdeme-li tedy z předpokladu, že advokacie je mimořádně způsobilá pro pozitivní ovlivňování právního vědomí národních nebo státních společenství, je evidentní, že tuto činnost je vhodné nějakým obecně přijatelným způsobem regulovat a tím podněcovat a povzbuzovat. Úkoly v tomto směru leží jak na nezávislé stavovské samosprávě advokátů, tak na představitelích státní moci zákonodárné a výkoné, ale – alespoň pokud jde o stanovisko – i moci soudní.

Stavovská samospráva advokacie musí v tomto ohledu především dbát na to, aby každý příslušník stavu přísně dodržoval etická pravidla pro výkon svého povolání, zejména v tom směru, že oprávněné zájmy klienta mají přednost před zájmy advokátovými. To nelze v naznačených souvislostech interpretovat jinak, než že zájem klienta na odpovědném pravdivém a spravedlivém zhodnocení jeho věci advokátem předchází před jinak snad oprávněným zájmem advokáta na docílení zisku z výkonu jeho povolání, a to i v případech, kdy závěr advokáta je, že zájem jeho klienta je neoprávněný nebo neprosaditelný, jakkoliv tento závěr ve svých důsledcích zbavuje advokáta jakéhokoliv zisku z dalšího vedení případu nebo tento zisk minimalizuje.

Úvahy představitelů státní moci musí být v těchto souvislostech ještě sofistikovanější. Musí se totiž pokusit vytvořit takový právní stát (rule of law), v němž by přijatelné maximum sporných právních vztahů podléhalo předběžnému zhodnocení advokátem, bez něhož by přístup k soudu nebyl možný. Mluvím zde o rozsahu povinnosti být zastoupen advokátem v různých soudních řízeních, nebo-li jak se věc z pohledu soudu častěji konstruuje, o právu být soudem slyšen (right of audience). Audienční právo je v České republice mimořádně rozsáhlé a přísluší v podstatě každé svéprávné osobě v téměř všech civilních věcech a i ve většině trestních věcí. Omezení, tedy povinnost být zastoupen advokátem, existuje paradoxně pouze v řízení před Ústavním soudem (kde jde většinou o lidská práva) a dále v řízeních o dovolání (revision) před vyššími soudy, v nichž jde výlučně o právní otázky. Jinak bez ohledu na výši sporného nároku, na jinou závažnost věci nebo na soudní instanci, před níž se řízení vede, přísluší audienční práva bez omezení každé legiti-

mované straně, která si navíc může vybrat jakoukoliv svéprávnou osobu, aby i před soudem zastupovala a činila tam jejím jménem přednesy a jiné úkoly. Přísnější omezení audienčních práv na advokáty v řadě alespoň závažnějších obchodních věcí nebo i významných občanskoprávních věcí, případně ve věcech projednávaných před vyššími soudními instancemi, by nepochybně měla blahodárné účinky pro efektivitu soudů v naší zemi. Bylo by to způsobeno jak tím, že advokáti by se při řádném disciplinárním dohledu Komory (Bar) postupně sotva odvažovali zneužívat svých výlučných audienčních práv pro prosazování zájmů zjevně neoprávněných, přemrštěných či jinak nemravných, tak okolností, že honorářové (fee) tlaky advokátů by více nutily strany pečlivěji uvažovat o možnostech mimosoudního vyřádkování vzájemných nároků. Konečně asistence advokátů soudům by při šetření již shora zmíněných etických požadavků na práci advokáta záhy vedla k tomu, že by soudy dostávaly věci advokátem skutkově i právně odborně úplně zpracované, což by zajisté soudům ušetřilo další čas a námahu. Tohoto stavu lze jen obtížně docílit v systému, v němž je výkon advokacie považován za převážně tržní záležitost, při níž zajisté existuje pevný právní vztah mezi advokátem a jeho klientem, ale sotva lze mluvit o nějakých smysluplných právních vztazích mezi advokátem a soudem, před nímž se projednává případ advokátem zastupovaný. Systém, o němž mluvím jako o přání, by měl advokáta znovu začít považovat za širší součást státního justičního systému a advokát by se v něm mohl a měl stát oním „amicus curiae“, jak jím v mnohých zemích tradičně je. Není zde, bohužel, čas ani místo na úvahy o rozsáhlých audienčních právech britských barristerů či o právech na plaidoyer (privilege de...) advokátů francouzských.

Nevím, zda v souvislosti s úvahami o administraci a distribuci práva jsou na místě vůbec nějaké podrobné úvahy rozpočtové, ale v naší zemi pořád ještě trváme na tom, že o peníze jde vždycky až na prvním místě, kteréžto přesvědčení nás už sice stálo plno peněz i důležitějších věcí, nicméně pár slov o tom musíme říci. To, o čem jsme dosud uvažovali, rozhodně ještě neznamená žádné dodatečné nároky na státní rozpočet, ba naopak, při aplikaci těchto úvah v praxi lze spíše očekávat rozpočtové úspory dané vyšší efektivitou justice. Úvahy, které učiníme dále, tento příznivý dojem poněkud zkálí. V uvažovaném systému jde totiž ještě víc, než v českém systému dosavadním (ale i v něm o to jde), o rovnost před zákonem, o rovnost stran soudního řízení, o rovnost zbraní (equality of arms) těchto stran. Tento problém lze dobře demonstrovat na soudních řízeních, která se týkají právních vztahů veřejnoprávních, tedy právních vztahů, kde na jedné straně vystupuje stát jako nositel moci a na druhé straně jednotlivec. Jakkoliv o jedné části této problematiky, tedy o soudním přezkoumávání administrativních rozhodnutí státu (správním soudnictvím) se v současné době vede v naší zemi dosti fundovaná debata, do níž snad by bylo nefér na tomto místě zasahovat, přece jen i druhá u nás v podstatě tradiční část této problematiky, tedy řízení trestněprávní, nám odhalí řa-

du překérních otázek, které je nutno si v těchto souvislostech klást. V řízení trestním, je to pravda, má český advokát výlučné audienční právo před soudem ve smyslu, že nikdo jiný než on nesmí jako obhájce obviněného v trestních řízeních vystupovat. V řadě případů, vymezených osobou obviněného (např. mladistvý) nebo výší hrozícího trestu, je dokonce povinností obviněného si advokáta k řízení přibrat a neučiní-li tak, je mu advokát z moci úřední i proti jeho vůli ustanoven, a to případně i na náklady státu. V těchto případech lze tedy sotva něco namítat proti tomu, že by zásada rovnosti stran nebo rovnosti zbraní byla porušena. I tak ovšem ve většině případů trestního řízení obviněný obhájce mít nemusí a je na jeho svobodném rozhodnutí, zda si obhájce z řad advokátů k řízení přibere či nikoli. Svoboda rozhodování obviněného je ovšem v řadě těchto případů limitována jeho možnostmi, zejména finančními, nebo i jinými okolnostmi na jeho straně (neorientovaný cizinec, příslušník etnické nebo jiné menšiny apod.). Pro zajištění rovnosti práv či rovnosti zbraní v těchto případech neexistují žádné uspokojivé zákonné mechanismy. Žádné takové mechanismy však neexistují ani v řízeních občansko-právních; a v tomto oboru ztěžuje vybudování takových mechanismů ještě i výše popsaný stav, který – prý demokraticky – přiznává audienční právo před civilními soudy každému. To vede k tomu, že jedna strana se pro spor vybaví asistencí zběhlého a dobře kvalifikovaného advokáta, což z nějakého důvodu je nemožné pro stranu druhou; a té se pak namítá, že má audienční právo sama a že tudíž může před soudem uplatnit vše, co pokládá za vhodné. Tedy zásada rovnosti před zákonem či rovnosti zbraní evidentně nefunguje, a to z důvodů systémových. Je pravda, že i v civilních řízeních soudce může ustanovit některé straně na její žádost advokáta jako zástupce a že může rozhodnout i o tom, že náklady zaplatí stát. To je však volná úvaha soudce a žádný předpis ba ani soudní praxe nestanoví, kdy a za jakých okolností má taková strana v řízení na ustanovení advokáta právní nárok. Zákon o advokacii ukládá také advokátní komoře (Bar), že má určit advokáta každému, komu se nepodařilo si právní službu od advokáta obstarat samotnému. Komořina může takto určenému advokátovi i nařídít, aby právní službu poskytl bezplatně (free of charge) nebo za redukovanou odměnu (at a reduced fee). Advokátní komořina toto své právo a povinnost často využívá, ale i toto řešení je spíše nouzovou odpomocí při nedostatku systémového řešení právního nároku na poskytnutí právní pomoci v případech, kde to vyžaduje rovné postavení stran v řízení před soudem. Takový právní nárok nelze tak zcela jednoduše zřídít bez potřebných úvah o tom, kdo a do jaké míry je povinen nést náklady s tím spojené.

Tyto úvahy, jak řečeno, mohou tedy mít zajisté i jisté důsledky i pro státní rozpočet, na druhé straně však budou nepochybnou úlevou pro eliminaci takových soudních řízení, kde hospodářsky silná strana nebo strana s nepochybnou právní převahou (stát) se vyvaruje vedení takových pří, při nichž vychází pouze z toho, že druhá strana podlehne v důsledku své hospodářské nebo kulturní insufi-

cience, zejména když zastoupení advokátem není povinné. Systémové řešení nároku na právní pomoc (legal aid) by tak bylo další odpomocí při řešení problému efektivity justice.

Česká advokacie je si zajisté vědoma i dalších prostředků, jimiž může v rámci legitimních možností advokátů přispět k výraznější efektivitě české justice. K těmto prostředkům patří tradičně třeba pokusy o smír mezi znepřátelenými stranami ještě před zahájením soudního řízení nebo doporučení podrobit se obchodní arbitráži místo předložení sporu obecnému soudu. V novější době mohou soudům odlehčit i zákonodárně vhodně připravené zásady mediace, na níž by se bezpochyby mohla i řada advokátů podílet. Tyto záležitosti, jistě svým způsobem účinné, však nemohou být řešením tam, kde zápolíme s tak principiálními otázkami jako je právní vědomí obyvatelstva či efektivní systém zajištění skutečné rovnosti před zákonem, což souvisí i s audienčními právy před soudem či chtě-li s povinnou účastí kvalifikovaného právního odborníka – advokáta ve významných řízeních. Vyřešení těchto úkolů je absolutní prioritou při řešení efektivity české justice. Advokacie je plně připravena o těchto úkolech diskutovat, na jejich řešení se podílet, ba taková řešení i iniciovat. Případná výtka, že i tady jde jenom o peníze, nebude v takové diskusi rozumný a věcný argument.

JUDr. Jiří Nykodým
advokát, Praha

Novela zákona o rodině (zák. č. 91/1998 Sb. zák.)

Od roku 1990 jsme byli svědky četných diskusí na téma nového zákona o rodině. Jde o úpravu, která se ve svém praktickém dopadu týká každého občana od jeho narození do dosažení zletilosti a poté většiny populace. Z toho přirozeně pramení i značný zájem laické veřejnosti o tuto právní úpravu. Přesto, anebo právě proto až do současné doby bez podstatných změn obstál zákon č. 94/1963 Sb.

Předcházející novely byly jen kosmetickými úpravami dosavadního zákona. Šlo o zákon č. 132/82 Sb., který pouze upřesňoval některá ustanovení zákona o rodině v souvislosti s novelou občanského zákoníku a zákon 234/1992 Sb., který se úzce zaměřil jen na zavedení církevního sňatku jako další zákonem připuštěné formy uzavření manželství. Nálezem Ústavního soudu č. 72/1995 Sb. pak byl zrušen § 46 zákona o rodině.

Diskuse o novém rodinném právu probíhá na pozadí fundamentální diskuse o nové koncepci občanského zákoníku, na jehož úpravě se začíná pracovat. Zdá se, že u většiny odborné veřejnosti převládl názor, že by i úprava rodinného práva měla být pojata do jednotného občanského zákoníku, který by měl být univerzální normou zahrnující co nejširší okruh soukromoprávních vztahů. Novela stávajícího zákona o rodině, která nabyla účinnosti 1. srpna t. r., tyto koncepční otázky ponechává stranou, reflektuje pouze změny, o nichž zákonodárce nabyt přesvědčení, že si je vynutily poměry ve společnosti nastalé po roce 1989. Zákon proto i nadále zůstává normou, která v sobě zahrnuje jak úpravu soukromoprávní, např. uzavření manželství, zánik manželství, která by v budoucnu měla být předmětem jednotné úpravy soukromého práva, tak úpravu veřejnoprávní, která zahrnuje především sociálně právní ochranu dítěte a která by v budoucnu měla být předmětem samostatné právní úpravy.

Smyslem tohoto článku je přiblížit čtenáři Bulletinu advokacie změny vyplývající z novely zákona s využitím důvodové zprávy k zákonu a pokusit se i o určitou reflexi těchto změn v praktické činnosti advokátů.

Novela zákona o rodině vypustila ze zákona **základní zásady** vyjádřené v čl. I.–VII., které ovšem nikdy neměly žádný praktický význam, a to ani jako interpretační pravidla. Nově definuje v § 1 manželství jako trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem. Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí. Novela dále nahrazuje termín „občan“ termínem „muž a žena“, a to s ohledem na novou terminologii občanského zákoníku, který nahradil pojem „občan“ pojem „fyzická osoba“.

Zákon i nadále zachovává dvojí formu sňatku. Odstraňuje však nedostatky dosavadní úpravy, která neřešila vzájemný vztah obou forem sňatku. Umožňuje tak, aby po sňatku občanském následoval církevní sňatek, který však v takovém případě má povahu pouze slavnostního obřadu a není s ním spojen vznik manželství. Po církevním sňatku však již nemůže následovat sňatek občanský.

Novela dále **zpřísňuje podmínky při uzavírání manželství církevní formou.** Prohlášení o uzavření manželství musí být učiněno před osobou pověřenou oprávněnou církví nebo náboženskou společností. Nelze tak učinit před jakoukoliv církví, ale pouze takovou, která získá oprávnění k uzavírání církevních sňatků. Tato úprava reaguje na dosavadní, ne vždy dobré zkušenosti s uzavíráním církevních sňatků, zejména u těch států registrovaných církví, které nemají profesionální sbor duchovních. Smyslem je zabránit vzniku neplatných, případně neexistujících manželství.

Stejný smysl a cíl má i **obligatorní zavedení předoddavkového řízení**, které se týká všech církevních sňatků a dále i občanských sňatků, které se uzavírají před matričním úřadem, v jehož obvodu nemá ani jeden ze snoubenců trvalý pobyt. Podle § 4b odst. 2 zákona může být církevní sňatek uzavřen až poté, co

snoubenci předloží oddávajícímu osvědčení vydané příslušným matričním úřadem, že splnili všechny zákonem stanovené podmínky pro uzavření manželství. Především s problémy rozvodového řízení souvisí i otázka, jak budou dále probíhat ta rozvodová manželství. Takové osvědčení nesmí být starší tří měsíců. Organ církv, před kterým se uskutečnil sňatek, je pak povinen bezodkladně protokol o uzavření manželství matričnímu úřadu, v jehož obvodě bylo manželství uzavřeno, předat. U občanských sňatků je úprava jednodušší. Příslušný matriční úřad může povolit uzavření občanského sňatku před jiným matričním úřadem nebo na kterémkoliv vhodném místě. Jiný matriční úřad může tak vykonat obřad rovněž až poté, co mu je takové potvrzení předloženo.

V případě ohrožení života snoubenců rozšiřuje novela možnost přijmout prohlášení o uzavření manželství na kapitána lodi plujícího pod vlajkou České republiky, kapitála letadla registrovaného v České republice a velitele vojenské jednotky České republiky v zahraničí.

Pokud jde o **příjmení budoucích manželů**, zavádí novela kromě již existujících možností, to je ponechat si každý své příjmení, nebo zvolit jen jedno příjmení jako společné, též možnost za přijatým společným příjmením uvádět své dosavadní příjmení. Pokud by však dosavadní příjmení bylo již kombinací dvou příjmení, musí si zvolit budoucí manžel jen jedno z nich.

Novela dále mění nadpis hlavy druhé, části první tak, že dosavadní nadpis se nahrazuje nadpisem „neplatnost a neexistence manželství“. Sleduje se tím terminologické sjednocení zákona o rodině s občanským zákoníkem. Odděluje se institut neplatnosti a neexistence manželství a důsledky zbavení a omezení způsobilosti snoubence k právním úkonům.

Pokud jde o **důvody neplatnosti**, nově se zavádí jako důvod neplatnosti manželství bylo-li prohlášení o uzavření manželství učiněno v důsledku bezprávné výhrůžky, nebo pro omyl v totožnosti snoubence. Právo manžela uplatnit tyto nové důvody neplatnosti zaniká, pokud nebylo uplatněno do jednoho roku ode dne, kdy se o důvodu neplatnosti dověděl.

V § 17a jsou **nově upraveny důvody neexistence manželství**. Manželství nevznikne, pokud muž nebo žena byli k prohlášení o uzavření manželství donuceni fyzickým násilím, bylo uzavřeno nezletilým mladším 16 let, nebo nebyly dodrženy podmínky uvedené v § 4, § 4a odst. 1, § 4b odst. 2 a § 9 zákona.

Úprava vzájemných vztahů muže a ženy nedoznává výrazných změn. Vedle tradičních povinností vymezených v § 18 se zdůrazňuje povinnost manželů vzájemně respektovat svoji důstojnost a společně pečovat o děti. V § 19 se zvýrazňuje poskytnutí prostředků na náklady společné domácnosti a upouští se od dosavadní formulace „uspokojování potřeb rodiny“. Tato změna se pak promítá i do možnosti domáhat se u soudu úhrady těchto nákladů vedle vyživovací povinnosti mezi manželi jako samostatného nároku. Předchází se tak patovým si-

tuacím, které dosud nastávaly v případech, kdy jeden z manželů nepřispíval na náklady společné domácnosti (např. nepřispíval na nájem z bytu) a přitom nebyly splněny podmínky pro přiznání výživného na straně druhého manžela.

Největší pozornost široké veřejnosti upoutávají **nově upravené podmínky zániku manželství rozvodem**. V případě zániku manželství smrtí nebo prohlášením za mrtvého zůstává dosavadní úprava zachována. Pokud jde o zánik manželství rozvodem, zůstává zachován objektivní princip důvodu rozvodu, kterým je rozvrat manželství. Definice rozvratu manželství však doznala určitých změn. Soud může manželství rozvést na návrh některého z manželů, jestliže je manželství tak hluboce a trvale rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití. Soud musí přitom brát zřetel na zájmy nezletilých dětí. Praxe ovšem stejně vykládala dosavadní formulace „že manželství nemůže plnit svůj společenský účel“ tak, že takový stav je zde dán tehdy, není-li naděje, že by se manželské soužití obnovilo. V tomto směru tedy nejde o nějakou zásadní změnu, ale spíše o formulační úpravu, která zákon více přibližuje dosavadnímu praktickému výkladu.

Co však je změnou významnou, je **podstatné zvýraznění zájmu nezletilých dětí** při rozhodování o rozvodu manželství. Zákon totiž obsahuje výslovný zákaz rozvodu tam, kde by rozvod byl v rozporu se zájmem těchto dětí daným zvláštními důvody. Zvláštními důvody jsou především zdravotní stav dítěte, výrazná psychická vázanost dítěte na oba rodiče. Bude současně i otázka praktické aplikace zákona, v rámci které budou postupně vymezeny případně další zvláštní důvody, jejichž význam bude takový, aby opravňoval soud k zamítnutí rozhodnutí o návrhu na rozvod manželství.

Za zvýraznění zájmu dítěte v souvislosti s rozvodem prohlašuje důvodová zpráva k zákonu i **novou úpravu řízení ohledně práv a povinností nezletilých dětí pro dobu po rozvodu**. Toto řízení totiž musí proběhnout samostatně a teprve poté, co je v právní moci rozhodnutí o úpravě práv a povinností k nezletilým dětem, lze přistoupit k rozhodování ve věci rozvodu. Jako jeden z důvodů, proč se přistoupilo k této úpravě, je uváděno, že zde mnohdy vznikala komplikovaná situace, kdy výrok o rozvodu manželství nabyl právní moci, avšak úprava práv a povinností k nezletilým dětem se vlekla ještě dlouhou dobu po této právní moci. Dále důvodová zpráva jako výhodu tohoto řešení uvádí, že o dítěti bude vždy rozhodovat soudce, který často před rozvodem, ale pak zejména po rozvodu, bude vztahy k dítěti posuzovat.

Na druhé straně ovšem nelze nevidět praktické problémy této úpravy. Mezi právní mocí rozhodnutí o úpravě poměrů dětí pro případ rozvodu a právní mocí rozhodnutí o rozvodu manželství může uplynout poměrně dlouhá doba, v níž může dojít k podstatné změně poměrů ovlivňujících jak podmínky pro svěření dítěte do výchovy, tak podmínky pro stanovení výše vyživovací povinnosti, případně podmínky pro úpravu styku rodičů s dítětem. Tyto problémy zdají se větší než ty, které vyplývají z dosavadní úpravy, kde mohl vzniknout stav opačný, že totiž

uplynula mnohdy dlouhá doba mezi právní mocí výroku o rozvodu a právní mocí výroku upravující poměry nezl. pro dobu po rozvodu. Teprve praxe ukáže, zda toto nové řešení je řešením vhodnějším.

V souvislosti s touto úpravou vzniká i praktická otázka, **jak postupovat při vyvolání rozvodového řízení**. Zda totiž bude možné podat návrh zahajující řízení o rozvod manželství a návrh na úpravu poměrů nezl. dětí pro dobu po rozvodu jedním podáním, nebo zda bude nutné nejprve podat návrh na úpravu v opatrovnickém řízení a teprve po právní moci tohoto rozhodnutí žalobu o rozvod. Novela zákona o rodině v § 25 uvádí, že manželství nelze rozvést, dokud nenabude právní moci rozhodnutí o úpravě poměrů nezl. dětí pro dobu po rozvodu, které vydá soud v řízení podle § 176 o. s. ř. Z tohoto znění by se tedy spíše dalo dovodit, že by oba návrhy mohly být podány současně a že by dokonce obě řízení mohla běžet souběžně, avšak rozhodnutí o rozvodu manželství by mohlo být vyneseno až po právní moci rozhodnutí o úpravě poměrů nezl. dětí pro dobu po rozvodu. Pro tento postup svědčí i praktická úvaha. V řízení o úpravě práv a povinností k dětem pro dobu po rozvodu by mělo být spolehlivě doloženo, že je zde opravdově míněný záměr jednoho z rodičů se rozvést, aby se tak bránilo zbytečným řízením, jejichž účel je naplněn až teprve navazujícím rozhodnutím o rozvodu.

V této souvislosti je třeba se zabývat i otázkou, **co se stane s rozhodnutím o úpravě práv a povinností k nezl. dětem, nedojde-li k rozvodu**. Taková situace může nastat tak, že po právní moci rozhodnutí o úpravě práv a povinností k nezl. dítěti bude vzat zpět návrh na rozvod, neboť pokud připustíme, že návrh lze podat až po právní moci rozhodnutí o úpravě poměrů nezl. dětí, nebude podán vůbec, nebo žaloba o rozvod bude zamítnuta. Jde o to, zda tato jednou přijatá úprava platí pro jakýkoliv návrh na rozvod podaný po této úpravě, nebo zda taková úprava ztrácí svoji účinnost a pokud ano, tak je třeba říci, k jakému okamžiku nebo k jaké situaci. Především se domnívám, že i tato otázka potvrzuje výše uvedený názor, že by návrh na rozvod a návrh na úpravu práv a povinností k nezl. dítěti měly být podány současně, aby bylo možné vždy dovodit, že úprava práv pro dobu po rozvodu měla vazbu k tomuto konkrétnímu návrhu na rozvod.

V zásadě ovšem i pro tuto úpravu platí, že **dojde-li ke změně poměrů**, lze navrhnout novou úpravu, a to i za situace, kdy prvá úprava ještě ani nezačala být fakticky realizována. V takovém případě je ale třeba odpovědět na otázku, co se stane s rozvodovým řízením. Existuje zde sice pravomocná úprava ohledně práv a povinností k nezl. dětem po dobu po rozvodu, avšak současně ještě před rozhodnutím ve věci rozvodu byl podán návrh na změnu úpravy práv a povinností k nezl. dítěti pro dobu po rozvodu, a to z toho důvodu, že došlo mezi tím k podstatné změně okolností, za nichž původně bylo rozhodováno. Bude třeba odročit rozvodové řízení a vyčkat nového rozhodnutí, nebo bude moci soud rozhodnout a nebrat zřetel na nově vyvolané řízení opatrovnické, které by mělo upravit po-

měry pro dobu po rozvodu nově, odchylně od dosavadní úpravy? Domnívám se, že soudu nezbyde, než vyčkat této nové úpravy. To však otevírá velké možnosti k možným průtahům v rozvodových řízeních.

Velká pozornost byla věnována **nové úpravě zániku manželství rozvodem**, která dává manželům **možnost komplexně si upravit zánik manželství a budoucí vzájemné vztahy dohodou**. Tuto úpravu je třeba přivítat jako moderní, která umožňuje, aby se manželé rozešli bez toho, aby byli nuceni zákonem stát proti sobě jako odpůrci, což mnohdy vede ke zkomplikování mezilidských vztahů a obvykle to na dlouhou dobu komplikuje i vztahy k dětem.

Tato nová úprava **zachovává objektivní princip rozvratu, avšak vytváří právní domněnku tzv. kvalifikovaného rozvratu**, jestliže manželství trvalo alespoň jeden rok, manželé spolu nežijí nejméně šest měsíců a druhý manžel se k návrhu připojí. Prohlášení druhého manžela o připojení se k návrhu může být učiněno již v samostatném návrhu na zahájení řízení, ale může být učiněno i kdykoliv potom. Soud se v takovém případě nezabývá příčinami rozvratu manželství. Účastníci řízení však musí **předložit písemnou smlouvu** s úředně ověřenými podpisy účastníků upravující pro dobu po rozvodu vypořádání vzájemných majetkových vztahů, práva a povinnosti společného bydlení a případnou vyživovací povinnost. Dále musí účastníci předložit rozhodnutí o schválení dohody o úpravě poměrů nezl. dětí pro dobu po rozvodu.

Pokud jde o dohodu o vypořádání společného majetku, soud v tomto případě nezkoumá způsob vypořádání, ale pouze formální náležitosti takové dohody. Tyto formální náležitosti jsou uvedeny v zákoně, to jest smlouva musí být písemná a musí mít ověřené podpisy. Původně byl uplatňován požadavek, aby tato smlouva měla formu notářského zápisu a argumentovalo se tím, aby nedocházelo i k antidatování takové smlouvy. Ověřené podpisy mají tedy zabránit antidatování, protože v ověřovacím razítku se uvádí datum ověření.

Je-li předmětem dohody o vypořádání společného majetku nemovitost, bude možné takovou dohodu předložit ke vkladu do katastru až po právní moci rozsudku o rozvodu manželství. To vyplývá především z ustanovení zákona, který odkládá účinnost této smlouvy pro dobu po rozvodu.

Jisté problémy mohou vzniknout ohledně **úpravy poměrů nezl. dětí pro dobu po rozvodu**. Zákon zde výslovně vyžaduje, aby byla doložena soudem schválená dohoda rodičů o úpravě poměrů nezl. dětí. V praxi ovšem může nastat situace, kdy manžel zahájí rozvod jako sporný a v situaci, kdy bude již pravomocné rozhodnutí o poměrech nezl. dětí pro dobu po rozvodu, žalovaný manžel vysloví s rozvodem souhlas. Soud by v takovém případě při gramatickém výkladu ustanovení § 24 odst. 1 písm. b) již nemohl postupovat podle § 24a, ale podle § 24. Takový výklad by se však dostával do rozporu s obecnějším ustanovením téhož paragrafu, který dává možnost nesouhlasícímu manželovi, aby se mohl kdykoliv připojit k rozvodu.

Domnívám se, že by soud v takovém případě měl postupovat podle § 24a a nezapomínat se příčinami rozvratu manželství. Na podporu tohoto názoru lze uvést, že zákon neomezuje projev nesouhlasu s rozvodem časově tak, že se tak musí stát nejpozději do rozhodnutí o poměrech nez. dětí pro dobu po rozvodu. Je ovšem třeba dodat, že důvodová zpráva k tomuto ustanovení zákon uvádí, že pokud se rozvodu manželé nedohodnou na úpravě poměrů dětí, nešlo by o tento druh rozvodu, ale soud by musel zkoumat, zda jsou splněny obecné podmínky rozvodu.

Zákon na jedné straně usnadňuje rozvod manželství tam, kde se manželé kvalifikovaným způsobem dohodnou, na druhé straně **významně komplikuje rozvod v případě nesouhlasu druhého manžela, který se na rozvratu manželství porušením manželských povinností převážně nepodílel a jemuž by byla rozvodem způsobena zvláště závažná újma.** V takovém případě soud manželství nerozvede, pokud mimořádné okolnosti svědčí ve prospěch zachování manželství. Co se rozumí mimořádnými okolnostmi, zákon nijak nevymezuje a bude tedy na soudech, aby tento pojem rozhodovací praxí naplnily. Zřejmě se však mají na mysli především závažné osobní problémy nesouhlasícího manžela, jako je jeho věk, zdravotní stav, který ho činí závislým na cizí pomoci, psychické trauma způsobené rozvodem manželství.

Především s otázkami rozvodového řízení souvisí i otázka, **jak bude dále probíhat ta rozvodová řízení, která byla zahájena ještě před účinností novely** zákona o rodině, avšak nebyla do účinnosti novely ukončena. Novela zákona č. 91/98 Sb. nemá žádnou zvláštní úpravu ve vztahu k zahájeným řízením a obsahuje pouze obecné ustanovení o nepřímé zpětné účinnosti novely. V čl. VIII. bod 5 zákona 91/98 Sb. se uvádí, že ustanoveními tohoto zákona se řídí i právní vztahy vzniklé před 1. srpnem 1998. Vznik těchto právních vztahů, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé do 31. července 1998, se však posuzují podle dosavadních předpisů. Protože však rozdělení rozvodového řízení tam, kde jsou nezletilé děti na samostatné řízení o rozvodu a na samostatné opatrovnické řízení, je opatřením povahy procesní, musí zřejmě doběhnout rozvod již s přihlédnutím k novele a tudíž nejprve musí v samostatném řízení soud rozhodnout o poměrech nez. dětí a teprve pak vydat rozhodnutí ve věci rozvodu. Protože návrh na rozvod manželství a úpravu práva a poměru nez. dětí je návrhem, kterým bylo vyvoláno obojí řízení, měl by soud automaticky na základě již podané žaloby zavést samostatné opatrovnické řízení pro dobu po rozvodu, vyzvat účastníky k doplnění potřebného počtu podání a ve věci jednat a rozhodnout.

Soud však musí i takové manželství rozvést, pokud manželé spolu nežijí po dobu delší než tři roky, pokud jsou splněny podmínky pro rozvod manželství stanovené v § 24, to jest, že manželství je tak hluboce a trvale rozvrácené, že nelze očekávat obnovení manželského soužití.

Ztížení rozvodu za výše uvedených podmínek lze chápat jako jakousi formu sankce za porušení povinností vyplývajících z manželského svazku. Nejde však

v žádném případě o obnovení principu viny v rozvodu. Zákon zde stojí na straně toho z manželů, vůči kterému by zánik manželství znamenal citelnou nespravedlnost ať už z hlediska ekonomických dopadů při dlouholetém manželství a ekonomické závislosti jednoho z manželů, dědických a pojistných důsledků, nebo z hledisek zdravotních nebo osobních.

V rámci úpravy podmínek pro rozvod manželství **byla zvýšena i ochrana nezl. dětí**. Mají-li manželé nezl. děti, nemůže být manželství rozvedeno, bylo-li by to v rozporu se zájmy těchto dětí danými zvláštními důvody. Tyto zvláštní důvody budou spočívat především ve zdravotním stavu dětí, ale také v jejich citové vazbě na oba rodiče.

Důvodová zpráva uvádí, jako další zvýraznění ochrany zájmu dítěte, oddělení úpravy poměrů nezl. dětí pro dobu po rozvodu do samostatného řízení, které musí být pravomocně skončeno před vlastním rozvodovým řízením. To, zda toto řešení je dobrým řešením, ukáže teprve praxe. Jisté pochybnosti, které byly zmíněny shora, však tato úprava vzbuzuje.

V souvislosti s rozvodem manželství zavádí zákon **nový institut společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů**, je-li to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby. Jedná se o úpravu, která byla již po řadu let předmětem diskuse a dokonce i na základě dnešní úpravy některé soudy o střídavé péči, případně společné péči obou rodičů, rozhodly. Zákon nyní výslovně tuto možnost upravuje.

V souvislosti s úpravou styku rodičů s dětmi pro dobu po rozvodu zákon dále v určitém smyslu sankcionuje nedodržování soudem stanovené úpravy, a to tak, že **bránění** oprávněnému rodiči **ve styku s dítětem**, pokud je **opakovaně bezdůvodné, je považováno za změnu poměrů vyžadující nové rozhodnutí o výchovném prostředí**. Je to opět opatření, k němuž se postupně dopracovávala praxe i na základě stávající úpravy. Protože však aplikace byla obtížná a v praxi se prosazovala jen velmi pomalu, bylo žádoucí, aby takto byla v zákoně výslovně vyjádřena. **Nově** zákon pokud jde o úpravu styku zavádí **možnost**, aby, vyžaduje-li to zájem dítěte a je-li to odůvodněno poměry rodiny, **soud upravitel styk dítěte s rodiči a sourozenci**.

Dosavadní první hlava druhé části zákona označená nadpisem *Výchova dětí* se nově označuje nadpisem **Rodičovská zodpovědnost**. Tato změna názvu má vyjádřit obsahovou změnu úpravy, která zahrnuje souhrn práv a povinností upravujících péči o osobu dítěte, správu jeho majetku a zastupování v právních vztazích. Hlavní důraz je kladen na povinnost chránit zájmy dětí. Proti tomu stojí povinnost dítěte být poslušné, respektovat své rodiče, mít je v úctě. Dítě, které žije ve společné domácnosti s rodiči, je povinno rodičům pomáhat, a pokud má majetek, přispívat i na úhradu společných potřeb.

Nově se zakotvuje právo dítěte, aby se podle stupně svého vývoje vyjadřovalo ke všem rozhodnutím rodičů, která se týkají podstatných záleži-

tostí jeho osoby a musí být slyšeno v každém řízení, v němž se o takových záležitostech rozhoduje. Jde o praktickou realizaci článku 12 Úmluvy o právech dítěte, z něhož vyplývá pro smluvní strany povinnost zajistit, aby dítěti, které je schopno utvářet si vlastní názor, byla zajištěna možnost svobodně vyjádřit své názory ve všech věcech, které se ho týkají. K těmto názorům musí být brán zřetel jako při rozhodování v rámci rodiny, tak při rozhodování u soudu. Váha těchto názorů pak nabývá na významu s narůstajícím věkem a zralostí dítěte.

Rodičovská zodpovědnost náleží oběma rodičům. Pokud jeden z rodičů nežije, není znám, nebo nemá způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, náleží rodičovská zodpovědnost druhému rodiči. **Soud může přiznat rodičovskou zodpovědnost** ve vztahu k péči o dítě i **nezletilému rodiči dítěte, který dosáhl věku 16 let**, má-li předpoklady pro výkon práv a povinností, které vyplývají z rodičovské zodpovědnosti. Tím se mění dosavadní stav, kdy nositelem rodičovských práv mohl být pouze ten, kdo byl plně způsobilý k právním úkonům. Nezletilý rodič nemohl pak žádným způsobem ovlivnit osud svého dítěte. Jediná výjimka byla spojena s uzavřením manželství ve věkovém rozmezí 16–18 let.

Značnou pozornost věnuje novela **správě jmění dítěte**. Reflektuje se tak změna v poměrech společnosti, kdy se stává, že dítě děděním nebo uplatněním restitučních nároků získává značný majetek. Základní zásadou, kterou úprava sleduje, je zachování majetkových hodnot a vyloučení rizik při správě majetku, které by mohly vést ke ztrátě majetku. Jakmile dítě nabyde zletilosti, ujímá se i správy svého majetku. Dítě může v takovém případě žádat o vyúčtování, avšak nejpozději do jednoho roku ode dne skončení správy majetku.

Zákon zavádí v této souvislosti **nový institut tzv. „majetkového opatrovníka“**. Toho soud ustanoví tehdy, odůvodňují-li to majetkové zájmy dítěte. Jde o případy, kdy by tyto zájmy byly ohroženy. Pokud nebude vhodná osoba mezi příbuznými dítěte, ustanoví soud zpravidla orgán sociálně právní ochrany dětí. Ten pak zpravidla uzavře smlouvy s příslušným peněžním ústavem nebo jinou právnickou osobou, jejímž prostřednictvím bude správu vykonávat. Výdaje a odměna spojená se správou majetku bude hrazena z výnosů majetku dítěte. Opatrovník podléhá dohledu soudu, který opatření upraví povinnost podávání pravidelných zpráv o správě jmění a podle okolností konkrétního případu i podmíní platnost právních úkonů opatrovníka svým souhlasem.

Dosavadní název hlavy druhé, druhé části zákona je nahrazen názvem **„Sociálně právní ochrana dětí“**. Jsou zde upraveny podmínky, za nichž lze dítě svěřit do péče někoho jiného než rodiče. Může se tak stát jen tehdy, vyžadují-li to zájmy dítěte. Je zdůrazněna zásada, že soud musí dát přednost příbuznému dítěte. Přitom musí soud vymezit rozsah oprávnění a povinnosti takové osoby k dítěti tak, aby nedocházelo ke kolizi práv a povinností rodičů k tomuto dítěti. Dítě je možné svěřit též do společné péče manželů (popř. prarodičů).

Soud může svěřit dítě do pěstounské péče. Podmínky stanoví zvláštní předpis. Soud může dále nařídit ústavní výchovu. Před nařízením ústavní výchovy je soud povinen obligatorně zjišťovat, zda výchovu dítěte nelze zajistit náhradní rodinnou péčí, která má přednost před výchovou ústavní.

Třetí hlava druhé části má rovněž nové označení, a to „**Určení rodičovství**“. Vzhledem k současnému vývoji lékařské vědy bylo **nutné nově definovat mateřství**. Matkou dítěte je žena, která dítě porodila. Tím se předchází možným sporům o mateřství tam, kde by došlo k umělému oplodnění darovaným vajíčkem. Nově se upravuje prohlášení nezletilého rodiče o otcovství. Takové prohlášení v zájmu stability musí být učiněno vždy před soudem.

Tam, kde nedošlo k určení otcovství, se nově upravuje **právo muže, který o sobě tvrdí, že je otcem** takového dítěte, **aby podal žalobu o určení, že je otcem** on. Dosavadní úprava dávala toto právo jenom matce nebo dítěti.

Další změna je **nové oprávnění Nejvyššího státního zástupce**, který nyní může podat též návrh **na popření otcovství** muže, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů, ale který nemůže být otcem dítěte. Takový návrh může podat Nejvyšší státní zástupce, je-li to ve zřejmém zájmu dítěte a v souladu s ustanoveními zaručujícími základní lidská práva. Smyslem tohoto nového ustanovení je zabránit případům, kdy otec uzná otcovství, aby vzápětí dal spolu s matkou souhlas k osvojení dítěte zpravidla manželkou otce do ciziny a tím se obchází režim stanovený pro mezinárodní adopci.

Nejvíce diskusí vyvolala **nová úprava osvojení**. Úprava na jedné straně sleduje, aby osvojení dítěte nemohlo být znemožněno jednorázovým formálním projevem zájmu rodiče o dítě, na druhé straně však nadále neumožňuje, aby soud bez účasti rodičů rozhodoval jako o otázce předběžné o jejich kvalifikovaném nezájmu o dítě a zbavil je tak účastenství v řízení o osvojení. Soud nadále nově zkoumá, zda je zde dán kvalifikovaný nezájem v samostatném řízení a musí přitom dbát, aby byla zachována anonymita budoucích osvojitelů. Tuto novou práxi procesně upravuje novela § 181 odst. 2 o. s. ř.

Rodič může odpovlat svůj souhlas s adopcí pouze do okamžiku, kdy dítě bylo svěřeno do preadopční péče. Souhlas přitom může dát nejdříve šest týdnů po narození dítěte. Má se tím zabránit unáhlenému rozhodnutí v době šestinedělí matky.

Nově se zakládá pravomoc orgánu sociálně právní ochrany dětí svěřit dítě nacházející se v ústavní výchově do **preadopční péče**. Soud pak rozhoduje až o vlastním osvojení. Je otázka, zda toto ustanovení zákona není v rozporu s článkem 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Podle tohoto článku práva rodičů mohou být omezena a nezl. děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona. Ústavní soud se touto problematikou již jednou zabýval a sice nálezem č. 72/95 Sb. a zrušil tehdy ustanovení § 46 zákona o rodině, podle kterého byl orgán státní správy povinen, bylo-li toho naléhavě třeba, uči-

nit předběžně i takové opatření, o kterém má právo jinak rozhodnout pouze soud, jemuž to neprodleně oznámí a soud rozhodne dodatečně. Toto ustanovení bylo výše citovaným náleznem Ústavního soudu zrušeno právě pro rozpor s citovaným článkem Listiny základních práv a svobod. Zmiňované ustanovení novely zákona o rodině zakládá pravomoc orgánu sociálněprávní ochrany dětí svěřit dítě, které je v ústavu z rozhodnutí soudu nebo z vůle rodičů, do preadopční péče budoucích osvojitelů. Takovéto opatření je ovšem nepochybně omezením práv rodičů, a proto zřejmě měla být dána pravomoc soudu rozhodnout i o preadopční péči.

Podle novely je dále podmínkou pro osvojení i souhlas nezletilého rodiče. Zákon vychází ze zásady, že nezl. rodič je vždy schopen posoudit dosah takovéhoho právního úkonu a že jde o právo stojící mimo rozsah rodičovské zodpovědnosti.

V řízení o osvojení musí soud i podle novely zjišťovat zdravotní stav osvojitelů a osvojence. U osvojitelů proto, aby zjistil, zda se nepříčí účelu osvojení, u osvojence však pouze proto, aby s ním mohl seznámit osvojitele. Odpadá ta dosavadní úprava, která i u osvojence vyžadovala, aby zdravotní stav osvojence byl v souladu s účelem osvojení, což diskriminovalo děti zdravotně postižené.

U nezrušitelného osvojení se rozšiřuje možnost tohoto typu osvojení pro další osvojitele. Tím nadále může být i manžel po zemřelém rodiči nebo osvojiteli. Takovým osvojitelem může být ve výjimečných případech i jiná osamělá osoba, jestliže budou splněny předpoklady, že osvojení bude plnit svůj společenský účel, a to bez zřetele na to, zda osvojitelem bude muž nebo žena.

Novela zákona o rodině se vrací k dřívějšímu institutu **poručenství**. Poručník se ustanoví v případech, kdy rodiče dítěte zemřou, byli zbaveni rodičovských práv nebo jejich rodičovská zodpovědnost byla ponechána v klidu. Poručník má práva v rozsahu práv a povinností vyplývajících z rodičovské zodpovědnosti. Poručníkem může být především osoba příbuzná nebo blízká dítěti. Může to být i jiná fyzická osoba, která zaručuje, že bude jednat v zájmu dítěte. Ten, kdo se má stát poručníkem, musí s tímto postavením nejprve vyslovit souhlas. Poručník v podstatě nahrazuje rodiče. Proto jakékoliv jeho rozhodnutí v podstatné věci vyžaduje podle § 28 o. z. souhlasu soudu.

Zůstává nadále zachován i institut opatrovnictví, a to pro případy kolize zájmu zákonných zástupců a dětí nebo při kolizi zájmu mezi dětmi navzájem. Dále nově je zaváděn tzv. majetkový opatrovník, o kterém bylo pojednáno shora. I nadále tu platí, že opatrovník je povinen zúčastňovat se soudních a úředních jednání, která se týkají dítěte a průběžně informovat soud o aktuálním stavu příslušných řízení. Je povinen si opatrovat stanoviska obou rodičů a zjistit názor dítěte, pokud je schopno posoudit význam opatření.

K některým podstatným změnám dochází v úpravě výživného. Pokud jde o vyživovací povinnost rodičů k dětem, opouští se dosavadní striktní koncepce vycházející za zajištění běžného výživného ohraničeného odůvodněnými potře-

bami oprávněného v daném časovém období. Zákon tak dává možnost, aby tam, kde to majetkové poměry povinného rodiče připouštějí, bylo možné za odůvodněné potřeby dítěte považovat i tvorbu úspor zabezpečující zejména přípravu na budoucí povolání. Rozhodnutím soudu by však v takovém případě měla být stanovena povinnost vyúčtování, aby se tak zabránilo spotřebování tohoto nadstandardního výživného k jiným účelům.

Novela zákona dále reaguje na situaci, které se v souvislosti s podnikáním promítly do obtížnosti zjišťování příjmů rodičů z jiné než závislé činnosti. U těchto rodičů se stanovuje povinnost prokázat soudu své příjmy, předložit podklady pro zhodnocení svých majetkových poměrů a umožnit soudu zjistit i další skutečnosti potřebné pro rozhodnutí zpřístupněním údajů chráněných podle zvláštních předpisů. Nesplní-li rodič tyto své povinnosti, stanoví zákon **domněnku o výši průměrného měsíčního výdělku** takového rodiče jako patnáctinásobek částky životního minima. Při životním minimu, které od 1. 7. 1997 činí 2 200,- Kč to znamená, že by se nyní vycházelo z měsíčního příjmu rodiče ve výši 30 000,- Kč.

Další významnou změnou zákona je **výživné rozvedeného manžela**. Obecně stále platí, že je zde rozdíl mezi výživným manžela a výživným rozvedeného manžela s tím, že výživné rozvedeného manžela je chápáno jako příspěvek na zajištění přiměřené výživy. Soud však může rozvedenému manželovi, který se porušením manželských povinností na rozvratu manželství převážně nepodílel a kterému byla rozvodem způsobena závažná újma, přiznat proti jeho bývalému manželovi výživné ve stejném rozsahu jako je vyživovací povinnost mezi manželi. Takovéto výživné lze přiznat nejdéle na dobu tří let od právní moci rozvodu. Zákon u těchto případů umožňuje, aby rozvedený manžel se své vyživovací povinnosti zprostil poskytnutím jednorázové částky na základě písemné smlouvy.

U příspěvku na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce se prodlužuje lhůta, po kterou je otec dítěte povinen poskytovat matce příspěvek na úhradu výživy z doby jednoho roku na dobu dvou let. Dále dochází i ke změně doby, po kterou je na návrh těhotné ženy povinen pravděpodobný otec poskytovat výživné na děti z 26 týdnů na dobu celé mateřské dovolené.

Ke změnám také dochází **ve společných ustanoveních týkajících se úpravy výživného**. Soud bude nadále povinen zkoumat při hodnocení schopností a možností povinného, zda se bez důležitých důvodů nevzdal výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popř. zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika. K těmto okolnostem musí soud přihlížet při určení výživného. Dále u výživného pro dítě může soud v případě hodných zvláštního zřetele rozhodnout o povinnosti složit peněžní částku pro výživné splatné v budoucnu. Učiní přitom příslušná opatření zaručující pravidelnou výplatu měsíčník splátek odpovídajících stanovenému výživnému. To bude praktické zejména tam, kde povinný rodič bude odjíždět na delší dobu do ciziny nebo bude vystaven neobvyklému riziku ztráty života.

JUDr. Renata Červená
Ministerstvo spravedlnosti ČR

Nová právní úprava odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem

ÚVODEM

Dnem 15. května 1998 nabyl účinnosti zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). Tímto zákonem byl zrušen zákon č. 58/1969 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem, který dosud problematiku odpovědnosti státu za škodu způsobenou státními orgány, orgány státních organizací a společenskými organizacemi upravoval.

Vypracování nové právní úpravy si vyžádaly především změny ústavních, politických a společenských poměrů, k nimž docházelo v Československu a později v České republice v období po listopadu 1989. Právní úprava obsažená v zákoně č. 58/1969 Sb. přestala odpovídat měnící se společenské situaci. Ústavní právo občanů na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem, garantované čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, nemohlo být prostřednictvím tohoto zákona zcela naplněno.

Právní úprava obsažená v zákoně č. 58/1969 Sb. byla založena na principu jediného výlučného nositele odpovědnosti za škodu, jímž byl stát (tím bylo třeba rozumět jak Československou socialistickou republiku, tak Českou i Slovenskou republiku). Stát odpovídal za podmínky v zákoně stanovených i za škodu způsobenou orgánem společenské organizace, protože v tomto případě nešlo ze strany společenské organizace o výkon samosprávy, ale o plnění úkolů státního orgánu, které na tuto organizaci přešly. Toto vymezení obsažené v zákoně č. 58/1969 Sb. neodpovídalo ústavní ani zákonné úpravě výkonu veřejné moci, která je podle Ústavy České republiky svěřena i jiným subjektům než státu.

V souvislosti s uplatněním principu samosprávy v našem právním řádu přestal být stát výhradním nositelem veřejné moci. Podle čl. 100 odst. 1 Ústavy České republiky jsou územní samosprávné celky územními společenstvími občanů, kte-

rá mají právo na samosprávu. Nová právní úprava náhrady škody způsobené při výkonu veřejné moci musela brát v úvahu tyto skutečnosti a musela být koncipována tak, aby odpovědnost dopadala nejenom na stát, ale i na subjekty územní samosprávy.

Novou úpravu odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci si vyžádaly též další změny v platném právním řádu. Jde zejména o vývoj ve struktuře státních orgánů, jemuž bylo nutno přizpůsobit vymezení orgánů, nositelů úřadu či jiných subjektů, kteří mohou způsobit škodu, za niž nese odpovědnost stát.

Změny v zákoníku práce, zejména zrušení kárného řízení, si zase vyžádaly nové pojení regresních úhrad.

OBECNĚ

1. Za škodu podle zákona č. 82/1998 Sb. odpovídá, jak mohlo vyplynout z výše uvedeného, stát a územní samosprávné celky.

Stát odpovídá za škodu způsobenou při výkonu státní moci. Státní mocí je třeba rozumět v souladu s čl. 2 odst. 1 Ústavy moc zákonodárnou, výkonnou a soudní. Zákon č. 82/1998 Sb. je koncipován tak, že podle něj lze uplatnit odpovědnost za škodu způsobenou pouze mocí výkonnou a soudní za podmínek blíže v zákoně vymezených. Škodu způsobenou mocí zákonodárnou a škodu způsobenou druhotnými právními předpisy nelze podle zákona uplatňovat.

Za škodu, kterou stát způsobí jako subjekt občanskoprávních vztahů, bude odpovídat podle příslušných ustanovení občanského zákoníku obsahujících obecnou úpravu náhrady škody.

Právní úprava obsažená v zákoně č. 82/1998 Sb. se vztahuje pouze na škodu, která byla za podmínek v zákoně stanovených způsobena veřejnoprávní činností státu; vztahy odpovědnosti za škodu, které z porušení povinností stanovených veřejným právem vznikají, jsou však již vztahy soukromoprávními a zákon č. 82/1998 Sb. náleží do systému občanského práva. Občanský zákoník, jak bude ještě vyloženo, se na vztahy podle tohoto zákona vztahuje podpůrně.

Územní samosprávné celky odpovídají podle § 1 odst. 2 zákona za škodu způsobenou při výkonu pravomocí svěřených jim zákonem v rámci samostatné působnosti (územní samosprávné celky v samostatné působnosti). Tuto zásadu lze zatím vztáhnout pouze na obce. Obce odpovídají tedy za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, nikoliv při výkonu jiných činností, které také podle zákona do samostatné působnosti spadají [jako je např. hospodaření s majetkem obce podle § 14 odst. 1 písm. b) zákona č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení) ve znění zákona č. 279/1995 Sb.].

Ústavním zákonem č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, byly vytvořeny s účinností od 1. ledna 2000 kraje jako vyšší územ-

ní samosprávné celky. Podle zákona č. 82/1998 Sb. bude možno posuzovat i náhradu škody způsobené rozhodováním nebo nesprávným úředním postupem těchto celků.

Územní samosprávné celky odpovídají pouze za škodu způsobenou v rámci výkonu těch pravomocí v samostatné působnosti, které jsou územnímu samosprávnému celku výslovně svěřeny zákonem. Způsobí-li škodu jinak, bude se nárok na její náhradu řídit podle občanského zákoníku.

Ustanovení § 1 odst. 2 je nutno posuzovat v souvislosti s ust. § 3 písm. c) zákona, podle nějž za škodu, kterou způsobily územní samosprávné celky při výkonu státní správy, který na ně byl přenesen zákonem, tedy v přenesené působnosti, odpovídá stát. Odpovědnost za škodu způsobenou územními samosprávnými celky je rozdělena mezi tyto celky a stát.

2. Odpovědnost za škodu je podle zákona č. 82/1998 Sb. konstruována jako odpovědnost objektivní, v zákoně není upraven žádný liberační důvod; na shodném principu byl postaven i zákon č. 58/1969 Sb. Přísnější úprava oproti obecné úpravě náhrady škody přispívá k tomu, aby poškozenému, který je ve vztazích vznikajících při výkonu veřejné moci vzhledem k orgánům veřejné moci v podřízeném postavení, byla poskytnuta ochrana širší, než jakou by poskytovala obecná úprava.

ODPOVĚDNOST STÁTU

I. Státní orgány, fyzické a právnické osoby, obce

Jednání jménem státu

1. Stát je sice podle zákona č. 82/1998 Sb. subjektem odpovědnosti za škodu, zákon však blíže vymezuje i orgány či právnické a fyzické osoby, z jejichž činnosti při výkonu veřejné moci může státu odpovědnost za škodu vzniknout.

Tyto orgány a osoby, které se podílejí na plnění funkcí státu, zákon člení do tří skupin: jde jednak o státní orgány (především orgány státní správy, soudy a státní zastupitelství), které byly zřízeny výhradně k plnění funkcí státu, dále o právnické či fyzické osoby (které však nemají charakter státního orgánu) při výkonu státní správy, která jim byla svěřena (jde např. o lesní či vodní stráž nebo ředitele školy) a dále o územní samosprávné celky, pokud vykonávají státní správu, jejíž výkon byl na ně přenesen zákonem. Územní samosprávné celky, jak již bylo výše uvedeno, odpovídají kromě toho samy za škodu způsobenou při výkonu veřejné správy v rámci samostatné působnosti.

Zvláštní ustanovení je v zákoně č. 82/1998 Sb. věnováno odpovědnosti notářů, protože ti mají při výkonu veřejné moci specifické postavení. Notář je v § 1 odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) definován jako fyzická osoba, kterou stát pověřil notářským úřadem. V rámci tohoto úřadu je notář zákonem nadán pravomocemi k výkonu notářské a další činnosti,

kteřá sahá od prováděni úkonů v řízei o dědictví v rámci soudního komisariátu až po poskytováni právní pomoci nebo správu majetku. Pouze pro účely zákona bylo za výkon státní správy označeno sepisováni veřejných listin o právních úkonech (veřejnoprávní prvky této činnosti souvisí především s významem veřejných listin při dokazováni) a úkony notáře jako soudního komisaře a za úřední postup notáře jako soudního komisaře a postup při sepisováni veřejných listin; za škodu způsobenou při těchto činnostech odpovídá stát a v tomto smyslu byl také novelizován zákon č. 358/1992 Sb.

Za škodu způsobenou při jiné než výše uvedené činnosti notáře odpovídá notář sám podle § 57 zákona č. 358/1992 Sb.

Podle zákona č. 58/1969 Sb. stát odpovídal za škodu způsobenou státními orgány, orgány státní organizace nebo orgány společenské organizace, pokud škoda vznikla při plněni úkolů státního orgánu, které na tuto organizaci přešly.

2. S vymezením státu jako subjektu odpovědnosti za škodu v zákoně č. 82/1998 Sb. je spojena také nutnost označit ministerstva nebo jiné ústřední správní úřady (ústřední úřady), které jménem státu v odpovědnostních vztazích vystupují. Tyto ústřední úřady stát nezastupují, ale ze zákona za něj jednají, a to nejen tehdy, pokud poškozený u těchto úřadů uplatňuje svůj nárok na náhradu škody podle § 14 zákona, ale v jakýchkoliv právních vztazích, které podle zákona ve věcech náhrady škody i ve věcech regresních úhrad vznikají.

Při určování, který ústřední úřad za stát v konkrétním případě jedná, je třeba vycházet především z vymezené působnosti ústředních úřadů.

Dále je třeba přihlédnout k procesním vztahům vznikajícím mezi různými nositeli odpovědnosti, tedy mezi státem a územními samosprávními celky. Soud může ve správním soudnictví přezkoumávat rozhodnutí územního samosprávného celku v samostatné působnosti, rozhodnutí soudu může být dále zrušeno Ústavním soudem. Je třeba také přihlédnout k tomu, že soud v rámci správního soudnictví může přezkoumávat i správní rozhodnutí spadající do působnosti různých ústředních úřadů, přičemž opět může dojít ke zrušení soudního rozhodnutí Ústavním soudem.

Pokud ke škodě došlo v tom odvětví státní správy, které náleží do působnosti ústředního úřadu, jedná tento úřad ve věcech náhrady škody a regresních úhrad, a to tehdy, kdy škodu způsobí státní orgán, i tehdy, kdy ji způsobí právnická nebo fyzická osoba při výkonu státní správy, která jí byla svěřena, nebo obec při výkonu státní správy.

Ministerstvo spravedlnosti jedná za stát tehdy, pokud došlo ke škodě v občanském soudním řízei nebo v trestním řízei, tedy pokud škoda vznikla z činnosti soudů a v trestním řízei i z činnosti ostatních orgánů činných v tomto řízei. Dále Ministerstvo spravedlnosti jedná za stát tehdy, pokud byla škoda způsobena notářem.

Pokud nebude možno žádným z těchto způsobů určit úřad, který ve věci jedná, je tímto úřadem Ministerstvo financí.

V zákoně je též pamatováno na případy, kdy škoda vznikne z nezákonného rozhodnutí, jež bylo vydáno ve správním soudnictví a jímž bylo rozhodováno o žalobách nebo opravných prostředcích proti rozhodnutím vydaným ve státní správě nebo územními samosprávnými celky v samostatné působnosti. Jednání ve věcech škody způsobené těmito rozhodnutími bylo také rozděleno mezi Ministerstvo spravedlnosti a ostatní ústřední úřady.

Dojde-li ke škodě při činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu a České národní banky, jednají vzhledem ke svému zvláštnímu ústavnímu postavení za stát tyto orgány.

Podle zákona č. 58/1969 Sb. jednaly za stát ve věcech podle tohoto zákona ústřední orgány v zákoně vymezené, jejich příslušnost se kromě věcných kritérií odvíjela též od jejich postavení ve struktuře federálních a republikových orgánů státní správy.

II. Rozhodnutí a nesprávný úřední postup

1. Stát odpovídá za podmíněk stanovených zákonem za škodu způsobenou skutečností výslovně v zákoně uvedenými (§ 5), tedy rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Za škodu způsobenou normativními akty stát podle zákona č. 82/1998 Sb. odpovědnost nenese.

Rozhodnutím je třeba rozumět rozhodnutí v individuální věci, které bylo vydáno na základě procesních předpisů, tedy občanského soudního řádu, trestního řádu, správního řádu nebo jiných předpisů, jež upravují správní proces, např. zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon rozlišuje odpovědnost vznikající z rozhodnutí o vazbě, trestu a ochranném opatření na jedné straně a na druhé straně odpovědnost vznikající z nezákonných rozhodnutí, jimiž mohou být jakákoliv jiná rozhodnutí vydaná ve výše uvedených řízeních. Toto rozlišení bylo zvoleno proto, že rozhodnutí o vazbě, jímž byla způsobena škoda, nemusí být v každém případě nezákonné a dále proto, že i další dvě uvedená rozhodnutí v trestních věcech mají své specifické rysy, které bylo vhodné upravit ve zvláštních ustanoveních.

2. Zákon stanoví podrobné podmínky pro uplatnění nároku na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím.

První podmínkou je podmínka právní moci nezákonného rozhodnutí. Škoda může být totiž zpravidla tímto rozhodnutím způsobena až po jeho právní moci, protože s právní mocí bývá spojena vykonatelnost. Zákon pamatuje i na případy, kdy je rozhodnutí vykonatelné bez ohledu na právní moc.

Další podmínkou je zrušení nebo změna pravomocného rozhodnutí pro nezákonnost; rozhodnutí zrušuje orgán oprávněný k tomu podle procesních předpisů

(zpravidla na základě řízení o mimořádných opravných prostředcích nebo na základě řízení před Ústavním soudem). Nezákonnost rozhodnutí se tedy nezjišťuje až v řízení o náhradě škody. Nárok na náhradu škody způsobené rozhodnutím vykonatelným bez ohledu na právní moc může být uplatněn i tehdy, když toto rozhodnutí bylo zrušeno nebo změněno na základě řádného opravného prostředku, protože tímto rozhodnutím může být způsobena škoda i před jeho právní mocí.

Ustanovení, jež umožňuje uplatnit nárok na náhradu škody teprve tehdy, pokud poškozený využil možnosti podat proti rozhodnutí ty opravné prostředky, jimiž lze napadnout nepravomocné rozhodnutí, směřuje k omezování počtu eventuálních vzniklých škod. Jde o opravné prostředky, jejichž podání je v plné dispozici účastníků řízení a jejich nepoužití proto může jít k tíži těchto účastníků. V případech zvláštního zřetele hodných bude možno k nesplnění této podmínky nepřihlížet.

Právní úprava nezákonného rozhodnutí obsažená v zákoně č. 82/1998 Sb. je v podstatě obdobná úpravě zakotvené v zákoně č. 58/1969 Sb. Stát nesl podle zákona č. 58/1969 Sb. odpovědnost i za rozhodnutí vydaná v řízení před státním notářstvím a před místním lidovým soudem.

3. Možnost uplatnit nárok na náhradu škody způsobené rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření je v zákoně charakterizována zvláštními podmínkami. Pokud je škoda způsobena jiným rozhodnutím vydaným v trestním řízení je třeba nárok na náhradu škody uplatnit podle ustanovení upravujících náhradu škody vzniklé z nezákonného rozhodnutí.

Konstrukce podmínek odpovědnosti za škodu, která byla způsobena rozhodnutím o vazbě, se odlišuje od podmínek odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím o trestu nebo ochranném opatření.

Právo na náhradu škody způsobené rozhodnutím o vazbě vzniká tehdy, pokud bylo proti poškozenému trestní stíhání zastaveno, byl zproštěn obžaloby nebo byla věc postoupena jinému orgánu. Nevyžaduje se již, aby bylo pozdějším rozhodnutím konstatováno, že rozhodnutí o vazbě bylo nezákonné. Důvodem takové právní úpravy je skutečnost, že v době, kdy je o vazbě rozhodováno, nejsou zpravidla k dispozici tatáž zjištění, která jsou potom zohledněna při meritorním rozhodování, a proto může dojít ke vzetí do vazby i tehdy, když řízení později skončí zastavením, zproštěním obžaloby nebo postoupením jinému orgánu. Za vazbu nařízenou v řízení o vydání do ciziny se náhrada škody neposkytuje.

Oproti tomu právo na náhradu škody způsobené rozhodnutím o trestu nebo rozhodnutím o ochranném opatření lze uplatnit pouze tehdy, pokud byla příslušná rozhodnutí v pozdějším řízení jako nezákonná zrušena.

Platná právní úprava neumožňuje poskytnutí náhrady škody způsobené rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření, pokud si ten, kdo náhradu

škody žádá, vazbu, odsouzení nebo uložení ochranného opatření zavinil sám nebo pokud byl zproštěn obžaloby nebo proti němu bylo trestní stíhání zastaveno jen proto, že není za spáchaný trestní čin trestně odpovědný nebo že mu byla udělena milost anebo že trestný čin byl amnestován.

Náhradu škody nelze dále přiznat tehdy, pokud v řízení nebylo možno pokračovat, protože poškozený (ve smyslu trestního řádu) vzal zpět svůj souhlas se zahájením trestního stíhání nebo nedal svůj souhlas s pokračováním trestního stíhání. Dále ji nelze přiznat tehdy, pokud trestní stíhání bylo podmíněně zastaveno a nastaly účinky zastavení trestního stíhání, tehdy, kdy trestní stíhání bylo zastaveno v souvislosti s rozhodnutím o narovnání či v případě, kdy trestní stíhání bylo zastaveno proto, že trest, k němuž může řízení vést, je zcela bez významu vedle trestu, který pro jiný čin byl obviněnému již uložen nebo který ho podle očekávání postihne, nebo proto, že o skutku obviněného již bylo rozhodnuto jiným orgánem, kázeňsky, kárně anebo cizozemským soudem nebo úřadem.

Odlíšnost nové právní úpravy od úpravy obsažené v zákoně č. 58/1969 Sb. spočívá především v tom, že zákon č. 82/1998 Sb. upravuje výslovně odpovědnost za škodu způsobenou rozhodnutím o ochranném opatření a dále rozšiřuje o případy uvedené v předchozím odstavci podmínky, za nichž náhrada škody způsobené rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nenáleží. Podle zákona č. 58/1969 Sb. právo na náhradu škody způsobené rozhodnutím o vazbě tehdy, pokud byla věc postoupena jinému orgánu, nevzniklo. Zákon č. 58/1969 Sb. obsahoval zvláštní ustanovení týkající se trestu smrti.

4. Nesprávný úřední postup není v platné právní úpravě blíže definován, je zde pouze demonstrativně uvedena jedna z jeho možných modalit.

Přistoupit k definici nesprávného úředního postupu je velice obtížné; každá taková definice by s sebou nesla nebezpečí jeho neúplného postižení. Tento postup totiž může spočívat jak v činnosti, tak v nečinnosti příslušných subjektů vykonávajících veřejnou moc, může spočívat jak v porušení zákona, tak v porušení podzákonných právních předpisů, vnitřních směrnic jednotlivých orgánů i nepsaných povinností.

Ze zákona je zřejmé, že mimo jiné je nesprávným úředním postupem vždy také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě.

Nedodrží-li orgán, jenž je ze zákona povinen ve věci rozhodovat, lhůty stanovené zákonem (např. správním řádem) pro rozhodování, lhůty k doručení písemného vyhotovení rozhodnutí (stanovené např. občanským soudním řádem) nebo poruší-li obecná ustanovení procesních předpisů, která zakotvují povinnost vyřizovat věci, které jsou předmětem řízení, včas a bez zbytečných odkladů, může tedy jít o nesprávný úřední postup.

Zákon č. 58/1969 Sb. neobsahoval ani demonstrativní vymezení nesprávného úředního postupu, jeho specifikace byla plně ponechána na aplikační praxi.

III. Poškozený

Osoby mající nárok na náhradu škody jsou v zákoně č. 82/1998 Sb. vymezeny různým způsobem v závislosti na tom, z jaké právní skutečnosti jim škoda vznikla.

Pokud jde o škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím, mají nárok na náhradu škody ti, kteří jsou účastníky řízení, v němž bylo vydáno nezákonné rozhodnutí, jímž byla způsobena škoda, protože k vydání nezákonného rozhodnutí podle zákona má docházet pouze v rámci zákonem stanovených procesních postupů. Účastníkem řízení podle zákona č. 82/1998 Sb. je třeba rozumět účastníka řízení podle občanského soudního řádu, stranu podle trestního řádu či různé definované účastníky podle předpisů o správním řízení.

Byla-li škoda způsobena rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření, má právo na náhradu škody ten, na němž byla vykonána vazba, resp. na něm byl zcela nebo zčásti vykonán trest nebo ochranné opatření.

V ostatních případech má nárok na náhradu škody ten, jemuž byla škoda za podmínek v zákoně stanovených způsobena. Nároky z náhrady škody vznikají i osobám podle § 27 zákona, o němž bude podán výklad níže.

Oproti zákonu č. 58/1969 Sb. je v zákoně výslovně uvedeno, že právo na náhradu škody z nezákonného rozhodnutí má i ten, s nímž nebylo jednáno jako s účastníkem řízení, ačkoliv s ním jako s účastníkem řízení jednáno být mělo. V této souvislosti je účastníkem řízení třeba rozumět toho, koho za účastníka označují příslušné procesní předpisy, a nikoliv toho, kdo byl v konkrétním řízení za účastníka uznán.

IV. Uplatnění nároku

Pokud jde o škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím či rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření, za niž odpovídá stát, byl v zákoně zachován institut uplatnění nároku na náhradu této škody u ústředního úřadu uvedeného v § 6 zákona.

Právo na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem není poškozený povinen u ústředního úřadu uplatňovat, protože v tomto případě není ke vzniku nároku nutné rozhodnutí příslušného orgánu o nezákonnosti a ústřední úřad by při posuzování oprávněnosti uplatněného nároku neměl z čeho vycházet. Zákon ovšem jednání o náhradě škody způsobené nesprávným úředním postupem nevylučuje, toto jednání s sebou však nenese následky podle § 15 zákona.

Ústřední úřad projednávající náhradu škody nevystupuje při projednávání jako orgán státní moci, ale zastupuje stát, který je v roli subjektu občanského práva, jež je založeno na rovném postavení účastníků občanskoprávních vztahů. Projednávání uplatněného nároku proto není řízením a nekončí rozhodnutím.

Smyslem uplatnění nároku na náhradu škody u ústředního úřadu, který v těchto věcech za stát jedná, je poskytnout tomuto úřadu dostatečnou lhůtu k uspokojení nároku poškozeného smírnou, mimosoudní cestou. Tato právní úprava též přispívá ke koncentraci projednávání nároků na náhradu škody u ústředních úřadů a tím k jednotnější aplikaci zákona č. 82/1998 Sb.

Pouze tehdy, pokud není nárok poškozeného do šesti měsíců ode dne jeho uplatnění plně uspokojen, může se poškozený domáhat náhrady škody u soudu. Promlčecí doba u nároku na náhradu škody neběží ode dne jeho uplatnění do skončení projednání u ústředního úřadu, nejdéle však šest měsíců.

Nově je ve srovnání se zákonem č. 58/1969 Sb. v § 15 odst. 1 platné právní úpravy stanovena ústřednímu úřadu lhůta pro plnění, která počíná běžet od uplatnění nároku.

Podle obecné úpravy obsažené v § 563 občanského zákoníku platí, že v případě, kdy není doba plnění ani dohodnuta, ani stanovena právním předpisem, ani určena v rozhodnutí, je dlužník povinen splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán. Z § 517 odst. 1 občanského zákoníku plyne, že dlužník, který svůj dluh řádně a včas nesplní, je v prodlení. Toto právní úprava se vztahuje i na nároky na náhradu škody.

Pro nároky na náhradu škody, které poškozený podle zákona č. 82/1998 Sb. uplatňuje u příslušného ústředního úřadu, je stanoven odchylný režim od § 563 občanského zákoníku. Po dobu stanovenou v § 15 odst. 1 zákona za podmínek v tomto ustanovení uvedených se odkládá splatnost závazku z náhrady škody a stát se neocitá v prodlení.

V. Regresní úhrady

1. Do platné právní úpravy byla obdobně zákonu č. 58/1969 Sb. zakotvena regresní úhrada. Regresní úhrada umožňuje přenést dopady náhrady škody, za kterou odpovídá stát, na ty právnické osoby, jejichž zaměstnanci škodu způsobili, resp. přímo na zaměstnance samé. Regresní úhradu lze požadovat pouze tehdy, pokud byla zaplacená náhrada škody.

Právní úprava regresní úhrady je konstruována hierarchicky, tedy v zásadě může ten, kdo náhradu škody platil (stát) požadovat regresní úhradu (s určitými výjimkami) po těch subjektech, které škodu způsobily (§ 3 zákona) a tyto subjekty mohou úhradu požadovat po svých zaměstnancích.

Regresní úhradu lze požadovat pouze tehdy, pokud byla škoda způsobena nezákonným rozhodnutím nebo nesprávním úředním postupem.

2. Zákon upravuje především možnost státu požadovat regresní úhradu od právnických a fyzických osob, kterým byl svěřen výkon státní správy a od obcí, pokud stát za škodu jimi způsobenou odpovídá. Možnost požadovat regresní úhradu od státních orgánů zákon vyloučil, protože takové platby by

představovaly pouze přelévání peněz v rámci státního rozpočtu a neplnily by svůj účel.

Stát může požadovat regresní úhradu i po územním samosprávném celku v samostatné působnosti, a to tehdy, pokud bylo rozhodnutí tohoto celku přezkoumáno státním orgánem a následně byla obě rozhodnutí zrušena pro nezákonnost.

Pokud nezákonnost rozhodnutí byla způsobena tím, že se ten, kdo je vydal, řídil nesprávným právním názorem příslušného státního orgánu, který v řízení zrušil původní zákonné rozhodnutí, nemá stát na regresní úhradu právo.

Pokud je regresní úhrada požadována po právnických či fyzických osobách, které škodu způsobily při výkonu státní správy, nebo po obcích, může se požadovaná úhrada rovnat výši vyplacené náhrady škody.

3. Protože regresní úhrada je zvláštní nárok, na který se nevztahuje občanský zákoník, bylo třeba v zákoně upravit důkazní břemeno, povinnost více osob k úhradě, jejich vypořádání mezi sebou a moderační právo soudu.

4. Regresní úhrada není založena na tak striktních podmínkách jako náhrada škody.

Státu je požadování regresní úhrady od jiných subjektů dána jako možnost, nikoliv jako povinnost.

Na rozdíl od náhrady škody je regresní úhrada založena na principu zavinění; regresní úhradu lze tedy požadovat pouze tehdy, pokud byla způsobena zaviněným porušením právní povinnosti. Tato právní úprava vylučuje, aby byla regresní úhrada požadována po subjektech, které se podílely na vydání nezákonného rozhodnutí nebo na nesprávném úředním postupu proto, že se řídily podzákonným právním předpisem, kterým byly ve svém rozhodování vázány, a tento podzákonný předpis se ukázal být v rozporu se zákonem.

Na rozdíl od náhrady škody platí, že pokud je škoda, kterou nahradil stát, způsobena zaviněným porušením právní povinnosti více osob, jsou tyto osoby regresní úhradu povinny platit podle své účasti na způsobení škody. Soud může rozhodnout, že mají regresní úhradu platit společně a nerozdílně.

Zákon č. 82/1998 Sb. obsahuje nové ustanovení upravující možnost subjektu povinného z regresní úhrady uplatnit vůči tomu, kdo po něm regresní úhradu požaduje, všechny námitky, které tento subjekt mohl uplatnit vůči poškozenému v řízení o náhradě škody.

5. Zákon obsahuje zvláštní ustanovení o regresních úhradách, které lze požadovat po osobách v pracovním poměru, v poměru mu na roveň postaveném, ve služebním poměru a po dalších osobách jim obdobných.

Pokud stát platil náhradu škody, která byla způsobena státním orgánem, může požadovat regresní úhradu po těch, kdo se podíleli na vydání nezákonného rozhodnutí nebo na nesprávném úředním postupu, pokud k tomu byli oprávněni.

V zákoně je dále zařazena zvláštní úprava regresní úhrady soudců. S ohledem na jejich ústavní postavení je po nich možno regresní úhradu požadovat pouze tehdy, pokud byla jejich vina konstatována v kárném či trestním řízení.

Fyzické a právnické osoby při výkonu státní správy nebo obce při výkonu státní správy mohou též požadovat regresní úhradu po těch, kdo se podíleli na vydání nezákonného rozhodnutí nebo na nesprávném úředním postupu.

Pokud jde o výši regresní úhrady, rozlišuje zákon situaci, kdy je nárok na regresní úhradu uplatněn vůči osobě, u níž účast na rozhodování náležela k povinnostem vyplývajícím z pracovního poměru nebo poměru mu na roveň postavenému nebo ze služebního poměru. V tomto případě je maximální výše regresní úhrady omezena výší náhrady škody, kterou lze na zaměstnanci požadovat podle zákoníku práce. Požadovat na zaměstnanci náhradu škody podle pracovních předpisů zákon vylučuje.

Jinak je maximální výše regresní úhrady stanovena u ostatních osob, které se podílely na rozhodování nebo na nesprávném úředním postupu (např. přísedící u soudu). V tomto případě je výše regresní úhrady omezena jednou šestinou vyplacené náhrady škody, resp. regresní úhrady, nejvýše částkou 5 000,- Kč. Půjde totiž zpravidla o osoby, které vykonávají čestné funkce a jejichž finanční ohodnocení za výkon těchto funkcí je minimální.

K ochraně zaměstnanců přispívá vyloučení možnosti požadovat po nich regresní úhradu v těch případech, kdy zaměstnanec škodu způsobil na příkaz nadřízeného, ledaže by se uposlechnutím příkazu dopustil trestného činu.

Úprava regresní úhrady obsažená v zákoně č. 58/1969 Sb. se od platné právní úpravy odlišovala tím, že tuto úhradu mohl stát požadovat i po státním orgánu. Po zaměstnancích nebo osobách jim na roveň postavených pak příslušné orgány a organizace, které státu regresní úhradu zaplatily, mohly regres požadovat pouze v tom případě, pokud byla vina zaměstnance zjištěna v trestním, kárném nebo kázeňském řízení. Regresní úhrada mohla být požadována pouze tehdy, pokud byla škoda způsobena nezákonným rozhodnutím.

ODPOVĚDNOST ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ V SAMOSTATNÉ PŮSOBNOSTI

1. Odpovědnost územních samosprávných celků za škodu způsobenou při výkonu veřejné správy v samostatné působnosti je novum, které platná právní úprava přináší ve srovnání s právní úpravou obsaženou v zákoně č. 58/1969 Sb. Odpovědnost územních samosprávných celků v samostatné působnosti je založena na obdobných principech jako odpovědnost státu, bylo však přihlédnuto ke specifickým rysům, které s sebou výkon veřejné správy územními samosprávnými celky nese. Obce v samostatné působnosti zpravidla např. nepostupují

podle zákonem upravených procesních předpisů. Odlišnost od výkonu veřejné moci státem spočívá i v tom, že obce nedisponují pravomocemi v oblasti trestního práva.

Jak již bylo výše vyloženo, za škodu způsobenou územními samosprávnými celky při výkonu státní správy nese odpovědnost stát.

Územní samosprávné celky v samostatné působnosti odpovídají za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Nenesou tedy obdobně jako stát odpovědnost za škodu způsobenou normativními právními akty.

2. V právní úpravě odpovědnosti za nezákonné rozhodnutí je třeba rozlišovat, zda rozhodnutí bylo vydáno ve správním řízení či nikoliv.

Pokud je nezákonné rozhodnutí územního samosprávného celku v samostatné působnosti vydáno v rámci správního řízení, jsou podmínky pro vznik odpovědnosti za škodu i vymezení účastníků obdobné jako u odpovědnosti státu z nezákonného rozhodnutí.

Ve správním řízení např. obce v samostatné působnosti rozhodují podle § 47 odst. 3 zákona č. 367/1990 Sb. o sankcích ukládaných právními osobám za nesplnění povinností stanovených v zákoně o obcích.

Pokud je nezákonné rozhodnutí vydáno postupem, který není stanoven předpisy o správním řízení, pak lze nárok na náhradu škody uplatnit tehdy, pokud bylo vykonatelné rozhodnutí zrušeno pro nezákonnost příslušným orgánem. Postup územních celků v samostatné působnosti v těchto případech buďto nemusí být vůbec formálně stanoven, nebo může být upraven např. vnitřními předpisy. Podstatné je, aby rozhodnutí, které je výsledkem tohoto postupu a kterým byla způsobena škoda, mělo takové vlastnosti, aby bylo vykonatelné, tzn. aby obsahovalo přesnou individualizaci oprávněného a povinného, přesné vymezení práv a povinností k plnění, přesný rozsah a obsah plnění a přesně stanovenou lhůtu k plnění. Dále je podstatné, aby toto rozhodnutí bylo pro nezákonnost zrušeno příslušným orgánem, tedy aby jeho nezákonnost byla autoritativně konstatována.

Za poškozené je třeba považovat, pokud byla škoda způsobena nezákonným rozhodnutím vydaným postupem, který není stanoven předpisy o správním řízení ty osoby, kterým takto škoda vznikla.

3. Nesprávný úřední postup územních samosprávných celků v samostatné působnosti vymezuje zákon č. 82/1998 Sb. též obdobně jako nesprávný úřední postup, za nějž odpovídá stát, chybí zde pouze demonstrativní vymezení tohoto postupu. Ovšem i v případě výkonu veřejné moci územními samosprávnými celky v samostatné působnosti lze jejich nečinnost považovat za nesprávný úřední postup.

Poškození z nesprávného úředního postupu jsou opět vymezeni jako osoby, kterým byla tímto postupem způsobena škoda.

4. Pro posuzování podmínek nároku na regresní úhradu a podmínek uplatnění tohoto nároku se podle § 25 zákona obdobně užijí některá ustanovení upravující regresní úhradu v případě odpovědnosti státu (jde o ust. § 16 odst. 4, § 17 a 18).

Protože však rozhodnutí územních celků v samostatné působnosti mohou být přezkoumávána státními orgány, zejména soudy ve správním soudnictví, a nezákonnost rozhodnutí může být způsobena i rozhodováním státních orgánů, je v platné právní úpravě zakotveno, že pokud územní samosprávný celek nahradil škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím, při jehož vydání se řídil nesprávným právním názorem státního orgánu, který zrušil původní zákonné rozhodnutí územního samosprávného celku, může požadovat regresní úhradu od státu. Územní samosprávný celek, který ve svém rozhodování je povinen se řídit právním názorem obsaženým v rozhodnutí státního orgánu, který jeho rozhodnutí zrušil, a způsobí tak škodu, se může dožadovat v rámci regresních úhrad uhrazení vyplacené náhrady škody na státu, jehož rozhodnutím bylo nezákonné rozhodnutí územního samosprávného celku vyvoláno.

Pokud územní samosprávný celek zaplatil náhradu škody nebo regresní úhradu, může požadovat regresní úhradu od těch, kdo se podíleli na vydání nezákonného rozhodnutí nebo na nesprávném úředním postupu.

SPOLEČNÁ USTANOVENÍ

I. Vztah k občanskému zákoníku

Občanský zákoník je k zákonu č. 82/1998 Sb. ve vztahu subsidiarity. Platná právní úprava odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci není zcela komplexní, v některých aspektech se odpovědnost posuzuje podle obecné úpravy obsažené v občanském zákoníku.

Podle občanského zákoníku se postupuje, je-li třeba určit, co se považuje za škodu, dále při určení rozsahu náhrady škody (hradí se skutečná škoda i ušlý zisk), při stanovení způsobu náhrady škody. Obecná úprava se použije i při posuzování nároků při škodě na zdraví, z obecné právní úpravy plyne dále moderační právo soudu. Pokud škodu způsobí více nositelů odpovědnosti, budou za ni podle občanského zákoníku odpovídat rukou společnou a nerozdílnou. V odůvodněných případech bude soud moci rozhodnout, že nositelé odpovědnosti budou odpovídat za škodu podle své účasti na jejím způsobení.

Občanský zákoník byl ve vztahu subsidiarity i k zákonu č. 58/1969 Sb.

II. Ušlý zisk

1. V souvislosti s rozsahem náhrady škody způsobené při výkonu veřejné moci se zákon zabývá způsobem výpočtu průměrného výdělku pro určení ušlého

zisku. V zákoně je obsaženo zmocňovací ustanovení předpokládající vydání prováděcího nařízení vlády.

Toto nařízení vlády bylo publikováno ve Sbírce zákonů pod č. 116/1998 Sb. s účinností ode dne vyhlášení, tedy od 21. května 1998. Při výpočtu průměrného výdělku se v něm odkazuje na ustanovení § 275 zákoníku práce a § 17 zákona č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku, ve znění zákona č. 74/1992 Sb., která upravují zjišťování průměrného výdělku pro pracovní právní účely. Pokud nelze průměrný výdělek určit podle těchto ustanovení, vychází se při jeho určení z okolností jednotlivého případu, zejména z daňového přiznání.

Obsah prováděcího nařízení vlády odpovídá obsahu ustanovení § 2 nařízení vlády č. 258/1995 Sb., kterým se provádí občanský zákoník. Podle tohoto ustanovení nařízení vlády č. 258/1995 Sb. se řídí výpočet průměrného výdělku pro účely § 445, 446, 447 odst. 1 a § 448 odst. 2 občanského zákoníku, tedy pro účely náhrady škody způsobené na zdraví. Proto nebylo možno toto ustanovení nařízení vlády č. 258/1995 Sb. přímo vztáhnout i na výpočet průměrného výdělku pro účely náhrady škody způsobené při výkonu veřejné moci.

2. V souvislosti s výpočtem průměrného výdělku pro účely ušlého zisku zákon také umožňuje, aby jako průměrný výdělek před vznikem škody, z něhož se náhrada škody vypočítává, byl použit průměrný výdělek z doby před zahájením trestního stíhání, pokud je to pro poškozeného výhodnější než výpočet náhrady škody z výdělku před poškozením. Tímto způsobem je možno zabránit promítnutí eventuálních důsledků trestního stíhání poškozeného do jeho výdělku, pokud ovšem poškozený o tento způsob výpočtu průměrného výdělku požádá.

3. V souvislosti s náhradou škody byla v zákoně č. 82/1998 Sb. upravena též možnost poskytnout poškozenému paušální náhradu ušlého zisku. Výše paušální náhrady byla stanovena na 5 000,- Kč za každý měsíc výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranné výchovy nebo ochranného léčení. Zavedení možnosti paušální náhrady ušlého zisku by mělo přispět ke zrychlení projednávání nároků na náhradu škody způsobené při výkonu veřejné moci. Tuto paušální náhradu bude ovšem možno poskytnout pouze tomu, komu v důsledku výkonu vazby, trestu nebo ochranného opatření spojeného s omezením osobní svobody nějaký zisk ušel.

Pokud poškozený nebude souhlasit s tím, aby mu byla poskytnuta náhrada škody v paušální výši, bude moci požádat, aby mu byla stanovena náhrada ušlého zisku podle zvláštních předpisů. Výpočet průměrného výdělku se bude opět řídit nařízením vlády č. 116/1998 Sb.

Obdobná ustanovení zákon č. 58/1969 Sb. neobsahoval.

III. Nároky pozůstalých

Zákon č. 82/1998 Sb. stanoví ve zvláštním ustanovení nároky pozůstalých po tom, kdo zemřel v důsledku výkonu státní moci nebo výkonu pravomocí územních samosprávných celků v samostatné působnosti, a dále nároky osob, které v tomto případě vynaložily náklady léčení nebo pohřbu. Nároky těchto osob se vztahují ke všem skutečnostem, z nichž škoda vzniká (tedy k nezákonnému rozhodnutí, rozhodnutí o vazbě, trestu nebo ochranném opatření, nesprávnému úřednímu postupu), pokud v jejich důsledku došlo k úmrtí poškozeného.

Toto zvláštní ustanovení je v zákoně č. 82/1998 Sb. obsaženo proto, že v určitých případech by se zákonné vymezení osob oprávněných z náhrady škody nevztahovalo na pozůstalé či osoby, které vynaložily náklady léčení či pohřbu, a těmto osobám by příslušné nároky nevznikly; např. při škodě způsobené nezákonným rozhodnutím jsou oprávněnými pouze účastníci řízení – pozůstalí však těmito účastníky nejsou a nárok na náhradu škody by jim tedy nevznikl.

Pojem pozůstalého užitý v § 27 zákona č. 82/1998 Sb. je třeba interpretovat shodně jako stejný pojem užitý v § 448 občanského zákoníku. Pozůstalým a osobám, které vynaložily náklady léčení a pohřbu, náleží nároky podle občanského zákoníku za podmínek stanovených tímto zákoníkem.

Zákon č. 58/1969 Sb. přiznával výše uvedeným osobám určité nároky po odsouzeném, na němž byl vykonán trest smrti.

IV. Náhrada nákladů řízení

Zákon č. 82/1998 Sb. obsahuje podrobnou úpravu podmínek, za nichž se do náhrady škody zahrnuje náhrada nákladů řízení.

Do náhrady škody se zahrnuje náhrada nákladů řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí, kterým byla škoda způsobena. Nahradit lze i náklady řízení, v němž došlo k nesprávnému úřednímu postupu, ovšem pouze tehdy, pokud tyto náklady s nesprávným úředním postupem souvisí.

Protože jednou z podmínek uplatnění nároku na náhradu škody z nezákonného rozhodnutí nebo z rozhodnutí o vazbě, trestu nebo ochranném opatření je i konstatování nezákonnosti tohoto rozhodnutí v dalším řízení, resp. následné zastavení trestního stíhání, zproštění obžaloby nebo postoupení věci jinému orgánu, zahrnují se do náhrady škody i náklady těchto řízení.

Náklady řízení se do náhrady škody zahrnují za podmínek stanovených zákonem. Lze tak učinit pouze tehdy, pokud rozhodnutím vydaným v rámci určitého řízení vznikla škoda, tedy jiná škoda než pouze na nákladech řízení, a dále pouze tehdy, pokud náhrada nákladů řízení již nebyla přiznána podle procesních předpisů, jak tomu může být např. v občanském soudním řízení. Náklady zastoupení advokátem lze do náhrady škody zahrnout pouze ve výši mimosmluvní odměny podle zvláštního právního předpisu, jímž je v současnosti platná vyhláše-

ka č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon vyloučil náhradu nákladů zastoupení, které vznikly v souvislosti s projednáváním uplatněného nároku u příslušného ústředního úřadu. V těchto případech nejde o řízení, ale o neformální občanskoprávní jednání o uspokojení nároku na náhradu škody.

Náhrada nákladů řízení nebyla v zákoně č. 58/1969 Sb. výslovně upravena. Vycházelo se tedy z toho, že náhrada nákladů řízení náleží tehdy, pokud tyto náklady vznikly v příčinné souvislosti se škodnou událostí.

V. Promlčení

Promlčecí doby jsou v zákoně č. 82/1998 Sb. upraveny obdobně, jako tomu bylo v zákoně č. 58/1969 Sb. Obecná subjektivní promlčecí doba je stanovena na tři roky ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá, resp. ode dne doručení zrušovacího rozhodnutí. Objektivní promlčecí doba u nezákonného rozhodnutí je desetiletá, neplatí však tehdy, byla-li škoda způsobena na zdraví, jako je tomu i v občanském zákoníku.

Subjektivní promlčecí doba u náhrady škody způsobené rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření je v novém zákoně prodloužena z jednoho roku na dva.

Nároky na regresní úhrady se promlčují v jednoleté lhůtě.

PŘECHODNÉ USTANOVENÍ

Právní úprava obsažená v zákoně č. 82/1998 Sb. se vztahuje na škodu způsobenou rozhodnutími, která byla vydána ode dne účinnosti zákona, a na škodu způsobenou ode dne účinnosti zákona nesprávným úředním postupem. Podle nové právní úpravy je proto třeba posuzovat nároky na náhradu veškeré škody, která byla způsobena nezákonnými rozhodnutími nebo rozhodnutími o vazbě, trestu nebo ochranném opatření, která byla vydána ke dni účinnosti zákona a později, a nároky na náhradu té škody, která byla ode dne účinnosti zákona způsobena nesprávným úředním postupem.

Pokud tedy např. nesprávný úřední postup trvá určitou dobu za účinnosti zákona č. 58/1969 Sb. a určitou dobu za účinnosti zákona č. 82/1998 Sb., posuzují se nároky na náhradu škody způsobené do dne účinnosti zákona č. 82/1998 Sb. podle zákona č. 58/1969 Sb. a nároky na náhradu škody způsobené ode dne účinnosti zákona č. 82/1998 Sb. podle tohoto zákona. Pokud k nesprávnému úřednímu postupu došlo za účinnosti zákona č. 58/1969 Sb., škoda však vznikla až za účinnosti zákona č. 82/1998 Sb., posuzují se nároky na náhradu škody z tohoto titulu podle zákona č. 82/1998 Sb.

JUDr. Václav Mandák, CSc.

Česká advokátní komora

Konečně jasno v otázce konkretizace vyrozumění obhájce o vyšetřovacích úkonech?

V posledním období se rozvířila v literatuře i v judikatuře diskuse o tom, zda vyšetřovatel, když vyrozumívá obhájce o vyšetřovacím úkonu, splní svoji povinnost už jen tím, že obhájci sdělí pouze spolu s místem a časem úkonu též jeho druh, tedy zda např. stačí, když uvede, že na uvedeném místě a v uvedené dobu budou „vyslýchání svědci“, bude „provedena rekoncize“ apod., či zda je jeho povinností každé vyrozumění konkretizovat údajem, který úkon identifikuje individuálně, tj. např. u svědků též jejich jmény. Stanovisko některých vyšetřovatelů, podporované i názorem Nejvyššího státního zastupitelství, se opíralo zejména o usnesení Ústavního soudu ČR z 12. 8. 1996, sp. zn. II ÚS 35/96, podle něhož z § 165 odst. 2 tr. ř. vyplývá pouze povinnost sdělit včas dobu a místo konání úkonu a nebyla-li sdělena jména osob, které mají být vyslýchány, nedošlo k porušení ústavními předpisy chráněných práv obviněného.

Opačný názor vyplývá z formulace povinnosti vyšetřovatele v Instrukci pro vyšetřovatele a policejní orgány Policie České republiky k postupu v trestním řízení^{*)} a je zastáván též autory reprezentativního Beckova komentáře k trestnímu řádu (první vydání 1995, str. 669, shodně i vydání druhé z r. 1997, str. 787). Podrobně pak názor obsažený ve zmíněném rozhodnutí Ústavního soudu i jinde publikovaný shodný názor byl podroben obsáhlé kritice v několika uveřejněných statích.^{**)}

^{*)} Podle čl. 53 odst. 1 věta druhá Instrukce „Jde-li o výslech osoby (obviněného, svědka), sdělí (vyšetřovatel) obhájci jméno této osoby“.

^{**)} **Mandák, V.:** K otázce, zda vyšetřovatel, když uvědomuje obhájce o vyšetřovacích úkonech, je povinen sdělit mu jména předvolaných svědků, Bulletin advokacie č. 5/1995, 160n, **Štěpán, J.:** Ještě k účasti obhájce u vyšetřovacích úkonů, tamtéž č. 8/1995, str. 65n, **Vantuch, P.:** Znovu k právu či povinnosti vyšetřovatele sdělit obhájci jména předvolaných svědků, tamtéž č. 8/1995, str. 58n, **týž:** Obhajoba obviněného, Beckovy příručky pro právní praxi, Praha 1998, str. 172n, zcela nově pak s prohloubenými argumenty znovu **Štěpán, J.:** Vyrozumívání obhájce o konání vyšetřovacích úkonů – výklad in fraudem legis?, Trestní právo č. 7–8/1998 str. 32n a **týž** v příspěvku k úvahám o reodifikaci trestního řádu v jubilejním sborníku PF UK 1348–1998, C. H. Beck Praha 1998, str. 126n.

V konkrétní věci se zabýval touto otázkou Vrchní soud v Olomouci, který ve svém usnesení z 24. 4. 1997, sp. zn. 1 To 41/97 potvrdil názor Krajského soudu v Brně z 27. 1. 1997, sp. zn. 40 T 161/96, vyjádřený v této právní větě: *Jestliže vyšetřovatel sdělil obhájci, který mu oznámil, že se chce účastnit vyšetřovacích úkonů, včas dobu a místo úkonů, dostál svým povinnostem vyplývajícím z ustanovení § 165 odst. 2 tr. ř. V takovém případě neuvedení jména svědka ve vyrozumění obhájce o tomto úkonu není vadou procesního postupu vyšetřovatele při provádění důkazů.*

Nedůvodnost požadavku obhájce na opakování výslechu těch svědků, kteří nebyli identifikováni při vyrozumění obhájce o plánovaném procesním úkonu, zdůvodňoval krajský soud jednak výkladem ust. § 165 odst. 2 tr. ř., z něhož nevyplývá pro vyšetřovatele povinnost vyrozumět obhájce o jménu svědka, jednak rozhodnutím citovaného Ústavního soudu ČR z 12. 8. 1996, jímž vyvrací argumentaci o zkrácení práv obviněného na obhajobu, obsaženou i v odborných příspěvcích publikovaných v Bulletinu advokacie č. 5/95 a 8/95. Závěrem těchto úvah dospěl nalézací soud k závěru o procesní využitelnosti svědeckých výpovědí ze stadia přípravného řízení. Pokládal však přesto práva obviněného na obhajobu zčásti za zkrácená, avšak *toliko k doplnění svědeckých výpovědí, neboť měl za to, že absence obhájce u prováděného úkonu se projevuje v jeho nemožnosti kladení otázek svědkům. Pokládá proto požadavek obhájců na opětovné předvolání svědků za důvodný, avšak nikoli za účelem nového výslechu k celé problematice, nýbrž toliko k doplnění jejich svědeckých výpovědí ve formě odpovědí na možné otázky ze strany obhájce.* Uvedený postup má umožnit realizaci práva kladení otázek vyslychané osobě upraveného ust. § 165 odst. 1 tr. ř. Z těchto důvodů se nalézací soud v usnesení o vrácení věci k došetření domáhal opětovného provedení výslechu svědků, u nichž možnost kladení otázek obhájcem nebyla pro jeho nepřítomnost na procesním úkonu dána, resp. opětovného výslechu těch osob, u nichž projev obhájce přání realizovat své oprávnění vyplývající z ust. § 165 odst. 1 tr. ř.

Toto usnesení krajského soudu napadli opravnými prostředky krajský státní zástupce v Brně a prostřednictvím svého obhájce též obvinění. Státní zástupce uvádí, že právo obhájce klást otázky vyslychaným osobám se váže na jeho přítomnost u výslechu. Jestliže byl o tomto úkonu řádně a včas vyrozuměn, avšak k výslechu se nedostavil, pak nelze skutečnost, že neměl možnost klást svědkům otázky, hodnotit jako pochybení vyšetřovatele, neboť obhájce toto oprávnění nevyužil. Tato okolnost nemůže být důvodem k vrácení věci také proto, že uvedené právo obhájce se váže k celému trestnímu stíhání, tedy i k řízení před soudem, kde má možnost obhájce vyslychaným svědkům otázky položit. Obhájce ve své stížnosti dovozoval podrobně názor opačný, přičemž využíval argumentace vpředu citované literatury (Beckův komentář, články otištěné v Bulletinu advoka-

cie) a též úpravy povinnosti vyšetřovatele v Instrukci pro vyšetřování trestných činů. Poukázal na to, že vyšetřovatel, pokud by se jednalo o potřebu postupovat podle ustanovení o utajeném svědku ve smyslu § 55 odst. 2 tr. ř., mohl vyrozumět obhájce způsobem, který by použití institutu utajeného svědka nevyklučoval. V ostatních případech byl povinen vyšetřovatel sdělovat obhájci také konkrétní jména svědků, kteří měli být v jednotlivých termínech vyslyšáni.

Vrchní soud potvrdil názor, vyjádřený ve vpředu uvedené právní větě, tj. postavil se na stanovisko, že vyšetřovatel není povinen sdělovat obhájci jména svědků, pokud jej vyrozumívá o vyšetřovacích úkonech. Neztotožnil se však s názorem nalézacího soudu, že je třeba výsledky svědků opakovat z tohoto důvodu, aby bylo obhájci umožněno kladení otázek. Dovodil zejména, že nesplnění povinnosti uložené vyšetřovateli vnitřními předpisy, které nemají povahu obecně závazných právních předpisů a které jako takové nemohou být pramenem trestního práva, nemohou zavdávat důvod pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření, neboť nejsou-li charakteru, který svědčí o naprosté nelegalitě úkonu, např. § 89 odst. 3 tr. ř., nemají vliv na hodnocení právní relevance úkonu samotného. Vrchní soud proto považuje svědecké výpovědi v daném řízení za využitelné. Odvolal se též dále na vpředu citované usnesení Ústavního soudu a dovozoval, že nedošlo k porušení čl. 40 odst. 3 Listiny a čl. 6 odst. 3 písm. b) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, kterých se stěžovatel v řízení u Ústavního soudu dovolává (právo obviněného na přiměřený čas a možnost přípravy obhajoby). Vrchní soud, jemuž ostatně nepřísluší otázku ústavnosti posuzovat, neshledal důvod k odlišnému hodnocení věci. Podle názoru Vrchního soudu, sdělil-li vyšetřovatel obhájci, který mu oznámil, že se chce účastnit vyšetřovacího úkonu, včas dobu a místo úkonu, dostal povinnostem vyplývajícím z ust. § 165 odst. 2 tr. ř. Neuvedení jména svědka nelze hodnotit jako závažnou vadu přípravného řízení, jež by odůvodnila vrácení věci státnímu zástupci k došetření, neboť nepředstavuje zkrácení práva obviněného na obhajobu, ani vadu v procesním postupu vyšetřovatele při provádění důkazů. Nemůže proto obstát požadavek obviněného na nové provedení výsledku těch svědků, jejichž jména nebyla uvedena ve včasném vyrozumění obhájce o době a místě jejich výsledku. Z těchto důvodů neobstojí ani názor o potřebě opětovného předvolání těchto svědků vyšetřovatelem proto, aby jim obhájce mohl položit otázky.

Závažnost otázky vyvolala návrh otisknout rozhodnutí Vrchního soudu v Oloouci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek.

V připomínkovém řízení se Česká advokátní komora důrazně proti otisknutí stanoviska ohradila.

Uvádíme podstatnou část vyjádření:

„Ze zásadních důvodů vyslovujeme důrazně stanovisko, že rozhodnutí není vhodné k uveřejnění.“

Jedná se o jednu ze základních otázek práva obviněného resp. jeho obhájce v přípravném řízení z hlediska účasti při vyšetřovacích úkonech, zejména jednání se o výslechy svědků a spoluobviněných.

Výklad obsažený v rozhodnutí Krajského soudu v Brně i Vrchního soud v Olomouci je v rozporu s dosud publikovanými reprezentativními názory (viz zejména Beckův komentář k trestnímu řádu, I. i II. vydání) i s názory většiny autorů, kteří se touto otázkou zabývali (viz zejména Štěpán J., Bulletin advokacie 8/95, Mandák V., Bulletin advokacie 5/95, Vantuch P., Obhajoba obviněného, C.H. Beck Praha 1998, s. 180) a též s interní úpravou Ministerstva vnitra (Instrukce pro vyšetřovatele a policejní orgány PČR k postupu v trestním řízení č. 82/95).

Podle výkladového stanoviska Nejvyššího státního zastupitelství č. 4/96 nejde o procesní povinnost, která by vyplývala z § 165 odst. 1 posl. věty tr. ř., ale o právo vyšetřovatele, které použije podle svého uvážení. Podle právní věty tohoto stanoviska jména osob nebude sdělovat vyšetřovatel obhájci zejména jde-li o svědky, jejichž totožnost má být podle § 55 odst. 2 tr. ř. utajena. Podle stanoviska NSZ má tedy citovaná instrukce MV pouze doporučující a nikoliv závazný charakter.

Vrchní soud však zřejmě především vycházel ze stanoviska, které je obsaženo v usnesení Ústavního soudu ČR z 12. 8. 1996, sp. zn. II ÚS 35/96, když uvádí, že respektuje **rozhodnutí** ÚS, v němž je vysloven názor, že z § 165 odst. 2 tr. ř. vyplývá pouze povinnost sdělit čas, dobu a místo konání úkonu a nebyla-li sdělena jména osob, které mají být vyslýchány, nedošlo k porušení ústavními předpisy chráněných práv obviněného. Vrchní soud z toho pak dále dovozuje, že nedošlo ani k porušení práv, jejichž úprava je obsažena v trestním řádu.

Především považujeme za nutné zdůraznit, že citované rozhodnutí Ústavního soudu není nálezem a není tedy ve smyslu § 89 odst. 2 Ústavy ČR závazné. Jde pouze o stanovisko soudce zpravodaje, vydané ve formě usnesení podle § 43 odst. 2 písm. c) zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu. Vrchní soud nebyl tedy povinen názor obsažený v tomto usnesení respektovat.

Názor, obsažený v citovaném usnesení soudce ÚS – zpravodaje, stejně jako ostatní citované a v praxi orgánů trestního řízení se občas vyskytující názory – zejména v okruhu působnosti Krajského soudu v Brně – považujeme za nesprávné.

Jestliže ust. § 165 odst. 2 tr. ř. ukládá vyšetřovateli povinnost za okolností tam uvedených sdělit obhájci včas dobu a místo konání (vyšetřovacího) úkonu, pak logickým i gramatickým výkladem nutno dojít k závěru, že jde-li o výslechy osob, musí být toto sdělení vyšetřovatele konkretizováno i jejich jménem a příjmením.

Každý vyšetřovací úkon je totiž ve své konkrétní podobě identifikovatelný nejen procesní formou (výslech obviněného, svědka, znalce), ale nutně i znaky,

kteřé jej individualizují. Proto jestliže je vyšetřovatel povinen vřozumět obhájce včas o době a místě konání úkonu, pak toto sdělení nutně musí označit úkon nikoliv jen obecně (dřuhově), ale v jeho konkrétní podobě, tj. jde-li o výsledky osob, též jejich jménem a příjmením (individuálně). Pokud to vyšetřovatel neučiní, nespřňuje požadavek tr. řádu, obsažený v citovaném ustanovení, a porušuje tak právo obviněného resp. jeho obhájce na obhajobu nejen ve smyslu tohoto ustanovení, ale i ve smyslu čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, podle něhož má obviněný ústavně zaručené právo na to, aby mu byl poskytnut čas a možnost k přípravě obhajoby.

Opačně stanovisko mimo jiné též nerespektuje smysl účasti obhájce na vyšetřovacích úkonech – možnost aktivně se tohoto úkonu účastnit zejména kladením otázek, a tím přispívat k úplnosti a všestrannosti tohoto úkonu. Jestliže vyšetřovatel pouze sdělí obhájci, že bude v určitý den provádět výslech blíže neurčeného počtu svědků, nemá obhájce možnost se na úkon předem připravit, protože se nemůže s obviněným poradit, kterých úkonů se zúčastní a jaké otázky má vyslychané osobě klást, neměl by též možnost prověřit si podle okolností věřhodnost svědka apod. Účast obhájce by tak do značné míry musela být pouze pasivní a tedy formální, aniž by zde plnil svůj základní úkol při objasňování věci zejména kladením vhodných otázek z hlediska zájmů obviněného. Zákonnodárcem zamýšlený smysl účasti obhájce na vyšetřovacích úkonech by se tak výrazně zkřesloval a omezovala by se tak jeho přítomnost prakticky pouze na sledování procesní bezvadnosti úkonu.

Nelze se též ztotožnit s názorem kdysi se vyskytnuvším v literatuře, který přejímá i vpředu cit. výkladové stanovisko č. 4/96 NSZ, že „je do značné míry věcí aktivního přístupu obhájce k obhajobě, aby podklady, které považuje za nezbytné pro plnění svých povinností získal např. nahlédnutím do vyšetřovacího spisu, konzultací s vyšetřovatelem nebo státním zástupcem apod.“ Není jasné jak např. nahlédnutím do spisu může obhájce zjistit, kdy a které vyšetřovací úkony zamýšlí vyšetřovatel provést, jestliže nezná jeho plán vyšetřování, což samozřejmě není právem obhájce. Není v této souvislosti jasné, jaký jiný význam by měla „konzultace s vyšetřovatelem“, než právě to, co obhájce potřebuje zjistit, tj. konkrétní označení vyšetřovacího úkonu, aby se mohl rozhodnout, zda se jej zúčastní, a připravit se na něj.

Je ovšem třeba respektovat ochranu anonymních svědků ve smyslu § 165 odst. 1 posl. věty tr. ř. Tento postup však v praxi přichází v úvahu jen ve zlomku případů. To nesmí být záminkou k tomu, aby bylo obviněnému, resp. obhájci upíráno **obecně** právo znát předem jména osob, které mají být vyslychány. Ostatně z praxe je známo, že v podstatně většině případů postupují vyšetřovatelé v souladu s cit. ustanovením Instrukce MV. Pokud tak nečiní, je to téměř vždy projevem snahy do poslední chvíle jméno svědka před obhájcem utajit.

Uveřejnění rozhodnutí – i když pochopitelně není pro soudy závazné – by ne-
příznivým a podle našeho názoru zákonu odporujícím způsobem ovlivnilo praxi
orgánů přípravného řízení i soudů z hlediska posuzování náležitostí vyrozumění
obhájce o vyšetřovacích úkonech. Naopak bychom uvítali příležitostné otištění
rozhodnutí, obsahující opačný názor.“

Podrobně o této otázce a o jejím projednání v trestním kolegiu Nejvyššího sou-
du referuje soudce tohoto soudu JUDr. Antonín **Drašík** v časopise *Trestní prá-
vo*, č. 7–8/1998, příloha, str. I–V. Z citované statě vyplývá, že při *projednávání
otázky v trestním kolegiu Nejvyššího soudu převážily argumenty pokládající
právní názor Vrchního soudu v Brně, obsažený v kritizovaném rozhodnutí, za ne-
správný a v důsledku toho nebyla schválena jeho publikace ve Sbírce soudních
rozhodnutí a stanovisek*. Autor výslovně uvádí, že se v zásadě ztotožňuje s ar-
gumentací, obsaženou v citovaném stanovisku České advokátní komory. Tuto
argumentaci dále ještě rozvádí a dovozuje, že v případě výsledku svědka, ne-
jsou-li zde důvody uvedené v § 55 odst. 2 tr. ř. (utajení svědka) je vyšetřovatel
povinen sdělit jeho jméno. Nesplnění této povinnosti znamená, že obhájce nebyl
řádně vyrozuměn o konání vyšetřovacího úkonu ve smyslu § 165 odst. 2 tr. ř.,
což může případně vést až k závěru o procesní nepoužitelnosti takto získaného
důkazu včetně dalších procesních důsledků z toho pramenících [např. vrácení
věci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř.]. Autor se vyjadřuje též k cito-
vanému usnesení Ústavního soudu z 12. 8. 1996, jímž soudce zpravodaj odmítl
ústavní stížnost namítající porušení předmětné povinnosti vyšetřovatele podle
§ 165 odst. 2 tr. ř. Uvádí, že Ústavní soud jen obecně odkázal na samotné zně-
ní § 165 odst. 2 tr. ř. s tím, že v něm není *expressis verbis* vyjádřena posuzova-
ná povinnost. Blíže se však již nezabýval výkladem tohoto ustanovení, a to ani
ve spojení s dalšími ustanoveními trestního řádu, která ve svém souhrnu zabez-
pečují právo na obhajobu. Ústavně konformním výkladem příslušných ustanove-
ní trestního řádu lze však dospět k závěru o povinnosti vyšetřovatele specifikovat
ve sdělení obhájci vyšetřovací úkon, a to v případě výsledku svědka uvede-
ním jeho jména.

Razantní kritice podrobuje citované usnesení Ústavního soudu též Jan **Ště-
pán** ve stati „Vyrozumívání obhájce o konání vyšetřovacích úkonů – výklad in
fraudem legis?“, (*Trestní právo* č. 7–8/1998, str. 32n), když uvádí: Ač jde o sta-
novisko vysoké soudní instance, je nutné bez obalu říci, že jde o zcela nepříja-
teľný výklad izolovaných pěti slov vytržených ze souvislosti jak ze zbývající čás-
ti věty, tak z prvního odstavce ust. § 165 tr. ř. – výklad, který se přičí všem uzná-
vaným pravidlům interpretace zákonného textu. Autor dále uvádí, že v otázce,
která je v české právní literatuře podrobně diskutována, v praxi je otázkou
kontroverzní a pro právo obhajoby neobyčejně důležitou, nemělo u Ústavního
soudu dojít k tak zjevně neodůvodněnému rozhodnutí. Na adresu vyšetřovatelů

autor – stejně jako některé další výše citované prameny – uvádí, že si lze představit jako možný motiv neuvádění jmen svědků při vyrozumívání o vyšetřovacích úkonech to, že bez přítomnosti obhájce je výslech „snazší“, nebo že je pocitována možnost kontroly a kladení otázek obhájce jako určitá nepříjemnost. V takovém případě by šlo ovšem o výklad in fraudem legis, o školský případ obcházení zákona.

Informujeme podrobně o polemice k této otázce z toho důvodu, že místy sešířící praxí vyšetřovatelů, opírající se o citované usnesení Ústavního soudu a podporované i stanoviskem Nejvyššího státního zastupitelství, vznikalo pro obhajobu velké nebezpečí – závažná komplikace, výrazně relativizující účinnost obhajoby v přípravném řízení. *Nyní lze snad již doufat, že na základě posledních zveřejněných informací o stanovisku převážné většiny členů trestního kolegia Nejvyššího soudu, které vedlo k tomu, že vpředu citované rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci nebude otištěno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ustálí se praxe tak, jak i dříve pravidelně probíhala, tj. že úkony, o nichž jsou obhájci vyšetřovatelem vyrozumíváni, nebudou uváděny jen druhově, ale budou individuálně specifikovány. Při vší skromnosti je pro Českou advokátní komoru zadosťučiněním, že snad svým vpředu citovaným vyjádřením k tomuto pozitivnímu řešení přispěla.*

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

1) Informace o schůzích představenstva ČAK

a) Schůze dne 12. 5. 1998

Po kontrole zápisu z minulé schůze představenstva a přednesení zpráv o činnosti předsedy a členů představenstva následovaly tyto body programu v pořadí 17. schůze:

Sdělení obvinění – návrh dopisu ministryni spravedlnosti. Představenstvo bez připomínek schválilo dopis ministryni spravedlnosti o podnětu na změnu § 160 odst. 1 tr. řádu.

Integrovaný informační systém ČAK. Dr. Šolc odkázal na písemný materiál, který má sloužit jako podklad pro výběr firmy a zpracování analýzy. Představenstvo vzalo materiál na vědomí a uložilo dr. Šolcovi, dr. Klouzovi a členům představenstva kontaktovat dodavatele projektu dle svého výběru. Dále se zřídila po-

suzovací komise ve složení dr. Karas, dr. Račok, dr. Krym, dr. Mikš a dr. Čermák, jež shromáždí nabídky, vyhodnotí je a zadá zhotovení projektu vítězi soutěže tak, aby projekt mohl být předložen na zářijové schůzi představenstva.

Postavení advokáta s pozastaveným výkonem advokacie. Dr. Čermák odkázal na písemné poznámky obsahující základní východiska pro další práci představenstva v oblasti pozastavování výkonu advokacie a ověřování bezúhonnosti žadatelů o zápis do seznamu advokátů nebo advokátních koncipientů. Po diskusi bylo dr. Nykodýmovi a dr. Zoulíkovi uloženo připravit alternativní návrh změn zákona o advokacii a dr. Klouzovi svolat schůzku předsedy a místopředsedů k projednání návrhu novely zákona o advokacii.

Kvórum na směnu ČAK. Představenstvo vzalo na vědomí materiál zpracovaný dr. Wurstovou, který obsahuje úpravu volby orgánů a advokátních komor v Rakousku, Německu, Polsku a Maďarsku a uložilo dr. Nykodýmovi a dr. Wurstové do příští schůze představenstva doplnit materiál o informaci týkající se řešení dané otázky v Nizozemí a Francii.

Třídění a publikace kárných rozhodnutí. Dr. Krym odkázal na písemnou informaci zpracovanou dr. Melicharem o stavu prací na vydávání „Sbírký kárných rozhodnutí“. Představenstvo vzalo se souhlasem zprávu na vědomí a požádalo dr. Kryma a dr. Melichara o dokončení prací na Sbírce kárných rozhodnutí za r. 1991–1997 do konce června 1998, o předložení sbírky k lektorskému posudku dr. Račokovi, dr. Mikšovi, dr. Klouzovi, dr. Marešové a dr. Horkému a dále o zpřesnění projektu publikování historických a zahraničních kárných nálezů. Dr. Balíkovi a dr. Mandákovi bylo uloženo Sbírku vydat ve zvláštním čísle Bulletinu advokacie.

Představenstvo dále projednalo běžné věci Komory (např. výši náhrad za ztrátu času, nemovitost v Josefově Dole, jmenování odvolacího kárného senátu) a rozhodovalo o pozastavení výkonu advokacie a pozastavení činnosti advokátního koncipienta.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

b) Schůze ve dnech 24.–26. 6. 1998

V pořadí 18. schůze se konala v Praze (24. 6.) a následně (25. a 26. 6.) v Davrové u Rokycan.

V úvodu byla provedena kontrola zápisu z minulé schůze představenstva a odeznenly zprávy o činnosti předsedy a členů představenstva. Dr. Čermák mj. informoval o udělení 1. ceny časopisu Bulletin advokacie u příležitosti konání Karlovarských právnických dnů a vyslovil poděkování dr. Mandákovi a dr. Balíkovi za kvalitní a pečlivou přípravu časopisu. Poté byly provedeny drobné změny časového harmonogramu priorit představenstva ČAK. Následovaly tyto body programu:

Novela zákona o advokacii. Dr. Čermák odkázal na projednávání novely zákona o advokacii na dvou pracovních schůzkách v užším složení představenstva a sdělil, že připomínky z těchto jednání vzešlé byly již zapracovány do předloženého návrhu. K tomu dr. Šolc upozornil, že ani v tomto návrhu novely nejsou řešeny otázky, jako např. zaměstnaný advokát, partnership, jiné formy pro poskytování právních služeb, multidisciplinární hranice aj. Dr. Račok přistoupil k projednání návrhu novely zákona o advokacii. Po celodenní diskusi bylo dr. Račokovi uloženo zpracovat další znění novely podle připomínek z diskuse a dr. Klouzovi rozeslat doplněné znění novely k připomínkám členů představenstva tak, aby mohla být věc dále projednávána na zářijové schůzi představenstva.

Určování advokáta Komorou. Představenstvo ČAK vzalo na vědomí zásady, kterými se stanoví podmínky pro určování advokátů k poskytnutí právních služeb podle § 18 odst. 2 zák. o advokacii a uložilo dr. Jurákové, dr. Račokovi, dr. Slavíkové a dr. Klouzovi připravit návrh stanov nadace nebo nadačního fondu, jejichž založení bylo pro tyto účely doporučeno, do říjnové schůze představenstva.

Ex officio obhajoby. Dr. Mandák předložil materiál o ustanovení obhájců soudu a zejména poukázal na nerovnoměrnost ustanovování obhájců. V diskusi na tuto okolnost poukázali i někteří další diskutující. Představenstvo pak vzalo rozbor na vědomí, uložilo regionálním zmocněncům projednat rozbor v kolektivu advokátů a informovat o stanovisku Komoru a uložilo dr. Ritterovi a dr. Mandákovi předložit návrh rozsahu dat uvedených v zamýšleném pozitivním seznamu obhájců uveřejněném ve Věstníku.

Informační a formační úkoly v regionech. Dr. Krčmová odkázala na písemný materiál a zápis z 3. schůze regionálních zmocněnců a podrobně informovala o činnosti regionů. Představenstvo vzalo zprávu na vědomí a uložilo dr. Krčmové a dr. Klouzovi připravit harmonogram setkání s funkcionáři ČAK v regionech do konce října 1998 se zařazením bodu seznam obhájců ex officio, za účasti členů představenstva ČAK, předsedů kontrolní rady, kárné komise a vedoucích odborů ČAK. Zároveň mj. vyslovilo souhlas se zařazením rubriky o činnosti regionů v Bulletinu advokacie a s rozšířením bezplatných právních porad do okresů podle účelosti a rozšíření regionálních zmocněnců. Dále byla uložena řada dílčích úkolů.

Následovaly další náměty členů představenstva, běžné věci Komory a byly projednávány věci posouzení výkonu advokacie. V těchto bodech např. odezněla zpráva o výsledcích advokátních a uznávacích zkoušek v I. pololetí r. 1998, dr. Račok byl delegován na výroční schůzi ABA, byl projednáván dopis Reality cz., který vyzývá advokáty zaměřující se na reality a nemovitosti k vyplnění dotazníku pro účely vydání seznamu s tím, že věc byla předána předsedovi kárné komise dr. Krymovi k projednání na schůzce užšího představenstva. Další schůze představenstva se bude konat 8. 9. 1998 v Praze.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

2) Podnikání advokáta na stránkách internetu

Stanovisko kontrolní rady a kárné komise ČAK přijaté na společném zasedání dne 14. 5. 1998

Česká advokátní komora byla požádána o sdělení závazného písemného stanoviska v souladu s čl. 33/1 Pravidel profesionální etiky a pravidel soutěže advokátů České republiky (dále jen Pravidla) k tomu, zda advokát, případně advokátní kancelář může informovat o svém podnikání, cenách a dosavadních výkonech prostřednictvím datové sítě Internet.

K tomuto dotazu zaujalo stanovisko představenstvo ČAK na své schůzi dne 10. 12. 1997.

Ze stanoviska vyplývá, že lze na tento problém aplikovat čl. 25/3 Pravidel a uveřejnění informací je zásadně možné s ohledem na to, že individuální zájemce o poskytované informace je potenciálním klientem, kterému lze poskytnout širší informační údaje v rozsahu informační brožury o podnikání advokáta.

Představenstvo si však zřejmě bylo vědomo určité spornosti výkladu tohoto problému, a proto přípisem tajemníka ČAK sdělilo tazatelům, že kárná praxe bude muset posoudit, co je v obchodním světě v tomto ohledu obvyklé a jaká omezení bude zapotřebí v této souvislosti pro zájem ostatních soutěžitelů a ochranu důstojnosti stavu podniknout.

Proto toto stanovisko bylo předloženo kontrolní radě a kárné komisi ČAK s tím, že o případných výhradách těchto orgánů advokátní komory budou tazatelé informováni.

Dané problematiky se týká ust. čl. 25, odst. 3 Pravidel pojednávajících o informacích o podnikání advokáta.

Ust. čl. 25/3 Pravidel zní: „Jinými informačními prostředky, ať už tiskovinami nebo záznamy uloženými na jiných nosičích informací, může advokát informovat o svém podnikání, cenách a dosavadních výkonech pouze své dřívější i současné klienty a toho, kdo o to požádá.“

Internetové stránky je nutno považovat za sdělovací prostředek specializované informativní povahy ve smyslu čl. 25/2 Pravidel.

Tento čl. zní: „Ve sdělovacích prostředcích specializované informativní povahy, jako jsou profesionální, telefonní, místní a podobné seznamy, smí advokát informovat veřejnost uvedením svého obchodního jména a doplňujících údajů podle čl. 22 Pravidel.“

Komentář k Pravidlům zpracovaný dr. Karlem Čermákem k této problematice na straně 65 uvádí: „Téměř žádné překážky v rozsahu obchodního jména a je

doplňujících údajů se nekladou informacím ve specializovaných seznamech a adresářích, jak o tom hovoří Pravidlo čl. 25/2. Zda jde o sdělovací prostředek specializované informativní povahy se posoudí podle okolností případu i technického vývoje (publikace vydávané na nosičích informací, počítačové sítě, internet a podobně). Interpretace by zde měla být liberální.“

S ohledem na to, že jde o novou problematiku, ke které dosud nemohla zaujmout stanovisko kárná praxe, bylo požádáno Mezinárodní oddělení České advokátní komory o opatření podkladů, jak je tato problematika upravena v jiných advokacích v Evropě a sám jsem opatřil stanovisko, jak je tato problematika upravena v USA.

Podle těchto zjištění zcela odlišný je přístup k této problematice v evropských advokacích a v advokacii USA.

Pokud jde o evropskou advokacii, ze všech obdržených informací vyplývá, že tato problematika je zcela nová a Komory k ní dosud nezaujaly individuální stanovisko a v důsledku toho se na tento problém vesměs vztahují dosavadní normy o nepřipustnosti otevřené inzerce advokátních komor.

Např. pokud jde o advokátní komoru v Londýně (Law society), tato advokátní komora pro profesionální etiku nevydala zatím žádná pravidla. Pokud jde o inzerci na internetu, pak ji připouští, však s omezením na aplikaci dosavadního advokátního kodexu o publicitě.

Skotská advokátní komora sdělila, že nebude možno bránit advokátům v inzerování na internetu, avšak rovněž zde nejsou proto stanovena žádná pravidla. Izraelská advokátní komora sdělila, že s tímto problémem nejsou žádné zkušenosti a tím pádem není ani vytvořena žádná judikatura.

Rakouská advokátní komora připravuje k tomuto problému rovněž stanovisko a předpokládá se, že na internetu bude možno inzerovat adresy a specializace advokátů.

Německá advokátní komora k tomuto problému rovněž nezaujala žádné stanovisko. Předpokládá se, že stavovský předpis bude doplněn o možnost používání internetu, kde nepochybně bude uvedeno určité omezení.

Pokud jde o USA, je k dispozici rozsáhlý materiál z různých států Unie, který vesměs informací na stránkách internetu připouští a jednotlivé advokátní komory k tomu zaujaly již stanoviska.

Např. advokáti (v USA širší pojem právníci) si mohou zřídit na internetu domovskou stránku a seznam jmen klientů, jestliže s tím klienti budou souhlasit. Internetová stránka klienta smí uvést advokáta a kontakt na jeho domovskou stránku, pokud nebude advokát proti nebo od klienta požadovat kompenzaci.

Ve státě Maryland k tomu výbor pro etiku při advokátní komoře zaujal stanovisko, že webová stránka je prostě pouze způsob komunikace, který nezahrnuje

osobní kontakt, a proto se jedná o povolený způsob reklamy a inzerce. Stejný názor je zastáván ve státě Iova a ve státě Pensylvanie, kde tato rozhodnutí byla přejata.

Ve státě Jižní Karolína etická judikatura vychází z toho, že právník smí použít internet pro umístění všeobecných informací o dostupných právních službách, aniž by se musela dodržovat pravidla závazná pro akvizici, protože kontakt z takto umístěnými informacemi je iniciován uživatelem. Umístění takových informací však musí odpovídat pravidlům platným pro kontakt prostřednictvím povolené reklamy. Ve státě Severní Karolína výbor pro etiku k tomuto problému zaujal toto stanovisko: „Právníci mohou být zařazeni do komerčních elektronických adresářů na internetu uspořádaných podle zeměpisných oblastí a právních oborů, pokud jejich záznamy v takových adresářích neposkytují klamné informace a neoznávají jejich neoprávněnou specializaci“. Názor pak podrobně rozvádí, co může být obsahem stránky na internetu. Obdobný názor zaujala advokátní komora ve státě New York. V tomto stanovisku se uvádí: „Právníci mohou být zařazeni do internetového adresáře advokátů v souladu se svými právními obory, specializacemi, jestliže povaha záznamů ve zmíněném adresáři je v souladu s disciplinárními pravidly upravujícími reklamu a inzerci advokátů. V tomto státě reklama a inzerce na internetu není podle kodexu stavovské odpovědnosti zakázána. Zařazení advokáta do internetového adresáře se neliší od zařazení advokátů od jiných adresářů publikovaných jinou organizací. Proto navrhané zařazení do internetového adresáře není zakázané, pokud nebudou porušena disciplinární pravidla jiným způsobem. Zařazení do tohoto seznamu není zakázanou právníčkou doporučovací službou, protože si uživatel sám vybírá advokáty, které chce kontaktovat.“

Přehled těchto názorů je uveden pro snazší zaujetí stanoviska.

S přihlédnutím k těmto názorům je nutno rozlišovat mezi tím, jestli ČAK umístí na stránkách internetu úplný seznam advokátů ČR a mezi tím, zda si advokát zřídí vlastní webovou stránku (home page).

Pokud jde o umístění seznamu advokátů provedeného ČAK jako stavovskou institucí, v tomto nemůže být žádný problém, neboť je zachována rovnost soutěže všech advokátů.

Pokud jde o zřízení vlastní webové stránky jednotlivých advokátů nebo advokátních kanceláří, je problematika již složitější, protože zde již rovnost soutěže advokátů není zachována.

Mám však za to, že s ohledem na předpokládaný vývoj ve světě by publikování vlastní stránky na stránkách internetu mělo být možné s ohledem na ust. čl. 25 odst. 3 Pravidel, neboť internet neslouží k všeobecné informaci občanů, ale slouží k tomu, kdo má zájem o určité informace, aby si tyto informace vyhledal. Takový postup je možno při extenzivním výkladu podřadit pod to, že taková in-

formace slouží pro toho, „kdo o to požádá“, jak vyplývá z ust. čl. 25 Pravidel. Informace, které bude obsahovat internetová stránka, však musí být v souladu s čl. 19 až 25 Pravidel.

Jsme si však vědomi spornosti tohoto výkladu, který je výkladem spíše liberálním, tedy extenzivním.

(Podklad zpracoval JUDr. Josef Vych)

3) Nutnost individuálního pojištění advokátů – správců konkurzní podstaty

Z podnětu advokátů projednala Česká advokátní komora s družstevní pojišťovnou Moravskoslezská Kooperativa a. s. otázku, zda pojistná smlouva č. 100 526 445 uzavřená mezi touto pojišťovnou a Českou advokátní komorou o základním pojištění advokátů o odpovědnosti za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem advokacie pokrývá i činnost advokáta zapsaného jako správce konkurzní podstaty.

Z ust. § 56 zák. č. 85/96 Sb., o advokacii, vyplývá, že činnost advokáta jako správce konkurzní podstaty je jinou činností než výkon advokacie. Poněvadž předmětem pojištění ve shora cit. pojistné smlouvě je pouze odpovědnost za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem advokacie, nepokrývala tato pojistná smlouva činnost advokáta jako správce konkurzní podstaty.

I na činnosti vykonávané podle zvláštních předpisů, za které podle poznámky č. 17 k § 56 ZA je třeba považovat i činnost správce konkurzní podstaty, se však vztahuje povinnost uložená advokátům ust. § 24 odst. 3 ZA.

Pro činnost advokáta jako správce konkurzní podstaty se proto musí advokát připojistit individuálně. Moravskoslezská Kooperativa a. s. je připravena smlouvy o připojištění s jednotlivými advokáty uzavírat. Podmínky samostatného pojištění advokáta – správce konkurzní podstaty sdělí pojišťovací a makléřská kancelář WI-ASS ČR, s. r. o., Kateřinská 9, 772 00 Olomouc, tel. 068/522 77 92, nebo 523 02 56, telefax 068/523 0271. Kontaktními osobami jsou p. Jiří Havelka a pí. Ing. Marta Hrabalová. Prostřednictvím této kanceláře lze smlouvy uzavírat s Moravskoslezskou Kooperativou nebo je můžete uzavřít u kterékoliv pojišťovny dle vlastní úvahy.

V Praze dne 29. 7. 1998

*JUDr. Jiří Klouza
tajemník ČAK*

4) Výsledky advokátních a uznávacích zkoušek konaných v I. pololetí 1998

a) Advokátní zkoušky

Na *první termín* zkoušek, které se konaly ve dnech 23., 24. a 25. března 1998 (písemná část zkoušky) a ve dnech 1. a 2. dubna 1998 (ústní část zkoušky), bylo podáno 45 žádostí o vykonání zkoušky.

Podmínkám pro vykonání advokátní zkoušky vyhovělo 43 uchazečů, kteří byli ke zkoušce obesláni. Z tohoto počtu šlo u 20 uchazečů o zkoušku opravnou (13 uchazečů z 1 předmětu, 7 uchazečů ze 2 předmětů).

Ke zkouškám se dostavilo 38 uchazečů. Prospělo 36 uchazečů (jeden s prospěchovým stupněm „výtečně“ – Mgr. Daniel Šimánek), 6 uchazečů u zkoušky neuspělo (4 uchazeči z 1 předmětu, 1 uchazeč ze 2 předmětů a 1 uchazeč ze 4 předmětů). Celkově prospělo 84,2 % uchazečů, neprospělo 15,8 %.

Na *druhý termín* zkoušek, které se konaly ve dnech 25., 26. a 27. května 1998 (písemná část zkoušky) a ve dnech 3., 4. a 5. června 1998 (ústní část zkoušky) bylo podáno 92 žádostí.

Podmínkám o vykonání advokátní zkoušky vyhovělo 88 uchazečů, kteří byli ke zkoušce obesláni. Z tohoto počtu šlo u 7 uchazečů o zkoušku opravnou (3 uchazeči z 1 předmětu a 4 uchazeči ze 2 předmětů).

Ke zkouškám se dostavilo 83 uchazečů. Prospělo 62 uchazečů (16 s prospěchovým stupněm „výtečně“), 21 uchazečů neprospělo (6 uchazečů z 1 předmětu, 7 uchazečů ze 2 předmětů, 5 uchazečů ze 3 předmětů a 3 uchazeči ze 4 předmětů).

Celkem prospělo 74,7 % uchazečů (s prospěchovým stupněm „výtečně“ 20,5 % uchazečů, neprospělo 25,3 % uchazečů).

Výtečně prospěli: Mgr. Bartušová Markéta, JUDr. Bučková Ivana, Mgr. Dimitrovová Renata, Mgr. Havel Luboš, Mgr. Ing. Konečný Petr, Mgr. Lammelová Jana, Mgr. Maryška David, Mgr. Němec Robert, Mgr. Neústupný Marek, Mgr. Nussberger Jan, Mgr. Pudíková Irena, Mgr. Seidlová Zuzana, Mgr. Schatral Bohdan, Mgr. Svobodová Renáta, Mgr. Sysalová Dana, JUDr. Weiglová Drahoslava.

b) Uznávací zkoušky

Zkoušky se konaly dne 12. 5. 1998. Ke zkouškám se přihlásilo 29 zahraničních advokátů, kteří také všichni splňovali podmínky pro vykonání zkoušky.

K provedení zkoušky, která se vykonává pouze písemně, se dostavilo 23 advokátů, z nichž podle své volby vykonalo 12 zkoušku v jazyku anglickém, 9 v jazyku německém a 2 v jazyku českém.

U zkoušky prospěli všichni uchazeči.

JUDr. Lygie Snášelová

5) Dopis předsedy ČAK ministryni spravedlnosti ČR – podnět ke změně procesní formy sdělení obvinění

Praha 12. 5. 1998

Paní

JUDr. Vlasta Parkanová

ministryně spravedlnosti ČR

Vyšehradská ul. č. 16

128 10 Praha 2

Vážená paní ministryně,
jménem představenstva České advokátní komory si dovoluji obrátit se na Vás s námětem na legislativní změnu úpravy sdělení obvinění v trestním řízení.

Ve smyslu § 160 odst. 1 tr. ř. se s výjimkami tam uvedenými zahajuje trestní stíhání určité osoby sdělením obvinění navzděčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin, a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba.

Sdělení obvinění má formu procesního opatření, nikoliv rozhodnutí, není proto proti němu přípustný opravný prostředek.

Tato úprava byla zavedena novelou trestního řádu, která byla provedena zákonem č. 292/1993 Sb. s účinky od 1. 1. 1994. Do té doby trestní stíhání určité osoby bylo zahajováno tzv. vznesením obvinění, které mělo formu usnesení, s právem obviněného podat proti němu stížnost. Každé vznesení obvinění bylo tedy přezkoumatelné řádným opravným prostředkem, o němž rozhodoval dozorový prokurátor.

Sdělení obvinění je nejdůležitější procesní úkon počáteční fáze vyšetřování. Jeho hlavní význam záleží v tom, že proti osobě, jíž bylo sděleno obvinění, lze použít všech prostředků, které poskytuje trestní řád proti obviněnému, nejen prostředků důkazních, ale i zajišťovacích, včetně vazby. Jde sice současně o významný procesní úkon, který umožňuje obviněnému plnohodnotně se hájit, včetně práva zvolit si již od tohoto okamžiku obhájce, vždy se však jedná o výrazný zásah do osobní sféry. I když je obviněný stíhán na svobodě, je pro něho trestní stíhání velkou zátěží psychologickou i společenskou, která i při respektování domněnky nevinny je pro něho krajně obtížnou životní situací. Jestliže navíc je trestní stíhání vedeno již v přípravném řízení vazebně, přistupuje k tomu další okolnost, která nejen značně ztěžuje obhajobu obviněného, ale která pro něho znamená i fyzickou a psychickou izolaci se všemi nepříznivými důsledky v oblasti osobní, společenské, pracovní, finanční apod.

V zájmu zajištění práva na spravedlivý proces a k důslednému naplnění zásady stíhání jen ze zákonných důvodů je proto třeba, aby procesní předpisy zajišťovaly dostatečným způsobem, aby sdělení obvinění – procesní úkon vyšetřovatele – byl spolehlivě přezkoumatelný nezainteresaným orgánem.

Za současného právního stavu však dostatečné záruky toho, že nebude zahajováno trestní stíhání osob, u nichž k tomu nejsou dostatečné zákonné důvody, nejsou splněny. Množství signálů, které zaznamenává Česká advokátní komora, a které lze konstatovat i z hromadných sdělovacích prostředků, svědčí o tom, že nikoliv ojediněle dochází ke sdělení obvinění, aniž je splněna zákonná podmínka dostatečně odůvodněného závěru, že trestný čin spáchal právě obviněný, nebo dokonce i podmínka, že zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin.

Příčiny jsou různé. Někdy – zejména u řady hospodářských deliktů, kdy zatím chybí judikatura a potřebné zkušenosti – je zahajováno trestní stíhání ohledně skutků, které jsou neprávem kriminalizovány, ačkoliv jde o jednání, nepřesahující meze dovolených podnikatelských aktivit, kdy se tedy jedná o nesprávné právní posouzení skutku. Jindy je obvinění sdělováno za situace, kdy nebyly shromážděny dostatečné podklady, a jde tedy o sdělení přinejmenším „předčasné“. Jedním z častých důvodů je snaha vyšetřovatele opatřit důkazní cestou usvědčující materiály, které – nejde-li o úkony neodkladné – lze před sdělením obvinění získat jen způsoby, jež nejsou v procesní fázi použitelné. V tomto ohledu je situace vyšetřovatele obtížnější než před novelou z roku 1993, kdy bylo možno zahájit trestní stíhání usnesením pouze ve věci, a podle okolností již i před vznesením obvinění provádět úkony důkazní povahy se všemi procesními důsledky.

Zanedbatelné nejsou ani případy tlaku operativních orgánů, které se snaží prosadit svůj názor na důvodnost trestního stíhání i v případech, kdy pro to zákonné podmínky nejsou splněny.

Česká advokátní komora má v tomto ohledu negativní poznatky nejen v obecné rovině, ale i v případech trestního stíhání některých advokátů. Podle § 9 odst. 1 písm. b) zák. o advokacii je totiž Komora povinna pozastavit výkon advokacie mj. advokátovi, který byl vzat do vazby a podle odst. 2 písm. a) téhož ustanovení může pozastavit výkon advokacie advokáta, jestliže proti němu bylo zahájeno trestní řízení pro úmyslný trestný čin. V případě, že Komora buď povinně (v prvním případě) nebo podle svého uvážení (v druhém případě) výkon advokacie pozastaví, má to pro povolání advokáta dalekosáhlé nepříznivé důsledky, které mohou vést ke ztrátě klientely a k podstatně ztíženému postavení advokáta v jeho sídle i v širším okolí z hlediska jeho odborné pověsti, společenského postavení apod. Při rozhodování o fakultativním pozastavení výkonu advokacie často Komora shledává, že nejsou důvody pro toto opatření právě s ohledem na vysokou míru problematičnosti trestního stíhání. Tento názor se ukázal opakovaně důvodný, když trestní stíhání

některých advokátů bylo již v průběhu vyšetřování (někdy i s těžko zdůvodnitelnými průtahy) zastaveno nebo byli soudem od obžaloby zproštěni. Stalo se to bohužel i v případech vazebního stíhání, kdy Komora podle cit. ustanovení zákona o advokacii bez ohledu na povahu věci výkon povolání advokáta pozastavit musela.

Procesní postavení osoby, která je trestně stíhána, je za současné situace výrazně oslabeno tím, že proti sdělení obvinění, k němuž vyšetřovatel nepotřebuje předchozí souhlas státního zástupce, se nemůže bránit řádným opravným prostředkem. Obviněný může pouze státního zástupce žádat o přezkoumání postupu vyšetřovatele podle § 167 tr. ř. To ovšem není řádná instanční cesta a státní zástupce vyřizuje takovou žádost pouhým přípisem. Tento postup nemůže plnohodnotně nahradit stížnost proti usnesení vyšetřovatele. Praxe ukazuje, že jen zcela ojediněle též státní zástupce využije z podnětu obviněného svého oprávnění podle § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř. k tomu, aby sám zrušil nezákonné nebo neodůvodněné opatření vyšetřovatele, jímž došlo ke sdělení obvinění.

Naše stanovisko lze dovést též ze statistických zjištění: Za platnosti úpravy před novelou z roku 1993 docházelo ke zrušení vznesení obvinění instanční cestou výrazně častěji než nyní.

Lze předpokládat, že v rámci rekodifikačních prací bude přehodnocen dosavadní způsob sdělování obvinění a že obviněný bude mít opět možnost iniciovat přezkoumání obvinění řádným opravným prostředkem.

Četnost a důsledky nedůvodného sdělování obvinění však odůvodňují požadavek, aby k legislativní nápravě nedošlo teprve během delší časové perspektivy dvou či tří let, ale pokud možno nejdříve.

Proto, vážená paní ministryně, na základě usnesení představenstva České advokátní komory, přijatého na schůzi dne 10. 2. t. r., se na Vás obracím se žádostí, aby Vaše ministerstvo iniciovalo ve formě novely trestního řádu v době co nejkratší změnu ustanovení o sdělení obvinění v naznačeném smyslu, tj. aby obvinění určité osoby mělo opět procesní formu usnesení s právem obviněného podat proti němu stížnost. Máme současně za to, že v zájmu objektivního přezkoumávání důvodnosti sdělení obvinění by měl o stížnosti rozhodovat nikoliv subjekt, který je budoucím žalobcem a v řízení před soudem stranou, ale soud.

Protože z činnosti našich zástupců v rekodifikační komisi pro trestní právo hmotné a procesní je nám známo, že přichází v nejbližší době v úvahu novela trestního řádu i z jiných důvodů, máme za to, že tím spíše bude možno našemu návrhu vyhovět.

Představenstvo ČAK i já osobně budeme se zájmem očekávat zprávu o Vašem stanovisku k tomuto návrhu.

S úctou

JUDr. Karel Čermák, v. r.
předseda České advokátní komory

6) Náhrada škody podle zák. č. 58/1969 Sb. v některých případech – žádost předsedy ČAK o vydání sjednocujícího stanoviska Nejvyšším soudem ČR

V Praze dne 25. 6. 1998

Nejvyšší soud České republiky
Burešova 20
657 37 Brno

Věc: upozornění na rozdílnost v judikatuře soudů s návrhem na zaujetí stanoviska ke sjednocení sporných výkladových otázek podle § 28 odst. 1 zák. č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích ve znění pozdějších předpisů.

Česká advokátní komora byla některými advokáty upozorněna na to, že se rozchází praxe soudů při rozhodování o nároku na náhrady škody podle zák. č. 58/1969 Sb., v případech náhrady nákladů obviněných (konkrétně nákladů vynaložených na zvoleného obhájce podle § 33 odst. 1 tr. řádu) v trestních věcech, v nichž došlo buď k zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 písm. a–c) tr. řádu nebo ke zproštění obžaloby podle § 226 písm. a–c) tr. řádu. Zákon č. 58/1969 Sb. byl sice zrušen zák. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, ale ještě bude podle něj posuzována celá řada konkrétních případů. Protože by bylo žádoucí, aby tyto případy byly řešeny jednotně, upozorňujeme Vás na tuto situaci a dáváme na zvážení, zda by nebylo vhodné zaujmout k výkladu č. 58/1969 Sb. sjednocující stanovisko.

K uvedené problematice chceme ještě podotknout, že podle našich poznatků šlo o záležitost, která určitou dobu nebyla sporná, neboť Ministerstvo spravedlnosti dříve tyto nároky jménem státu uspokojovalo. Dnešní negativní stanovisko Ministerstva spravedlnosti a některých soudů je odůvodňováno zejména tím, že odpovědnost státu se může vztahovat jen na případy nutně obhajoby, dále tím, že k zastavení trestního stíhání nebo ke zproštění obžaloby nedochází jen pro nezákonnost nebo nesprávný úřední postup a konečně i proto, že sdělení obvinění nemá povahu rozhodnutí.

Přikládáme zatím tři rozsudky (Okresní soud Vsetín 10 C 654/95; Okresní soud Olomouc 23 C 166/97 a Okresní soud Šumperk 10 C 159/97), z nichž je zřejmá nejednotnost judikatury i důvody, které k ní vedou. Jsme připraveni předložit Vám další podklady.

Děkujeme Vám za posouzení věci.

*JUDr. Karel Čermák
předseda České advokátní komory*

7) Hry české advokacie – změna termínu

Vážené kolegyně, vážení kolegové,
v Bulletinu č. 6–7/98 jsme Vás informovali o konání 1. ročníku Her české advokacie v termínu od 2.–4. 10. 1998.

Provozovatel Sportovního centra Nymburk dohodnutý termín ze závažných technických a organizačních důvodů odvolal a nabídl nám **nový náhradní termín**.

Poněvadž podle dosavadního ohlasu je mezi advokáty o tuto akci zájem, pořadatelé přistoupili na náhradní termín ve dnech

6.–8. 11. 1998

s tím, že všechny sportovní akce se za nepříznivého počasí uskuteční v halách.

Dne 6. 11. 1998 – příjezd mezi 16.–23. hodinou.

Dne 8. 11. 1998 – odjezd do 12 hodin.

Jinak platí všechny podmínky tak, jak jste o nich byli informováni v letáčku, vloženém do BA č. 6–7/98.

Věříme, že i přes výjimečně pozdější termín bude akce stejně úspěšná jako v loňském roce.

Děkujeme Vám za pochopení, očekáváme Vaše přihlášky a těšíme se na Vaši účast.

V Praze dne 29. 7. 1998

JUDr. Jiří Klouza
tajemník ČAK

8) Z činnosti pomocných orgánů ČAK

a) Ustavující zasedání Výboru ČAK pro lidská práva a spolupráci s Radou Evropy

Zasedání Výboru, který se sešel dne 15. 6. 1998 se záměrem konstituovat se a formulovat základní směry své činnosti a práce, **potvrdilo a schválilo tento obecný program činnosti:**

1. Výbor bude pečovat o kompletnost a aktualizaci dokumentace týkající se lidských práv a dalších právních nástrojů Rady Evropy, které souvisejí s výkonem advokátní profese,

2. Zvolí způsoby, jak advokátní veřejnost postupně seznamovat jak s existencí této dokumentace, tak s přírůstkem knihovny ČAK,
3. Členové Výboru budou podle aktuálnosti jednotlivých témat souvisejících s lidskými právy a právními nástroji Rady Evropy publikovat odborné a informativní články v Bulletinu advokacie,
4. Výbor bude svými členy obsazovat ty akce pořádané Radou Evropy či jinými mezinárodními či národními institucemi, jejichž obsah se bude vztahovat k tematice lidských práv nebo jiným právním tématům Rady Evropy (např. k Evropské úmluvě proti mučení, Evropským trestním úmluvám, právní pomoci atd.),
5. Vybraným členům Výboru – podle jejich zájmu a jazykových znalostí (jsou-li v konkrétních případech požadovány či předpokládány) – budou vyhledávány a zprostředkovávány účasti na mezinárodních akcích (v zahraničí i v ČR), zejména studijních pobytech, stážích a seminářích Rady Evropy,
6. Výbor se podle potřeby a požadavků vedení Komory bude podílet na přípravě legislativních prací, shromažďovat a vyhodnocovat podklady a informace ze zahraničí.

Celkový charakter fungování Výboru by měl být převážně diskusně-naučný.

V nejbližším období mezinárodní oddělení ČAK

1. uplatní v rámci požadavků České republiky formulovaných Ministerstvem spravedlnosti jako gestorem právní spolupráce s Radou Evropy požadavek na týdenní stáž cca 10 advokátů ve Štrasburku, zaměřenou na proceduru nového Evropského soudu lidských práv (který bude fungovat od 1. 11. 1998), judikaturu Evropské úmluvy o ochraně lidských práv, průběh vlastního jednání,
2. opatří (až bude dohotoven) text nových procesních pravidel Evropského soudu lidských práv a v r. 1999 k nim v Praze zorganizuje seminář,
3. opatří a dá členům Výboru k dispozici internetové adresy do databází právní dokumentace Rady Evropy a dokumentace lidských práv tamtéž, aby advokáti mohli přímo v nich vyhledávat příslušné informace a texty,
4. ve spolupráci s Radou Evropy vytipuje ty úmluvy a doporučení, která mají buď přímý vztah k výkonu advokátní profese, nebo jejichž povaha a znalosti je pro budoucí „evropské“ advokáty potenciálně užitečná, a nebo jejichž tematika je společná Evropské unii i Radě Evropy,
5. navrhne a připraví k tematice lidských práv několik seminářů, z nichž některé budou pokračováním osvědčeného systému přednášek dr. Jungwirtha a dr. Muchy k nové judikatuře Evropského soudu lidských práv, která je aktuální pro Českou republiku, v jiných se budou postupně probírat ta

témata, která mají v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv význam pro advokátní profesi (ochrana soukromí, média atd.),

6. ve spolupráci s Evropským dokumentačním střediskem při rektorátu UK připraví informaci o souboru dokumentů a informací z oblasti lidských práv, dostupných v knihovně Komory a ve fondu Evropského dokumentačního střediska,
7. připraví informaci o rozsudku Evropského soudu v Lucemburku k členství EU v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a o stanovisku Výboru ministrů Rady Evropy k příspěvku Rady Evropy k rozšíření EU,
8. připraví dokument o vztahu požadavku článku 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a povinnosti členských států zajistit v rámci rovného přístupu k právu a soudům bezplatnou právní pomoc nejen ve věcech trestních, ale i civilních (legal aid).

Členům Výboru byl rozdělán seznam úmluv Rady Evropy, jejichž texty jsou v českém překladu k dispozici v Evropském dokumentačním středisku.

JUDr. Jana Wurstová

Seznam členů Výboru

1. JUDr. Libor Balabán	15. JUDr. Jan Molík
2. JUDr. Stanislav Balík	16. JUDr. Jindřiška Munková
3. JUDr. Pavel Blanický	17. Mgr. Petra Olmrová
4. JUDr. Marie Cilínková	18. JUDr. Jiří Ondroušek
5. JUDr. Marta Ehlová	19. JUDr. Ivo Palkoska
6. JUDr. Zdeněk Hájek	20. JUDr. Miloslav Peterka
7. Mgr. Pavla Horáková	21. Mgr. Ondřej Peterka
8. JUDr. Alexandra Hráská	22. Mgr. Petra Piková
9. JUDr. Helena Chaloupková	23. JUDr. Pavel Pilecký
10. Mgr. Jan Krátký	24. Mgr. Hana Pokorná
11. Mgr. Martina Kubištová	25. Mgr. Michal Pokorný
12. JUDr. Milan Kyjovský	26. JUDr. Tomáš Schönfeld
13. JUDr. Milan Lindner	27. JUDr. Klára Veselá
14. JUDr. Jan Mareček	28. JUDr. Zuzana Volfová

b) Jednání výboru pro advokátní tarif

Výbor zasedal dne 7. 7. 1998 v Praze pod vedením JUDr. Vladimíra **Papeže**. Bylo projednáno několik návrhů odpovědí na dotazy advokátů, zejména k těmto otázkám: způsob účtování reálného rozdělení věci, způsob účtování přestávek

mezi vyšetřovacími úkony, vyhlášení rozhodnutí, pojem časově náročný úkon, režijní paušál při déletrvajících úkonech, určení tarifní hodnoty v dědickém řízení, tarifní hodnota při zastoupení poškozeného, tarifní hodnota v restitučních věcech, účtování další porady s klientem, otázka snížení odměny.

S ohledem na četnost dotazů a požadavku na zpracování komentáře k advokátnímu tarifu doporučil výbor rozšířit stávající personální stav výzvou v Bulletinu advokacie (viz bod 9 této rubriky). Též regionální zmocněnci budou požádáni, aby doporučili advokátům zasílat rozhodnutí místních soudů, která se vztahují k advokátnímu tarifu. Konečně výbor doporučil, aby vedoucí kontrolního oddělení a kanceláře kárné komise ČAK delegovali některého pracovníka k zapojení do činnosti výboru pro advokátní tarif.

Pracovník kanceláře ČAK Mgr. Václav **Papež** předložil zpracovaný druhý díl judikátů a článků zaměřených na aplikaci advokátního tarifu. Vedoucí výboru posoudí, zda předložený materiál je vhodný k publikaci v celém rozsahu, či zda doporučí, aby některé části tohoto materiálu jako opakující se byly vypuštěny.

Příští schůze se konala v srpnu t. r.

V. M.

9) Výzva advokátům k součinnosti s výborem ČAK pro advokátní tarif

Představenstvo ČAK ustavilo jako pomocný orgán představenstva výbor pro advokátní tarif, jehož vedením pověřilo JUDr. Vladimíra Papeže, advokáta se sídlem: 370 01 České Budějovice, nám. Přemysla Otakara II. č. 6.

Komoře dochází čtené dotazy advokátů k aplikaci advokátního tarifu a množí se i požadavky na zpracování komentáře. Z těchto důvodů se představenstvo ČAK obrací s prosbou a žádostí na zájemce o zapojení do uvedeného výboru, kteří by svou aktivní činností přispěli k všestrannému a odbornému zpracování problémů při konkrétní aplikaci advokátního tarifu.

Děkujeme za pochopení a projevený zájem.

*JUDr. Jiří Klouza
tajemník ČAK*

1) Česká advokátní komora

Je povinností advokáta informovat klienta včas o doručení soudního rozsudku, zejména je-li proti němu možno podat opravný prostředek.

Je povinností advokáta předložit soudu písemný důkazní materiál klientem vypracovaný, na jehož předložení klient trvá.

Kárný senát kárné komise České advokátní komory rozhodl dne 20. 3. 1998 ve věci K 116/97 takto:

Kárně obviněný JUDr. P. J. je vinen, že

1) jako právní zástupce klienta K. T. jako žalobce ve věci vedené u Městského soudu v P. neinformoval svého klienta o tom, že mu dne 26. 3. 1997 byl doručen rozsudek soudu ze dne 28. 1. 1997 a přes několikrát písemné urgencye toto rozhodnutí nejméně do 20. 7. 1997 svému klientovi nepředložil,

2) jako právní zástupce K. T. ve věci uvedené u okresního soudu v P. nepředložil soudu „komentář k jednotlivým položkám“ vypracovaný klientem, ač mu klient dal pokyn tuto písemnost soudu předložit,

3) nepředložil kontrolnímu oddělení ČAK clientský spis týkající se klienta K. T., ač byl o to ČAK opakovaně doporučenými dopisy žádán dne 29. 7. a 25. 8. 1997.

Tedy ad 1) a 2) porušil svým jednáním povinnosti advokáta uložené v ust. § 16 odst. 1, zákona č. 85/96 Sb. o advokacii, a článek 5 a 6 stavovského předpisu č. 1, ad 3) porušil svým jednáním povinnosti advokáta, uložené v ust. § 46 odst. 3 zákona o advokacii a článku 56 odst. 2, organizačního řádu ČAK a ukládá se mu za to jako kárné opatření podle § 32 odst. 1, písm. c) zák. o advokacii, pokuta ve výši 5 000,- Kč.

Z odůvodnění:

Z obsahu stížnostního spisu a z výpovědi kárně obviněného při jednání kárného senátu zjistil kárný senát tento skutkový děj:

Kárně obviněný převzal zastoupení klienta K. T. v občanskoprávní věci a poté, kdy mu byl doručen rozsudek Městského soudu v P., a který byl pro klienta nepřiznivý, tento rozsudek klientovi nezaslal a ani jej neinformoval o jeho doručení. Rozsudek byl kárně obviněnému doručen dne 26. 3. 1997, klient ho měl pak k dispozici až 20. 7. 1997 a s ohledem na tuto skutečnost nemohl podat dovolání proti rozsudku, neboť došlo ke zmeškání lhůty.

Kárně obviněný tento skutkový děj potvrdil a namítl, že na podání dovolání nebyl s klientem dohodnut, a že klient se k němu do kanceláře nedostavoval, neboť se zdržoval na chatě.

Kárný senát dospěl k závěru, že je nepochybně povinností advokáta, aby klientovi doručení rozsudek neprodleně zaslal, nebo alespoň o jeho doručení jej řádně informoval, a to bez ohledu na to, zda bude či nebude podáno dovolání. I když advokát nesdílí názor klienta na úspěch podaného dovolání, je třeba se ve vztahu ke klientovi zachovat tak, aby ten mohl případně dovolání podat prostřednictvím jiného právního zástupce v zákonem stanovené lhůtě. Pokud vinou advokáta, který mu rozsudek nedoručí, klient tuto lhůtu zmešká, je nutno jednání advokáta posuzovat jako porušení povinnosti uvedené v § 16 odst. 1 a 2 zákona o advokacii a § 6 organizačního řádu a takové porušení povinnosti považuje kárný senát ve smyslu § 32 odst. 1 zákona o advokacii za závažné.

Kárně obviněný dále zastupoval klienta K. T. v dalším občanskoprávním sporu, přičemž klient pro potřeby soudního řízení vypracoval písemný materiál nazvaný „specifikace nákladů na opravu nemovitosti“, tento materiál kárně obviněnému předložil a žádal, aby kárně obviněný tento materiál v rámci důkazního řízení předložil soudu. Kárně obviněný tak neučinil a toto své jednání odůvodňoval tím, že materiál klienta nevystihoval podstatu sporu, a že tedy jeho předložení nepovažoval za vhodné.

Kárný senát v tomto bodě žaloby dospěl k závěru, že kárně obviněný opětovně porušil povinnosti advokáta uvedené v § 16 zákona o advokacii a v čl. 5 organizačního řádu. V daném případě nic nebránilo kárně obviněnému, aby materiál klientem vypracovaný předložil soudu a nic na tom neměnil ani skutečnost, že sám tento materiál považoval za nepotřebný. Za této situace se dle názoru kárného senátu v podobných případech jeví jako vhodné sepsat s klientem záznam, upozornit ho například na nevhodnost navržených důkazů, vyjádřit stanovisko advokáta a pokud klient i přes nesouhlas advokáta na předložení důkazu trvá, důkaz předložit a zastoupení případně i ukončit. Podle názoru kárného senátu nelze věc řešit tak, jak učinil kárně obviněný, tedy jednoduše materiál nepředložit s tvrzením, že je zjevně nepotřebný.

Konečně pak nebylo sporu o tom, že kárně obviněný nepředložil kontrolnímu oddělení ČAK klientský spis týkající se K. T. v souvislosti s vyřizováním stížnosti tohoto klienta. Těžko může obstát vysvětlení kárně obviněného, že spis nemůže najít.

Za této situace, kdy kárný senát neměl pochybnosti o skutkovém stavu věci, ani o charakteru porušení advokátských povinností kárně obviněným, zvolil jako odpovídající kárné opatření uložení pokuty 5 000,- Kč, přičemž přihlédl k tomu, že proti kárně obviněnému nebylo dosud vedeno kárné řízení, že se v podstatě k porušení povinností přiznal a vyjádřil nad tím lítost. ■

Vynášení dopisů obviněného z vazby, uvalené na něj podle § 67 písm. b) tr. ř., je hrubým porušením řádu výkonu vazby a tím i závažným kárným proviněním.

Kárný senát kárné komise České advokátní komory rozhodl dne 4. 4. 1997 ve věci K 118/96 takto:

Kárně obviněná M. M. byla uznána vinnou, že

1. přestože byla přípisem ČAK ze dne 14. 3. 1996 a přípisem kontrolní rady ČAK ze dne 9. 9. 1996 vyzvána k zaplacení ročního příspěvku na činnosti ČAK, dle stavovského předpisu č. 21, tuto svoji povinnost nesplnila,

2. ačkoliv byla dopisy ČAK ze dne 26. 8. 1996 a 30. 9. 1996 požádána o zaslání příručního spisu klienta I. K. v souvislosti se stížností Policie ČR a zároveň požádána o vyjádření ke stížnosti, na toto nereagovala, nevyjádřila se a klientský spis nepředložila,

3. v průběhu vyšetřování, prováděného Policí ČR – měst. úřadem vyšetřování v O., pomáhala obviněnému I. K. doručovat dopisy pro jeho manželku tak, aby se tato korespondence vyhnula kontrole vyšetřovatele, a to i přesto, že jedním z důvodů vazby obviněného byl důvod uvedený v § 67 písm. b) tr. ř.,

4. dne 26. 6. 1996 jednala s vyšetřovatelem způsobem, který je v rozporu s pravidly profesionální etiky, když jej oslovila slovy „andílku, tak sem ten spis, ať se do něj podívám a pak spolu zajdeme na pivo.“

Tím závažným způsobem porušila povinnosti uložené jí ve stavovském předpisu ČAK č. 1, zejména v ustanovení § 26 převzatého organizačního řádu ČAK a dále ustanovení § 16 a 17 zákona č. 85/96 Sb. o advokacii.

Za tato kárná provinění se jí podle § 32 odst. 1 písm. c) zákona o advokacii jako kárné opatření ukládá pokuta 20 000,– Kč.

Z odůvodnění:

Na kárně obviněnou byly podány dvě kárné žaloby, které podle § 6 kárného řádu byly spojeny ke společnému projednání a rozhodnutí. Protože kárně obviněná se v průběhu celého řízení nevyjádřila ani ke stížnosti, ani ke kárným žalobám a k jednání kárného senátu se nedostavila, vycházel kárný senát z listinných důkazů obsažených v obou kárných spisech.

Kárný senát považuje za nesporné, že kárně obviněná přes opakované urgencye nezaplatila roční příspěvek na činnosti ČAK za rok 1996 ve výši 7 450,– Kč, ani nepředložila klientský spis I. K. vyžadovaný v souvislosti s vyřizováním stížnosti vyšetřovatele. Tímto svým jednáním porušila ustanovení stavovského předpisu ČAK č. 1 o převzetí některých předpisů přijatých ČAK, zejména ust. § 26 převzatého organizačního řádu a dále stavovský předpis ČAK č. 21 – usnesení celostátní konference advokátů ze dne 7. 1. 1994 o výši roční-

ho příspěvku na činnost ČAK. Obě tato porušení stavovských předpisů považoval kárný senát za závažná, ve smyslu § 32 zákona o advokacii.

Kárný senát se dále zabýval činností kárně obviněné jako obhájkyne v trestní věci jejího klienta I. K., když právě tato její činnost byla předmětem stížnosti vyšetřovatele ČR.

Kárný senát zjistil, že dne 26. 6. 1996 předložila kárně obviněná plnou moc pro obhajobu I. K., který byl ve vazbě z důvodů uvedených v § 67 písm. a), b) tr. ř.

Kárný senát měl k dispozici protokol o výslechu manželky I. K. ze dne 1. 8. 1996, která uvedla, že asi za 14 dnů poté, kdy její manžel byl vzat do vazby, se k ní dostavila kárně obviněná a v zalepené obálce se známkou jí přinesla dopis od manžela.

Součástí kárného spisu je i protokol o výslechu obviněného I. K. z 5. 8. 1996 v němž uvedl, že kárně obviněné při její návštěvě ve věznici předal vzkaz pro svou manželku, a že při další návštěvě mu kárně obviněná poskytla obálku a dopisní papír. On pak napsal manželce dopis, který v zalepené obálce předal kárně obviněné s tím, aby jej hodila do poštovní schránky. Ta s tím souhlasila, obálku převzala a slíbila, že dopis odešle.

Ze záznamu vyšetřovatele je pak zřejmé, že kárně obviněná navštívila obviněného I. K. ve věznici v rozmezí od 26. 6. 1996 do 11. 7. 1996 celkem šestkrát.

Z dalšího záznamu vyšetřovatele se pak podává, že dle evidence věznice neodesílal I. K. nikdy žádnou poštu na jméno kárně obviněné M. M. a dále, že z korespondence obviněného, adresované jeho manželce, prošel cenzurou pouze jediný dopis ze dne 14. 6. 1996.

Kárný senát na základě uvedených listinných důkazů považoval za prokázané, že kárně obviněná skutečně nejméně ve dvou případech převzala od klienta I. K. písemné vzkazy, které pak bez vědomí vyšetřovatele vynesla z věznice a předala manželce obviněného, ačkoliv si byla vědoma, že na jejím klientovi je vykonávána vazba též z důvodu uvedeného v § 67 písm. b) tr. ř. Korespondence obviněných, kteří jsou umístěni ve vazbě, je upravena vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 109/94 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby. Dle § 42 odst. 3 tohoto předpisu se korespondence obviněného, u kterého je důvodem vazby obava, že bude mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, postupuje orgánům činným v trestním řízení.

Jestliže tedy kárně obviněná v rozporu s výše uvedeným právním předpisem předala nejméně ve dvou případech písemnosti určené manželce obviněného přímo této, aniž by byly podrobeny zákonnému postupu dle vyhl. č. 109/94 Sb., porušila tím své povinnosti uvedené v § 16 zákona o advokacii.

Kárný senát se dále zabýval chováním kárně obviněné ve vztahu k vyšetřovateli tak, jak je toto jednání popsáno v kárné žalobě. Kárný senát považoval za

prokázané, že kárně obviněná skutečně jednala s vyšetřovatelem způsobem, který není v souladu s vystupováním advokáta na veřejnosti. Protože kárný senát neměl k dispozici žádný objektivní důkaz o tvrzené podnapilosti kárně obviněné, hodnotil pouze její verbální projevy určené vyšetřovateli. Kárný senát sice neměl možnost osobně se přesvědčit, zda podobný familiární tón jejího vyjadřování je kárně obviněné vlastní a používá ho i v jiných případech, ale každopádně ve vztahu k vyšetřovateli policie je oslovení „andílku“ přinejmenším krajně nevhodné.

Advokát je povinen postupovat při výkonu advokacie tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu. Chování kárně obviněné je ovšem takového rázu, že skutečně následek předvídaný zákonem mohlo vyvolat a také jej vyvolalo, jak je zřejmé ze stížnosti vyšetřovatele. Proto jednání kárně obviněné považoval kárný senát za porušení povinností uvedených v § 17 zákona o advokacii.

Při rozhodování o druhu kárného opatření přihlédl kárný senát k tomu, že proti kárně obviněné nebylo dosud vedeno kárné řízení, na druhé straně nemohl přehlédnout přístup kárně obviněné, ani povahu porušení zákonných předpisů. Za odpovídající považoval kárný senát uložení pokuty ve výši 20 000,- Kč, přičemž podobnou shovívavost by patrně při opakovaném porušení povinností advokáta nebylo možno očekávat.

2) Itálie: Porušování deontologických norem advokáty

V Bulletinu advokacie jsme již jednou uveřejnili rozhodnutí různých advokátních komor v Itálii na úseku disciplinárním. Tato rozhodnutí jsou publikována v Advokátním časopise, který vychází jednou za čtyři měsíce.

V prvé části časopisu jsou uvedeny různé články, které se vztahují k výkonu advokátní profese. V další části jsou popsána disciplinární rozhodnutí různých italských advokátních komor, dále jsou popsána různá disciplinární řízení a v poslední hlavě jsou uvedena soudní rozhodnutí, ke kterým došlo v případech odvolání proti rozhodnutím advokátních komor při jednáních o tom, zda byly deontologické normy advokáty porušeny.

Veškerá rozhodnutí se vyznačují tím, že jsou velmi krátká, ale přesně z nich lze dovodit, k jakému porušení určité deontologické normy došlo.

Vybírám několik *soudních* rozhodnutí z tohoto úseku:

Soud zamítl odvolání advokáta proti rozhodnutí advokátní komory v Římě, která uložila disciplinární trest vyškrcnutí z rejstříku advokátů v případě, když advokát vědomě a falešně obvinil kolegu advokáta, že spáchal trestný čin. V disciplinárním řízení je uvedeno, že tento čin je trestuhodný nejen proto, že poškozuje osobní pověst napadeného advokáta, ale také proto, že škodí vážnosti a pověsti celého advokátního stavu.

V jiném případě soud potvrdil rozhodnutí advokátní komory v Turínu a zamítl odvolání advokáta, když podle rozhodnutí advokátní komory byl advokát postižen nejvyšším možným trestem, tj. vyškrcnutím ze seznamu advokátů proto, že si převlastňoval peníze svých klientů, převzal finanční hodnoty a zpronevěřil je, nedával svému klientu zprávy o stavu předmětného řízení, nevracel klientu doklady, nepodal advokátní komoře vysvětlení o svém jednání, vydával a žiroval bianco šeky, čímž také velmi těžce poškodil čest a vážnost advokátního stavu.

Soud v Mesině naopak vyhověl odvolání proti rozhodnutí advokátní komory a uvedl, že advokát může vyjádřit své vlastní myšlenky s nejvyšší možnou rozhodností, a to jak v dokladech písemně, tak i při ústních přednesech, pokud neuzívá takových urážlivých výrazů, které by atakovaly čest a vážnost druhého advokáta.

Soud v Římě v podobné záležitosti částečně vyhověl odvolání proti rozhodnutí advokátní komory v případě advokáta, který užil útočných výrazů a rozšiřoval nepodložená podezření vůči jinému kolegovi, aniž by uvedl možnost případného omylu, takže porušil deontologické normy týkající se vztahu mezi advokáty.

Soud v Miláně vyhověl odvolání proti rozhodnutí advokátní komory s odůvodněním, že pokud je plná moc udělena klientem přímo osobě advokáta na doporučení jiného advokáta, vzniká právní vztah přímo mezi klientem a advokátem s vyloučením možné odpovědnosti advokáta, který klientovi zastoupení kolegy doporučil.

Týž soud v Miláně zamítl odvolání advokáta proti rozhodnutí advokátní komory, když uvedl, že advokát, který nedodržel vícekrát splatnost směnek a vydával bianco šeky, vážně poškodil čest a vážnost advokátního stavu. Uložen byl trest zastavení výkonu profese advokáta na čtyři měsíce s určitou omluvou advokáta, že hradil svoje dluhy vzniklé z her (soudě podle jiných judikátů italských soudů domnívám se, že šlo o trest nízký).

Soud v Římě vyhověl odvolání proti rozhodnutí advokátní komory, která potrestala advokáta proto, že neplatil vlastní dluhy. Připustil nucenou exekuci na své jmění a tím způsobil třetím osobám vážnou škodu na jejich majetku, čímž poškodil svou pověst, vážnost a prestiž advokátní profese. Advokátovi byla pozastavena činnost na osm měsíců.

JUDr. Václav Král

Smlouva advokáta s klientem

Uzavírání smluv mezi advokáty a klienty je právní problematikou, která má zvláštní a zajímavé vlastnosti. Z pohledu našeho pozitivního práva se jedná o smlouvu, která má obvykle obchodní režim a bude mít povahu mandátní smlouvy. Není zcela vyloučena ani smlouva o dílo. Není ovšem vyloučeno, že se bude jednat o příkazní smlouvu podle občanského zákoníku, jestliže klientem je nepodnikatel. V souladu s § 262 ObchZ je možné, aby strany podřídily smlouvu obchodnímu zákoníku, i když by jinak měla podléhat občanskému. V této krátké úvaze se však nechci zabývat právním režimem této smlouvy (která bude ještě podřízena zákonu o advokacii).

Zvláštností takovéto smlouvy je totiž i specifická povaha vzájemného vztahu smluvních stran. Advokát uzavírá smlouvu jako profesionál, jenž si získal důvěru svého klienta. Důvěra je natolik velká, že klient advokátovi svěří obstarání své záležitosti. Klient, který je někdy neznalý a dezorientovaný a jindy je naopak zkušeným obchodníkem, bude právem předpokládat, že ve své smlouvě s advokátem nebude obětí zneužívajících praktik. Pokud by se to stalo, byla by to neklamná známka jeho omylu při výběru advokáta.

Advokát ve svém jednání musí respektovat určité principy, které jsou nepřekročitelné, i když nejsou třeba zákonným textem výslovně formulovány. Jeho smlouva s klientem je jakýmsi testem, jenž ukáže, zda si je těchto principů vědom.

Je přirozené, že advokát pracuje pro klienta s cílem dosáhnout odměny. Jeho odměna však musí být přiměřená jeho kvalifikaci a vynaloženému úsilí. Tento prvý princip objasňuje historie advokátského povolání, povolání svobodného, uskutečňovaného původně na základě občanského zákoníku, nikoli obchodního, uskutečňovaného za honorář, jenž byl čestnou odměnou nikoli prostou cenou jeho práce. Také původní (neobchodní) podoba příkazní smlouvy je intuitu personae, tedy osobní, individuální povahy. Jestliže by smlouva uzavíraná s klientem umožňovala získání nepřiměřené odměny bez vynaložení jakéhokoli úsilí nebo bez plné odpovědnosti za kvalitu poskytnutých služeb, porušovala by uvedený princip individuální důvěry.

Práce advokáta obdobně jako práce lékaře je založena na osobním vztahu, osobní důvěře jednotlivého advokáta a jednotlivého klienta. Advokát nesmí tuto důvěru zklamat ani tím, že by v jeho smlouvě byly *klauzule*, v případě jejichž zařazení do návrhu advokát kalkuluje s tím, že klient si jich *nepovšimne*, nepocho-

pí je a teprve později zjistí, že by s nimi nikdy nesouhlasil, kdyby mu byly jasné. Princip vzájemné důvěry musí být respektován oběma stranami již při utváření smluvního vztahu. Jestliže advokát zjistí, že klient mu sděluje nepravdivé informace, dostává se do velmi nepříjemného postavení a z toho důvodu má oprávnění smlouvu ukončit. Také naopak – při porušení důvěry klienta je třeba vždy mu umožnit, aby ukončil vztah s advokátem. Tím se dostávám ke konkretizaci právě uvedeného principu: právo jednostranně zrušit smluvní vztah poskytnuté oběma stranám a zejména klientovi. I z hlediska vývoje smluvních typů je právě tato jednostranná zrušitelnost odlišujícím prvkem mezi příkazní smlouvou a smlouvou o dílo.

Jestliže by smlouva obsahovala ustanovení, jak se s tím v praxi setkáváme, že klient *nemůže smlouvu jednostranně zrušit*, jednalo by se o porušení principu, a to bez ohledu na skutečnost, že obchodní zákoník ani zákon o advokacii to nezakazuje. Jediným ustanovením zakazujícím takovou praxi je *úprava příkazní smlouvy v občanském zákoníku*, která v § 731 odkazuje na ustanovení o zániku plné moci (§ 33b), jež obsahuje ve třetím odstavci pravidlo jasně formulované: „*Zmocnitel se nemůže platně vzdát práva plnou moc kdykoliv odvolat.*“ Je to také další argument pro nevhodnost obchodního režimu na svobodná povolání. Domnívám se, že v advokacii musí – bez ohledu na další souvislosti – toto pravidlo platit obecně, tedy i když není advokátovi udělena plná moc a i když jeho smlouva není příkazní, ale mandátní smlouvou. Je to dáno právě zvláštní a individuální povahou svobodného povolání. Platná úprava mandátní smlouvy je obchodní, což může vysvětlit dispozitivní povahu ustanovení o zrušení této smlouvy. Avšak svobodná povolání se od běžné obchodní činnosti odlišují a dispozitivnost tu s ohledem na popsany kontext není akceptovatelná.

Jestliže pozitivně právní argumenty nám v současné době mohou dělat obtíže s ohledem na naše nedokonalé soukromoprávní kodifikace obracející někdy tradiční principy hlavou dolů, argumentace etikou advokátního povolání je jednoznačná. Překvapující ovšem je, jestliže ani stavovské předpisy na nezbytnost vypověditelnosti vztahu mezi klientem a advokátem nepamatují. Nedomnívám se ovšem, že by proto takové pravidlo nemělo platit. Naopak, je třeba zdůrazňovat jeho platnost, která vyplývá z nejhlubší podstaty tohoto zvláštního vztahu. Jestliže někdo zapochybuje o nezvratnosti uvedeného pravidla, zdá se, že недоceňuje skutečný význam a neuvědomuje si povahu vztahu, který mezi klientem a advokátem vzniká.

prof. JUDr. Irena Pelikánová

Eliáš, Karel

Kurs obchodního práva – právnické osoby jako podnikatelé

Druhé vydání, Praha, C. H. Beck 1998, 426 stran, brožováno. Doporučená cena 390,- Kč.

Již ve druhém vydání – doplněném a rozšířeném více než o jednu třetinu (prvé vydání z konce roku 1995 je rozebráno) se objevila na knihkupeckých pultech v květnu t. r. součást autorova Kursu obchodního práva, dílo, vycházející v Beckově edici „Právnické učebnice“. Od prvního vydání došlo k přijetí tří novel obchodního zákoníku i k některým dalším změnám souvisejících předpisů, což se pochopitelně promítlo do více míst textu. V mezidobí se ovšem vyvíjela i literatura a judikatura, což se v práci rovněž přiměřeně odráží. Autorovi se ještě během korektury podařilo zapracovat výklady zcela aktuálních změn, což spolu s pohotovostí, příznačnou pro nakladatele, dává záruku, že dílo odráží právní stav a názory literatury i judikatury téměř doslova ke dni vydání. Navíc autor – jak sám uvádí v předmluvě, „využil příležitosti k odstranění několika nedostatků v ... původní verzi ... a k reakci na některé problémy, jež se ... objevily po prvním vydání ...“

Přestože jde o práci primárně určenou pro studium na právnické fakultě, vymyká se běžnému učebnicovému pojetí rozsahem, obsáhlými odkazy na literaturu a judikaturu (nejen současnou a nejen domácí – ze zahraničních pramenů jde nejčastěji o německou jazykovou oblast – Německo, Rakousko, Švýcarsko) a zčásti též o reprezentativní literaturu polskou. Rovněž pokud jde o judikaturu nešlo pouze při prezentaci současných rozhodnutí, ale zařazen je i výběr použitelné judikatury starorakouské a judikatury z dob tzv. první republiky. Rovněž poznámkový aparát je velmi podrobný a důkladný (540 poznámek pod čarou při celkem 426 stranách textu).

Práce reflektuje s co možná největší přesností i domácí literaturu, jejímž je autor sám předním reprezentantem, včetně diskusních a polemických názorů, vlastní názorový vývoj autora nevyjímaje. Úvod je věnován právnickým osobám jako takovým (východiskem je koncepce Viktora Knappa). Práce se pak člení na čtyři části: 1. Obchodní společnosti, 2. Podnikatelské útvary zvláštní povahy, 3. Družstevní organizace, 4. Státní organizace založené za podnikatelským účelem.

Rozsahem i významem je podstatná část první (352 stran, tj. cca 70 % celého textu). Po úvodních společných výkladech (pojem, právní formy, společné princi-

py) následuje podrobný rozbor jednotlivých forem obchodních společností osobních (veřejná obchodní společnost, komanditní společnost) a kapitálových (s. r. o., akciová společnost). Výklady o kapitálových společnostech jsou doplněny zvláštním oddílem o jejich společných principech (nároky na členy některých orgánů, zisk a ztráta, problematika tzv. vnitřního obchodování, jednočlenné společnosti, základy koncernového práva) a o zvláštní hlavu věnovanou odchylkám od obecné úpravy (investiční společnosti a investiční fondy, akciové banky a spořitelny, akciové pojišťovny, penzijní fondy, burzy cenných papírů).

Jakkoliv je práce označena jako učebnice, její koncepce i ambice je širší – poslouží neméně dobře též více i méně zkušeným praktickým právníkům mj. i při výkonu právních služeb, tedy advokátům. Čtenář ocení nejen široký autorský záběr, ale i soustavnost komplexního zpracování, jehož předností před např. komentářovou literaturou, která respektuje sled jednotlivých zákonných ustanovení, je důsledná systematická a přehlednost textu.

Další předností práce, zvláště pro čtenáře s hlubším zájmem o dané téma, je přehled domácí literatury, autorsky abecedně řazený (zvláště knihy a odborné statě) a literatury ze zahraničí, zejména z německé jazykové oblasti, přičemž pokud jde o tento přehled neomezuje se autor na současné tituly, ale i na díla historická.

Autor nepodcenil ani význam věcného rejstříku, jehož podrobné zpracování usnadňuje práci s textem.

Václav Mandák

Pítrová, Lenka – Pomahač, Richard

Evropské správní soudnictví

Vydalo nakladatelství C. H. Beck, Praha, 1998, vydání 1., v edici Právnícké učebnice. 343 stran, brožováno, doporučená cena neuvedena.

Práce je určena především studentům jako vysokoškolská učebnice, poslouží však nepochybně i širší odborné veřejnosti k prohloubení znalostí z dosud u nás stále ještě opomíjené, avšak perspektivně velmi významné oblasti.

Prvá autorka působí v Parlamentním institutu PS ČR a vyučuje též na Právnícké fakultě UK, druhý autor je docentem tamtéž a věnuje se zejména problematice srovnávací správní vědy a evropského správního práva.

Knihla se člení na šest částí. Prvá „Správní právo a soudnictví – srovnávací perspektiva“ obsahuje kapitulu o genesi správního soudnictví a modernizaci správního

práva a další kapitoly o veřejnoprávním systému – o modelech ústavního a správního soudnictví. Druhá až čtvrtá část jsou věnovány podrobným výkladům anglického, francouzského a německého systému správního soudnictví. Autoři zde vysvětlují organizační strukturu, kompetence, otázky řízení před správními soudy, přezkoumávání rozhodnutí ve správním řízení a alternativní mimosoudní prostředky právní ochrany. Pátá část po úvodní kapitole o pojmových a typologických otázkách (komparativistická východiska, typologický přístup, smíšené modely) obsahuje podrobné výklady o správním soudnictví ve středních a malých státech severní a západní Evropy (Skandinávie a Pobaltí), dále v zemích Beneluxu a ve Švýcarsku, ve státech „latinského režimu“ (Itálie, Španělsko, Portugalsko), ve středovýchodní Evropě (Polsko, Maďarsko, Československo a následnické státy, zejména velmi podrobné instruktivní výklady o správním soudnictví v ČR) a konečně ve státech východní a jihovýchodní Evropy (Rusko, Turecko, Řecko, Bulharsko, Rumunsko, Jugoslávie a nástupnické státy). Předposlední šestá kapitola je nadepsána „Evropské soudy a správní právo“. Po obecných výkladech o Evropském právním společenství následují podrobné výklady o Evropském soudním dvoru v Lucemburku a o Evropském soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Poslední sedmá část tvoří přílohy – smluvní standard Rady Evropy (seznam 166 konvencí a vývoj obecného správního práva na půdě Rady Evropy, jak je obsažen v doporučeních Výboru ministrů Rady Evropy a v řadě dalších doporučení, která ve svém souhrnu tvoří stávající evropský standard obecného správního práva ve vztahu soukromá osoba – úřad. Text je doplněn stručným, ale instruktivně sestaveným věcným rejstříkem.

Tuto první českou komparativní práci, pojednávající komplexně a velmi důkladně o evropském správním soudnictví, jistě uvítají nejen studenti, ale i praktičtí právníci, zejména advokáti, jimž umožní podrobněji vniknout do nyní již v krátké perspektivě pro právní služby významné problematiky.

Václav Mandák

Koudelka, Zdeněk

Obecně závazné vyhlášky

Masarykova univerzita, Brno, 1998, 130 stran.

Problematika vydávání obecně závazných vyhlášek obcí nepochybně v posledním období patří k aktuálně sledované a diskutované oblasti. To souvisí jednak se způsoby vymezení prostoru, který právní úprava obcím k této činnosti poskytuje, a to jak v tzv. samostatné působnosti, tak v tzv. přenesené působnosti,

a dále pak zejména s nejasnostmi praxe, kdy a jak k této normotvorné činnosti přistupovat, o čemž svědčí dnes již poměrně rozsáhlá, a přitom diskutovaná, judikatura Ústavního soudu.

Proto je třeba ocenit již samotný záměr autora, jinak pedagoga na Právnické fakultě MU v Brně a současně advokáta, podat ucelený pohled na předmětnou problematiku v situaci, kdy monografické zpracování předmětného tématu v naší odborné literatuře dosud chybělo, a otázkám obecně závazných vyhlášek byly věnovány pouze časopisecké výstupy.

Představovaná publikace nese podtitul „obecná část“, přičemž autor sám v úvodních poznámkách avizuje, že pracuje ještě na „druhém dílu“ předmětné publikace, jež ponese podnázev „zvláštní část“ a bude věnován jednotlivým druhům obecně závazných vyhlášek obcí z hlediska jejich konkrétní působnosti a cílů úpravy (místní poplatky, veřejný pořádek, hospodaření s majetkem obce apod.).

Autor předmětnou publikaci rozdělil do celkem devíti kapitol, přičemž plosoupně věnuje pozornost základním pojmům, členění obecně závazných vyhlášek obcí, jejich působnosti, proceduře přijímání obecně závazných vyhlášek obcí a sankcí za jejich porušení, výkladu obecně závazných vyhlášek obcí, jejich rušení a nakonec i odpovědnosti za vadné obecně závazné vyhlášky a pakty. I když se autor v dané práci věnuje jak obecně závazným vyhláškám obcí v samostatné působnosti, tak obecně závazným vyhláškám obcí v přenesené působnosti, větší důraz je, a myslím, že po právu, kladen na problematiku obecně závazných vyhlášek obcí v samostatné působnosti obcí.

Z obsahu i způsobu zpracování představované monografie je dovoditelné, že jednak přispívá do teoretické diskuse o postavení a úloze obecně závazných vyhlášek obcí v našem právním řádu, a že současně plní i významnou instruktivní funkci pro členy obecních zastupitelstev a pracovníky místní správy, jakož i pro ostatní odborně zájmově orientované subjekty.

Aniž považuji za nutné podrobněji představovat či rozebírat jednotlivé kapitoly publikace, připomenu za všechny alespoň kapitolu osmou, v níž autor způsobem, jenž je ostatně vlastní práci jako celku, podle mého názoru argumentačně korektně a přesvědčivě podrobuje kritice stávající většinou judikatury Ústavního soudu ve vztahu k obecně závazným vyhláškám obcí, vydávaným v samostatné působnosti. Činí tak na základě rozboru ústavně právních základů územní samosprávy a podtrhuje aktuálnost této problematiky i se zřetelem k dobudování vyšší územní samosprávy, jejíž obecně závazné vyhlášky dnes mají, a i do budoucna by si měly zachovat, stejný ústavní základ jako dnešní obecně závazné vyhlášky obcí.

Publikace je zpracována z pohledu zvolené šíře záběru uceleně, vyváženě, napsána je srozumitelně a čtivě. Proto ji lze také jako vhodnou pomůcku dopo-

ručit zejména těm právníkům, kteří se orientují na poskytování právní služby územní samosprávě, jakož přirozeně i těm, kteří poskytují právní pomoc adresátům práv či povinností, vyplývajících z předmětných obecně závazných vyhlášek.

Petr Průcha

Hendrych D., Malý K. V., Tröster P., Urfus V., Vopálka V., Winterová A.
(redaktor publikace Malý K. V.)

Právnická fakulta Univerzity Karlovy 1348–1998. Jubilejní sborník.

Vydala Právnická fakulta Univerzity Karlovy Praha 1998, 326 stran, vázáno, fotografická příloha a ilustrace, cena cca 300,– Kč.

Jedna z nejstarších fakult Univerzity Karlovy, Právnická fakulta, vydala k 650. výročí vzniku Univerzity výpravny jubilejní sborník. Černobílá publikace s řadou fotografií a pěknou barevnou obálkou osloví každého, kdo se zajímá o historii i současnost pedagogické a vědecké činnosti na proslulé fakultě.

Úvodní slovo opatřil současný děkan fakulty, prof. Dušan Hendrych. Za úvodem následují příspěvky, prezentující jednotlivé obory vyučované na fakultě a tvořící hlavní náplň sborníku. Nelze vyjmenovat všechny náměty příspěvků, pro ilustraci lze alespoň uvést tyto zajímavé tituly: *Církevní právo v českých zemích a jeho výuka na Právnické fakultě Univerzity Karlova* (Tretera, J. R.), *Nad rekodifikací českého soukromého práva* (Knappová, M., Švestka, J.), *Minulost a budoucnost evropského trestního řízení (k úvahám o rekodifikaci trestního řádu)* (Štěpán, J.), *České rodinné právo na přelomu tisíciletí* (Radvanová, S.), *Správní právo v českých zemích* (Mikule, V.), *České ústavní právo v proměnách času* (Pavlíček, V.), *K teorii tvorby práva (hodnoty, normy, právní principy)* (Boguszak, J.), *Tendence současného vývoje českého autorského práva v evropském kontextu* (Kříž, J.), *Evropské právo jako autonomní právní systém a jeho výuka* (Tichý, L.), *Hledání pravdy v civilním procesu* (Winterová, A.), *Ke vzniku, postavení a perspektivám dalšího vývoje českého pracovního práva* (Kalenská, M., Tröster, P.), *Kriminalita, trestní právo, kodifikace (vybrané problémy)* (Novotný, O.), *Evropská dimenze univerzitního právního vzdělání* (Zemánek, J.).

V závěru publikace se lze seznámit s tématy, zabývajícími se vlastním životem fakulty, jmenovitě např. s pojednáními o postgraduálním studiu, o rehabilitacích na fakultě v letech 1990–1998, o zahraničních stycích PF UK, o 130 letech

existence Spolku českých právníků Všeherd na fakultě, o počítačové soustavě PF UK atd. Sborník uzavírá seznam pedagogů a odborných pracovníků fakulty podle stavu k 1. 4. 1998.

Sborník obsahuje i genezi výstavby stávající budovy Právnické fakulty a zajímavou fotografickou přílohu s podobiznami historických i současných profesorů a docentů fakulty a dalších významných osobností.

Jubilejní sborník lze za uvedenou velmi přijatelnou cenu objednat nebo přímo zakoupit pouze na Právnické fakultě, a to buď v prodejně právnícké literatury (ved. p. Švandrlík) anebo v Edičním středisku (paní Hrušková). Telefon na ústřednu PF UK je 02/2100 5111, adresa Právnická fakulta UK, nám. Curieových 7, Praha 1, 110 00.

Květa Slavíková

SBÍRKA ÚTĚCHY

Hádanka

„Pojdme k soudu,“ říkají klienti a advokáti jim odpovídají: „Nemáme soud.“

Na protest proti tomu, že místo předsedy prvoinstančního soudu zůstalo více než půl roku neobsazeno a chod soudu byl zcela ochromen, požádal předseda advokátní komory fiktivního „pana předsedu či paní předsedkyni“ onoho soudu, aby předvolal k jednání ministryni spravedlnosti ...

Situace se jeví být kritická. Stovky účastníků čekají na rozsudek, 2 900 opatrovnických spisů je nevyřízeno, rozhodnutí nemá kdo podepsat. Za normálních okolností by měl zmiňovaný soud rozhodnout přibližně 2 700 věcí, navíc v rámci péče o nezletilé nejméně 60 spisů týdně. Místo toho žena, která se hodlala již před rokem podruhé vdát, zatím čeká na rozvod předchozího manželství, ve vazební věznici narůstá nervozita 400 obviněných ...

Naše hádanka zní:

„O který soud jde?“

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

(Správnou odpověď naleznete na straně 91)

VÍTE, ŽE ...

- prvním středověkým chorvatským právním pramenem, zmiňujícím advokacii, je Vinodolski zakon z r. 1288? Postavení odvetníků, jak jsou advokáti v chorvatštině označováni, odpovídalo postavení našich středověkých řečníků. Jednu z prvních edic Vinodolského zákona zpracovanou filologem Antunem Mažuranicem v časopise Právník recenzoval již v r. 1886 Vilém Skřivan (1834–1875).
- advokátem v Johannesburgu býval i soudce Ústavního soudu Jihoafrické republiky a žalobce Mezinárodního trestního soudu pro bývalou Jugoslávii v Haagu Richard J. Goldstone, jemuž Univerzita Karlova za zásluhy v oblasti lidských práv a svobod udělila 21. dubna 1998 pamětní medaili?
- v červnu 1998 uplynulo šedesát let od premiéry filmu „Ducháček to zařídí“? Film, v němž Jan Damián Ducháček hájí majetek a dobré jméno svého šéfa advokáta, který se zapletl se zadluženou aristokratickou rodinou, režíroval Karel Lamač. Ducháčka hrál Vlasta Burian, advokáta dr. Jiřího Faulknera Ladislav Hemmer. Z dalších herců jmenujme např. Jaroslava Marvana, Theodora Pištěka a Adinu Mandlovou. Předlouhou byla divadelní hra Rudolfa Bernauera a Rudolfa Österreicha Konto X.
- advokátem byl i autor známé středověké francouzské právní knihy Obyčeje kraje beauvoizského (Les Coutumes de Beauvoisis) Philippe de Beaumanoir? Beaumanoir vyslovil mj. též zásadu, jež se stala součástí ordonnance z r. 1274, že chudí mají být obhajováni zdarma.
- v r. 1927 bylo v Budapešti 3 000 advokátů? Tento stav vedl advokáta Frigyesse Otto Kelemena k návrhu zakázat každý další zápis do seznamu budapeštských advokátů do doby, než se jejich počet sníží na 1 800.

Stanislav Balík

1) Konference prezidentů evropských advokací ve Vídni

Ve dnech 19.–21. února 1998 se konala ve Vídni již 26. evropská prezidentská konference. Jde o pravidelné setkání prezidentů (předsedů) evropských advokací, které založil a po léta organizoval *JUDr. W. Schuppich*, t. č. čestný prezident rakouské Advokátní komory. Konference se koná každoročně v rakouském hlavním městě a od samého počátku se jí zúčastnili též představitelé české advokacie. I tentokrát byl přítomen předseda ČAK *JUDr. Karel Čermák*.

Jednání řídil *JUDr. Klaus Hoffmann*, prezident Rakouské advokátní komory.

Na programu byla dvě hlavní témata: „**Výchova mladé generace advokátů** – se zaměřením a na možnost působení advokátů v celé Evropě a v celém světě“ – a „**Návrhy pro legislativu Evropské unie – která právní odvětví vyžadují harmonizaci, která mají zůstat vyhrazena vnitrostátní legislativě?**“

V diskusi na prvé téma se jednalo především o tom, že v zájmu dosažení dalšího vyrovnání kvalifikace by měl být vyvinut minimální standard odborného vzdělávání. Za tím účelem se uvažuje o směrnicích, které by předepisovaly takový standard pro advokáty všech zemí Evropské unie.

K druhému generálnímu tématu bylo konstatováno, že současná a budoucí advokacie členských zemí Evropské unie musí uznat a přijmout závazek spolupůsobit na tvorbě evropského právního řádu.

Jako každoročně, i tentokrát na výzvu pořadatelů většina účastnických zemí podala předem písemnou zprávu o aktuálních otázkách, které v současnosti advokacie řeší. Výslovně byly vyžádány též zprávy o systému odborné výchovy v advokacii. Písemnou zprávu podala též Česká advokátní komora.

Prezidentská konference se stala jako každoročně též příležitostí pro účast vedoucích představitelů evropských a světových advokátních organizací, zejména CCBE, IBA a UIA.

S přihlédnutím k tendencím, které se vyskytují v některých státech vzhledem k organizovanému zločinu a praní špinavých peněz – *omezovat tak či onak advokátní mlčenlivost* – uvádíme překlad rezoluce, kterou konference jednomyslně přijala:

Cílem naší společnosti je zajištění svobody občanů ve svobodné společnosti.

Advokáti jsou ve všech zemích zvláštním způsobem legitimováni k tomu, aby bojovali za svobodu jednotlivých občanů. Proto bývá v diktaturách pravidelně pří-

stup k advokátům a k jejich práci pro občany omezován, nebo dokonce zakazován.

Předpokladem ochrany práv občanů je svobodný přístup k advokátovi a nedotknutelnost důvěrného rozhovoru s ním.

Všechny pokusy vystavit rozhovor mezi občanem a advokátem nebezpečí státního odposlechu jsou zásahem do základních občanských práv. Naděje, že tímto způsobem lze identifikovat zločinecké organizace, se v zemích, které praktikují policejní odposlouchávací opatření tohoto druhu, nesplnily.

Zato však došlo k narušení práva občana na osobní a důvěrný rozhovor s advokátem.

Navíc zneužívání nepřipustného veřejného šíření rozhovorů vede k narušování důvěry vůči společnosti a státu.

Evropská prezidentská konference, jakožto shromáždění prezidentů a vedoucích sil advokátních organizací 36 zemí Evropy s více než 490 000 advokáty

vyzývá proto se vší vážností

všechny parlamenty a vlády zemí Evropy, aby

1. se vyvarovaly všechno, co by ohrožovalo nebo dokonce zabraňovalo volnému přístupu k advokátovi a stejně tak osobnímu a absolutně důvěrnému rozhovoru občana s jeho advokátem,
2. podnikly vše, aby státy, kde je svobodný styk nebo osobní důvěrný rozhovor s advokátem narušován, byly svobodný styk a záruky pro důvěrný rozhovor občana s advokátem bez omezení obnoveny.

Vídeň, 20. 2. 1998

Dr. Klaus Hoffmann,
předseda 26. evropské prezidentské konference

(Václav Mandák)

2) Informace o plenárním zasedání CCBE ve dnech 24. – 25. 4. 1998 v Bruselu

Zasedání se zúčastnily všechny delegace členských států. Ze státu pozorovatelů byla zastoupena advokacie České republiky, Slovenské republiky a Polska.

Zasedání bylo slavnostně zahájeno 23. 4. 1998 novým předsedou CCBE (Rada evropských advokátních komor) panem Michaelem Goutem.

23. 4. 1998 hovořil ještě poslanec evropského parlamentu R. de Klerk. Ten se soustředil na novou směrnicí o podnikání advokátů.

Předseda shrnul akce, které se konaly od posledního plenárního zasedání konaného dne 14.–15. 11. 1997. Zdůraznil, že nejdůležitější událostí je přijetí směrnice o usazování, vývoj, který proběhl v oblasti etických pravidel a události v oblasti technologického vývoje.

Finanční a rozpočtové záležitosti. Některé advokacie nezaplatily včas. Polsko si vyžádalo placení příspěvku ve splátkách; žádosti bylo zatím vyhověno. Zatím se neočekává bezprostřední zvýšení příspěvků, i když rozpočtová situace je velmi napjatá.

Obsazení Evropského soudního dvora. Z důvodů efektivity rozhodování se vážně rozhoduje o změně rozhodovacího systému především u soudu prvního stupně. Uvažuje se o tom, že namísto kolektivního rozhodování by existovala rozhodování s jediným soudcem. Proti změně tradičního rozhodovacího procesu se ve svém prohlášení ozvala CCBE. Připouští, že existují průtahy, jejich odstranění by však bylo spojeno s nižší kvalitou rozhodování.

Advokátní mlčenlivost. V souvislosti s obecně přijatou tendencí v Evropském společenství, týkající se boje proti organizovanému zločinu, se příslušný ad hoc výbor CCBE zabývá problémem advokátní mlčenlivosti a jejím předmětem. Materiál, který byl předložen, je významným svědectvím o dosavadním úsilí CCBE. Obsahuje mj. stanovisko, přijaté plenárním zasedáním 14.–15. 11. 1997, které doporučuje harmonizovaný přístup členských států v této věci. Doporučuje se, aby advokátní organizace členských států CCBE stanovily ve svých etických předpisech podmínky, za kterých je advokát povinen přezkoumávat identitu svého klienta nebo prostředníka svého klienta, podmínky zákazu přijímání prostředků a nakládání s nimi, které neodpovídají jménu a číslu spisu klienta a podmínky ukončení zastoupení za předpokladu, že se jedná o praní špinavých peněz. Dále se zdůrazňuje, že otázka advokátní mlčenlivosti není privilegiem advokáta, nýbrž podstatnou součástí výkonu jeho povolání. Tato centrální část výkonu povolání se ocitá v současné době pod určitým tlakem a její podstata je ohrožena. Proto je zapotřebí se zabývat legislativou upravující praní špinavých peněz, zejména č. 12 směrnice 91/308 Rady EHS z 10. 6. 1991. Národní legislativa, příliš otevřená praní špinavých peněz a zasahující do povinností advokátovy mlčenlivosti, by mohla být kontraproduktivní.

Poslední varianta změny a úplné znění deontologických pravidel. Návrh reformovaných pravidel bude předložen plenárnímu zasedání, které se bude konat 27.–28. 11. 1998 v Lyonu.

Otevřené otázky zůstávají v oblasti mlčenlivosti, zejména s ohledem na potírání zločinu včetně praní špinavých peněz a s tím spojené otázky technologie. CCBE bude rozesílat dotazníky na toto téma a zjistí ve velmi krátké době stanovisko jednotlivých advokací.

Otázky elektronické technologie. Rakouský zástupce Ruppert Wolff referoval o projektu jednotného modelového zákona UNCITRALu, o elektronických technologiích v mezinárodním obchodě a problémech spojených s internetem. Zdůraznil, že tyto otázky jsou spojené i s otázkou mlčenlivosti, zejména otázkou korespondence, a mají přímý význam i pro otázku reklamy.

PECO. O činnosti výboru PECO (Výbor států střední a východní Evropy) referovala referentka paní Conteanu-Bompard. Vyzdvihla existenci nového časopisu, činnosti CCBE pro jednotlivé advokacie, činnost výboru a další aktivity.

Směrnice o podnikání. Bylo konstatováno přijetí směrnice o podnikání advokátů. Předložen návrh výkladového stanoviska k diskusi a hlasování. Výkladové stanovisko bylo nejprve odmítáno a teprve na posledním čtvrtém hlasování přijato.

Výchova. Byla projednána mezeitímní zpráva CCBE o harmonizaci výchovy advokátů v Evropě. Byly předloženy náměty o další výchově v mezinárodní agendě, o nichž referoval belgický zástupce. Britský poslanec Geof Hoon představil nový program na školení evropských advokátů Hugo Grotius, který se však vztahuje pouze na mladé advokáty, pocházející z Unie. Dále byl prezentován Program Schuman, v jehož rámci bude vypracována příručka pro advokáty a která bude dostupná též našim advokátům.

V rámci Programu Schuman byly například zjištěny tyto zajímavé skutečnosti: ze všech advokátů dotázaných v rámci tohoto programu 67 % nemá žádné znalosti o evropském právu, 8% má dobré znalosti a zbytek je průměrný.

Předložena byla též průběžná zpráva o harmonizaci výchovy advokátů v Evropě v rámci Programu Frieders. Zatímní závěr této zprávy uvádí, že by bylo předčasné předkládat hodnocení zprávy, přesto je však nutné učinit dvě poznámky k dvěma základním částem: Je třeba se ptát, zda evropská advokacie je schopna nabízet své evropské a zahraniční klientele advokáta vychovaného v různorodém prostředí a zda by nebylo možné jít americkou cestou, která by znamenala harmonizaci základních pravidel a byla by podporována politikou vzájemného uznání diplomů tak, aby měl evropský advokát supranacionální základ.

Justiční spolupráce – resoluce. Francouzská advokátka Ann Marie Rouchaud referovala o dalším vývoji v oblasti uznávání soudních rozhodnutí. Materiál obsahuje velmi zajímavou zprávu označenou jako návrh právního aktu Rady, který popisuje zásady nové úmluvy o příslušnosti, uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Základním rozdílem je to, že předmětem

rozhodnutí nejsou jen soudní rozhodnutí a že se nejedná pouze o soudní příslušnost k rozhodování, které by byly předmětem úpravy.

Otázka společného multidisciplinárního podnikání. Hlasovalo se o stanovisku CCBE ohledně spolupráce mezi advokáty a neadvokáty. Stanovisko, které je negativní, bylo přijato všemi hlasy.

Otázka mezinárodní praxe. Rekapitulována konference ABA (American Bar Association), CCBE a JFBA (Japanese Bar Association) v Paříži 20. a 21. 2. 1997, ohledně č. IV odst. 4 GATS.

V rámci dohody GATS se pod tlakem USA právní služby dostaly do obecné kategorie obchodních služeb. Na základě tohoto faktu CCBE tvrdě obhajovalo specifickou právní profesu u Evropské komise, která vystupuje jménem členských států EU. Z toho vyplynulo, že v dohodě GATS jsou na jedné straně právní služby klasifikovány jako specifická kategorie profesionálních služeb, na druhé straně judičiální činnosti advokátů jsou v principu z obchodních služeb vyloučeny.

Na plenárním zasedání bylo k této věci jednomyslně schváleno následující stanovisko CCBE: **CCBE chce hájit** specifickou advokátní profesu v těchto směrech:

- individuální duševní nezávislost a rigorózní profesionalita
- sdružování v profesionální organizaci vybavené statutárními a disciplinárními pravomocemi s dostatečnou nezávislostí
- ochrana profesionálního tajemství
- adekvátní prostředky konkrétně zajišťující přístup k právu, soudům a právní pomoci
- respekt k striktním pravidlům chování doprovázený odpovídajícími sankcemi, důsledně uplatňovanými v praxi.

Otázka reklamy. O věci diskutovala Anna Palatio ze španělské delegace. Byl předložen návrh materiálu vypracovaný Výborem CCBE pro reklamu. Výbor by měl podle doporučení tohoto materiálu zkoumat vnitrostátní pravidla, týkající se reklamy a akvizice, předložit návrhy na odstranění omezení a harmonizovat tato pravidla.

Lidská práva. Referoval lucemburský delegát Louis Schiltz. U Evropského soudu pro lidská práva se uvažuje kromě angličtiny a francouzštiny o ruštině. Je zřejmé, že i u nového jediného soudu bude moci žalobce – občan, jednat ve svém vlastním jazyku. Uvažuje se o možném smířčím řízení, které by bylo možné provést před soudem a které by dospělo k dohodě mezi stranami.

JUDr. Luboš Tichý

3) Přístup České republiky k dalším úmluvám Rady Evropy

Podle zprávy uveřejněné v časopise Informace z Evropy, červen 1998, vydávaném Evropským informačním střediskem Univerzity Karlovy, byly velvyslancem České republiky při Radě Evropy podepsány následující úmluvy, k jejichž účinnosti (aby se staly pro Českou republiku závazné) je třeba ještě ratifikace:

1) Evropskou chartu místní samosprávy (ETS č. 122)

2) Evropskou úmluvu o informacích a zahraničním právu (ETS č. 62) a její Protokol (ETS č. 97).

Evropská charta místní samosprávy upravuje ústavní a právní základy místní samosprávy, definuje její pojetí a rámec, přijímá opatření, která přizpůsobují správní struktury a zdroje činností místních samospráv, stanoví pravidla pro výkon místních funkcí a charakterizuje zásady, jimiž se řídí správní dohled nad činnostmi a finančními zdroji těchto úřadů. Text charty je v českém překladu k dispozici v Evropském informačním středisku, Senovážné nám. 26, 110 00 Praha 1, tel./fax 2439 8315, 2422 7797.

Evropská úmluva o informacích o zahraničním právu zavazuje smluvní strany, aby v případech, že se v průběhu soudního řízení objeví potřeba stanoviska, vysvětlení či informace o zahraničním právu, takové podklady předávaly. Jde o oblast národního práva či řízení občanského a obchodního, ale i soudního systému. Bližší informace může zprostředkovat mezinárodní oddělení ČAK.

JUDr. Jana Wurstová

4) Pracovní jednání představitelů SAK a ČAK dne 22. 5. 1998 v Praze

Po přivítání dr. Čermákem oba předsedové Komor představili členy svých delegací.

Poté dr. Čermák informoval o problémech, které přináší aplikace nového zákona o advokacii v praxi představenstva ČAK. Informoval o záměru představenstva, jak hodlá vykládat pojem „bezúhonnosti“ při zápisu do seznamu advokátů i při vyškrtnutí ze seznamu advokátů ve smyslu § 8 odst. 1 písm. b) ZA.

Poukázal dále na problémy v řízení o pozastavení výkonu advokacie, v řízení při určování advokátů, a to žadatelům o právní služby, zesnulým advokátům a advokátům s pozastaveným výkonem advokacie.

S ohledem na značný nárůst počtu advokátů v ČR je zcela nepraktické dosavadní kvórum pro sněm advokátů, takže při dosavadní úpravě je důvodná obava, že se nepodaří ani opakovaně svolat usnášeníschopný sněm.

Také kárné řízení v dosavadní kusé a neúplné úpravě je zcela nedostačující. Bude nezbytné buď v kárném řádu nebo v novele zákona o advokacii nově upravit náklady kárného řízení a výkon kárných rozhodnutí. Konečně informoval i o ustavení a náplni činnosti regionálních zmocněnců, kteří mohou s představiteli místních justičních orgánů řešit aktuální problémy advokátů daného regionu. V této souvislosti nastínil i úvahy představenstva a jeho snahu podílet se na zajištění rovného přístupu občanů k právu i o realizaci dosavadních bezplatných informativních porad občanům prostřednictvím určených advokátů.

Dr. Detvai na konkrétních případech potvrdil, že problémy, které má představenstvo ČAK, jsou zcela shodné s problémy slovenské advokacie. Informoval, že na Slovensku stále platí zákon SNR z roku 1990, včetně ustanovení o reciprocitě českých a slovenských advokátů, které je respektováno i slovenskými soudy. Pouze upozornil, že v souvislosti s jazykovým zákonem požadují slovenské soudy, aby podání k soudu byla ve slovenském jazyce. Čeští advokáti jsou ke své žádosti bez dalších podmínek a požadavků zapisováni do seznamu SAK. Slovenští komerční právníci nemají zatím zájem o sloučení obou Komor. Ke sjednocování obou profesí však dochází, neboť komerční právníci jsou rovněž bez splnění dalších podmínek a požadavků zapisováni do seznamu SAK.

Po diskusi se obě delegace shodly, že nastíněné problémy bude třeba řešit novelami zákona o advokacii, které obě představenstva mají předložit po letošních volbách. S konkrétními návrhy novel se obě představenstva seznámí ještě před jejich podáním příslušných legislativním orgánům k vzájemnému využití a případným připomínkám.

Obě delegace se rovněž vyslovily pro další poskytování vzájemných informací o problémech při praktické aplikaci zákona o advokacii.

Dr. Balík poté informoval o úpravě a postavení zahraničních advokátů, kteří jsou po složení uznávací zkoušky zapsáni do seznamu ČAK. Poukázal přitom na podstatně výhodnější postavení slovenských advokátů, kteří jsou zapisováni do seznamu ČAK.

V uvažované novele slovenského zákona o advokacii není dosud shoda a jednota v úpravě postavení zahraničních advokátů na Slovensku.

Zkušenosti z oblasti odborné výchovy a vzdělávání přednesl dr. Mandák. Uvedl hlavní zásady odborné výchovy advokátních koncipientů a advokátů podle nového usnesení ČAK, které nabude účinnosti v lednu 1999. Přednesl náměty na

výměnu lektorů školení mezi českou a slovenskou advokací. Tento návrh byl slovenskou stranou uvítán a bude o něm jednáno. Dále dr. Mandák referoval o organizaci a obsahové náplni pomocných odborných orgánů advokacie. I v tomto ohledu bylo konstatováno, že bude užitečná spolupráce a výměna zkušeností. Totéž se týká i spolupráce redakce obou stavovských časopisů – Bulletinu advokacie a Bulletinu slovenské advokacie. Šéfredaktoři vejdou ve styk, aby uvážili zejména možnou výměnu příspěvků a publikaci článků o divergencích právních řádů ČR a SR, kterých postupně přibývá.

Z oblasti kontrolní a kárné praxe přednesli své zkušenosti za ČAK JUDr. Mikš a JUDr. Krym. Poukázali na problémy s doručováním písemností, s problémy nákladů kárného řízení a výkonu kárných opatření. Informovali, že v dohledné době bude zpracována sbírka kárných nálezů za období od roku 1990 do roku 1997 a nadále budou kárné nálezy vydávány vždy jednou za rok. Uvažuje se i o sbírce kárných nálezů zahraničních advokací a vybraných kárných nálezech z období před rokem 1990.

O způsobu vyřizování stížností a průběhu kárných řízení na Slovensku informovala přítomné JUDr. Michálková s tím, že problémy obou advokací jsou i zde v podstatě totožné.

Předsedové obou komor v závěru konstatovali, že tato výměna zkušeností byla vhodná a užitečná pro obě stany a že i do budoucna je žádoucí vzájemná informovanost o vznikajících problémech a způsobech jejich řešení.

JUDr. Jiří Klouza

TISK O ADVOKACII

Připravuje JUDr. Květa Slavíková

Přední místo v této rubrice je rezervováno vynikajícímu úspěchu obou časopisů vydávaných Českou advokátní komorou. V letošní anketě Karlovarských právnických dnů o nejlepší právnícký časopis zaujal první místo Bulletin advokacie se 197 body, další časopis Právní praxe v podnikání se pak umístil na velmi pěkném čtvrtém místě z celkem osmadvaceti soutěžících z ČR a SR. O této události psaly HOSPODÁŘSKÉ NOVINY dne 17. června 1998 v článku s názvem **Vavřín pro Bulletin advokacie**, který přetiskujeme celý.

Koncem minulého týdne se v Karlových Varech konala každoroční již osmá odborná konference Karlovarské právnícké dny, pořádaná společností německých, českých a slovenských právníků. Tradičně byla v jejím rámci vyhodnocena anketa o prestižní ceny nejlepším právníckým časopisům za rok 1997 (skleněná plaketa z dílny akademického malíře – skláře Jaromíra Rybáka).

V anketě o nejlepší právnícký časopis se vyjádřilo 467 respondentů – advokátů a dalších právníků, notářů, soudců, učitelů práva, zaměstnanců ve státní správě, ekonomů apod.

Z výsledků bodového hodnocení odborné a informační úrovně a sledovanosti 22 českých a šesti slovenských časopisů vyplynulo toto pořadí (název, vydavatel):

1. Bulletin advokacie	(Česká advokátní komora)	ČR
2. Právní rozhledy	(C. H. Beck Praha)	ČR
3. Právní rádce	(Hospodářské noviny – Economía)	ČR
4. Právní praxe v podnikání	(Česká advokátní komora)	ČR
5. Obchodní právo	(Prospektrum)	ČR
6. Právní praxe	(Ministerstvo spravedlnosti ČR)	ČR
7. Právník	(Ústav státu a práva AV ČR)	ČR
8. Právo a podnikání	(Orac)	ČR
9. Zo súdnej praxe	(MANZ)	SR
10. Evropské a mezinárodní právo	(Nadace EMP)	ČR
11. Trestní právo	(Orac)	ČR
12. Ad notam	(C. H. Beck Praha)	ČR
13. Daňová a hospodářská kartotéka	(Linde Praha)	ČR
14. Správní právo	(Ministerstvo vnitra ČR)	ČR
15. Finanční, daňový a účetní bulletin	(Vydavatelství ing. Jan Polák)	ČR
16. Kriminalistika	(Policie ČR)	ČR
17. Revue církevního práva	(Společnost pro církevní právo)	ČR
18. Justiční revue	(Práv. inšt. min. spravodl. SR)	SR
19. Všehrd	(Spol. českých právníků Všehrd)	ČR
20. Časopis pro právní vědu a praxi	(Masarykova univerzita Brno)	ČR
21. Právny obzor	(Ústav státu a práva AV SR)	SR
22. Daně	(Orac)	ČR
23. Právo a zaměstnání	(Orac)	ČR
24. Podnikatel a právo	(Komora komer. právníků SR)	SR
25. Bulletin slovenskej advokácie	(Slovenská advokátska komora)	SR
26. Práce a mzda	(Práce)	ČR
27. Práca a mzda	(Práce)	SR
28. Zdravotnictví a právo	(Orac)	ČR

Nejvýše oceněný časopis získal 197 bodů, časopis uzavírající pořadí 33,5 bodu. Letošní vítěz dosáhl loni šestého místa. Časopis vydávaný a. s. *Economia Právni rádce* byl tehdy druhý, přičemž v předchozích dvou letech byl hodnocen vždy jako nejlepší. ■

Ocenění se dostalo advokátskému stavu vedle *Bulletinu advokacie* i na jiném poli. Advokát JUDr. Petr Kužvart obdržel na jaře t. r. Cenu Josefa Velka, která je udělována nadací Nika jednotlivci za čin v oblasti ochrany přírody a životního prostředí, a to za osobní nasazení při vedení soudních sporů ve věci těžby zlata na Rožmitálsku a Kašperskohorsku a ve sporu o cementárnu v Tmani. Zprávu o tom v článku **Hledá se kladný hrdina** publikoval časopis *REFLEX* dne 9. dubna 1998, který současně uveřejnil rozhovor s vyznamenaným. ■

Domáhat se ochrany práv bývá nesnadné zejména pro toho, kdo se právě nalézá v neutěšené sociální situaci. Tohoto problému si všímá i článek **Pojištit lze i výdaje na advokáta, bohužel jen některé**, uveřejněný v *MF DNES* dne 28. května 1996. Z článku vyjímáme tyto podstatné pasáže:

Rostoucí náklady na advokátní služby, stejně jako poplatky za soudní řízení, a v neposlední řadě pomalost soudů odrazují od řešení sporu právní cestou stále větší počet lidí. Existuje však velmi jednoduchý pomocník, jak se zbytečným nákladům vyhnout – pojištění právní ochrany. V případě hrozícího nebo započatého soudního sporu se pak pojištěný nemusí starat prakticky o nic, náklady na soud, advokáta nebo soudního znalce hradí pojišťovna. Pojištění právní ochrany je relativně mladý obor, nepatří proto zatím k běžné nabídce pojišťoven. Ze tří tuctů domácích ústavů tak mají ve své nabídce právní ochranu zatím jen tři, čtvrtý – Česká podnikatelská pojišťovna – by se k nim měl připojit ještě letos.

Zatímco nabídka Generali a Česko–rakouské pojišťovny je ochranou motorových vozidel a jejich řidičů prakticky vyčerpána, D.A.S. poskytuje ochranu i v dalších sporech. Pod názvem právní ochrana rodiny zajistí ústav za dvanáct set korun vymáhání jakékoli škody vzniklé členům rodiny, tedy nejen manželům, ale i druhu a družce, jejich dětem, nebo třeba i pomocné síle, která v bytě jen vypomáhá. Pojišťovna hradí náklady na advokáta při správním či trestním řízení. Pojištění u D.A.S. by jistě ocenili i klienti zkrachovalých cestovních kanceláří či Pojišťovny Morava, neboť pojistka rodiny zahrnuje i prosazování nároků vyplývajících z uzavřených smluv. Například při záplavách nebo vyhoření bytu se lze prostřednictvím D.A.S. domáhat zvýšení plnění.

Základní právní ochranu rodiny lze za osm set korun ročně rozšířit ještě o nájemní a sousedské právo. Po uhrazení této pojistky se klient nemusí obávat

Pojištění právní ochrany pro vlastníky motorových vozidel

Druh vozu	Pojistné (Kč/rok)		
	Generali	D.A.S.	Česko-rakouská
Motocykl	500	715	500
Osobní vůz	960	1100–1430	1000–1400
Nákladní vůz	1700	1980–2640	1900
Autobus	2500	2750–3850	2500–3300
Právní ochrana řidiče	700	990	700

soudního sporu s majitelem domu kvůli výpovědi z bytu, neodstraněné závadě, neoprávněnému zvýšení nájemného nebo úhradě nákladů za plot oddělující sousední pozemky. ■

Průzkumem veřejného mínění o spokojenosti lidí s advokací a soudnictvím se zabýval článek **Většina lidí je s úrovní soudnictví a advokacie spíše nespokojena, ale na advokáty se obrací**, který vyšel 21. dubna 1998 v ÚSTEC-KÉM DENÍKU. Článek citujeme celý včetně grafu.

V průběhu měsíce března prováděla marketingová kancelář Puls v regionech Ústí nad Labem, Děčín, Teplic a České Lípy průzkum veřejného mínění ve věci spokojenosti s advokací a soudnictvím.

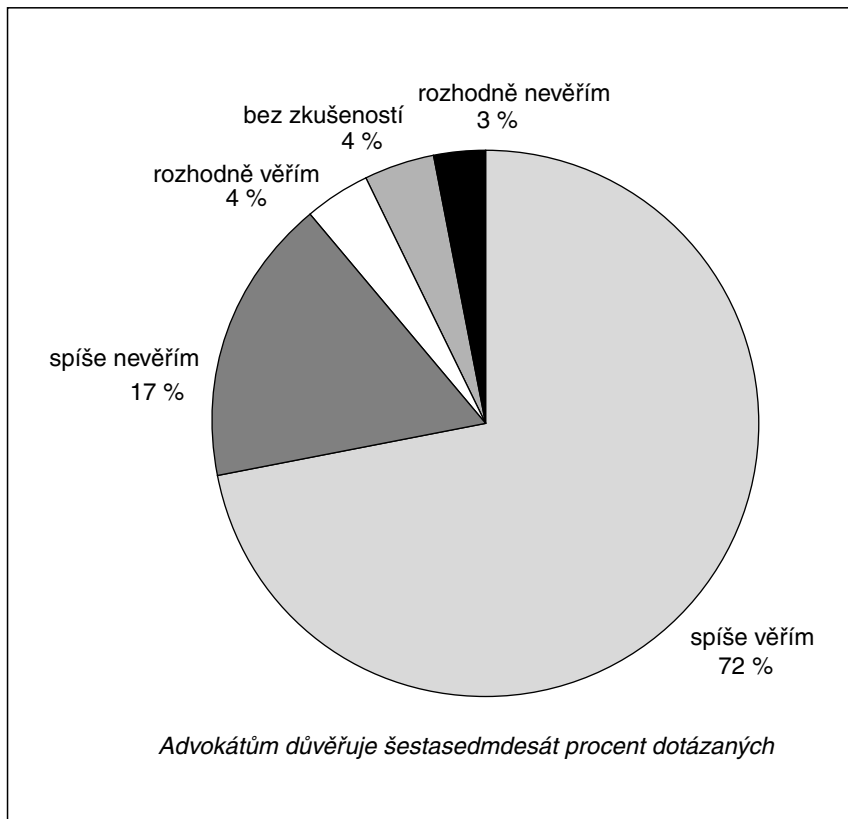
„Vzorek respondentů byl zvolen náhodným výběrem s počtem 415 dotazovaných, obsahoval nejen soukromé společnosti, ale také nepodnikající občany,“ uvedl včera k výsledkům průzkum zástupce kanceláře Puls Marek Vydržel. Co se týče otázky spokojenosti s úrovní našeho soudnictví, se názory výrazně nelišily.

Více než 70 procent respondentů hodnotí soudnictví spíše záporně. Žádný respondent neodpověděl na tuto otázku „jsem rozhodně spokojen“. Příčiny nespokojenosti spatřují dotazovaní především v délce vyřizování případů a v neschopnosti soudů exekucí realizovat již pravomocné rozsudky.

Nejčastější kritérium firem pro výběr právníka je v první řadě solidnost, následují neméně důležité požadavky na úspěšnost, dobré jméno, osobní zkušenosti a reference.

Cena není pro dotazované rozhodujícím kritériem. Nejčastěji advokátních kanceláří využívají podniky s měsíčním obratem okolo jednoho milionu korun – 75 procent dotazovaných.

Ačkoliv se respondenti vyjadřovali ve smyslu „nic jiného nám nezbývá, než respektovat rady a pokyny právníka“, advokátům spíše věří 72 procent responden-

tů. Za nejdůvěryhodnějšího právníka považuje většina dotazovaných toho, kdo je seriózní a má úspěch zastupování klienta

K otázce důvěry k advokátům i soudům se ÚSTECKÝ DENÍK vrátil znovu 9. května v rubrice „Zeptali jsme se“ s názvem **Lidé více než sousedům věří svým advokátům?**

Celých 66 % dotazovaných občanů hodnotí současný stav soudnictví za velmi neuspokojivý a někdy až katastrofální. Největší problém dle výsledků činí časová a tím pádem i finanční stránka řešených případů, v další řadě „údajná“ nesolventnost a tudíž snadná podplatitelnost kompetentních osob.

Na názor, proč jsou lidé nespokojeni s úrovní soudnictví jsme se zeptali advokáta JUDr. Otakara Pazdziory. „Myslím, že tato otázka by měla být položena spíše soudci. Z mého pohledu je příčin k nespokojenosti více, souvisí podle mého názoru s nedostatkem soudců v regionech a s neutěšeným a stále se měnícím stavem naší legislativy. Špatně se pracuje jak soudcům, tak advokátům s normami, které jsou stále novelizovány a nejsou příliš kvalitní,“ řekl Pazdziora. Výhodisko je podle něho třeba hledat nejen ve zvýšení stavu soudců, ale i v kvalitnější legislativě práce ministerstev a parlamentu. „Ke zrychlení či zefektivnění soudního řízení by rovněž prospělo, kdyby občané a společnosti více využívali služeb spíše seriózních advokátních kanceláří k uplatňování svých práv u soudu, protože tak lze předejít průtahům v řízení vyplývajícím například z vad podání (žalob) či nesprávně navržených důkazů a podobně.“ ■

Při konfliktu se zákonem hrají roli peníze tvrdí článek v MF DNES ze dne 10. dubna, zabývající se známou causou syna ředitele TV Nova Davida Železného, z něhož citujeme tyto názory:

Jakou roli mohou při soudním procesu i po něm sehrát peníze? Lze se díky nim, a tedy například dobře zaplacenému advokátovi, dočkat mírnějšího rozsudku, nebo alespoň oddálit nástup do vězení? Lidé, kteří se téměř každý den pohybují po chodbách justičních paláců, tuto skutečnost nepopírají. Kdo má peníze, je ve výhodě, shodují se.

„Finance v obhajobě opravdu hodně zmohou. Ten, kdo je má, může si dovolit zaplatit advokáta, který je skutečně dobrý a specializuje se na konkrétní causy. Hodně dělá také jméno. Známy obhájce si nemůže dovolit případy odbýt,“ říká soudce vrchního soudu Jiří Lněnička.

„Na tomto případě je evidentní, že dobře zaplacený advokát je ochoten udělat pro klienta opravdu maximum. Moc dobře vědí, jak proces prodlužovat a odhalovat rozsudek či nástup do vězení. To by přiděleného advokáta většinou ani nenapadlo,“ míní pražský státní zástupce, který si přál zůstat v anonymitě. „Podle zákona má každý právo na obhajobu. Otázkou však zůstává, jak je ta obhajoba kvalitní nebo dobře zaplacená,“ dodává.

I soudkyně Ivana Neffová, která rozhodla o tříletém trestu pro Železného, smýšlí podobně. „Někteří lidé jsou si rovni, jiní jsou si rovnější,“ říká.. ■

O roli peněz při domáhání se ochrany práv psal 18. dubna i ostravský MORAVSKOSLEZSKÝ DEN v článku **Opuštěné ženy mají problémy s penězi**. Z textu vyjímáme pasáže mající vztah k advokacii:

Ženy kolem šedesáti let, které opustí partner, se dostávají do bezvýhodné finanční situace. Jednašedesátiletou Janu Novotnou, která tráví více času v nemocnici než ve svém bytě 2+1 opustil loni manžel. Odstěhoval se k jiné partnerce, odhlásil trvalý pobyt, ale o rozvod zatím nepožádal. Paní Jana však ze svého důchodu ve výši 2 934 korun nezvládá platit nájemné, které i s inkasem činí 3 400 korun, proto v srpnu loňského roku požádala soud o stanovení výživného.

„Advokáta jsem si vzít nemohla, protože na něj jednoduše nemám. Poplatek pro právníka u soudu přijde na 1 500 až 2 000 korun. Právní rada v advokátní kanceláři stojí 150 korun, za hodinu se běžně platí 500 korun,“ svěřila se Novotná. Její dosavadní manžel, který má důchod přes šest tisíc korun, si však právníka dovolit mohl.

Podle regionálního zmocněnce České advokátní komory pro obvod Krajského soudu v Ostravě Aleše Vídenského stačí, když se partner chová tak, že nelze dovodit jeho úmysl opustit společnou domácnost. V některých případech pak stačí, když si v bytě nechá několik svých osobních věcí.

„Paní udělala chybu. V našem státě existuje možnost osvobození od soudních poplatků,“ sdělil Vídenský. Už před zahájením celého řízení o výživném mohla Novotná požádat alespoň dva právníky o bezplatnou právní pomoc. Ti samozřejmě nemusí vyhovět, i když také mezi advokáty se najdou lidé se sociálním cítěním, kteří se jednou za čas věnují klientovi, jenž nemůže zaplatit.

Pokud však advokát žádost o bezplatné zastupování odmítne, může klient písemně požádat Českou advokátní komoru v Praze o určení advokáta, který právní službu poskytne bezplatně. „Advokátní komora pak zkoumá, zda se nejedná o uplatňování zřejmě neoprávněných zájmů. Pro to, aby mohla být právní pomoc poskytnuta bezplatně, musí žadatel předložit potvrzení o výši příjmů. To však není jediná možnost pro klienta, který se ocitne ve finančních potížích,“ říká Vídenský. Člověk, kterému sociální poměry nedovolují platit advokáta, může požádat také příslušný soud o ustanovení zástupce k ochraně jeho zájmů. U soudu pak musí prokázat, že splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků. Situaci posuzuje soudce.

Problém je však také v tom, že lidé, kteří právní pomoc potřebují, mají často jen velmi malé znalosti o tom, jak, kde a co funguje. Paní Novotná navštívila několik právníků, kteří ji odmítli. Rady se však nedočkala. Kromě nemoci a zoufalství nad činem manžela se jí zmocnila beznaděj z bezvýhodné situace. Pokud by se jí neujala mladší příbuzná, která „bombardovala“ několik úřadů, advokátů a sama různé žádosti nenapsala, zřejmě by se pomoci nedočkala vůbec. Jak také Vídenský přiznává, lidé se v právních věcech orientují jen velmi těžko. Bezplatnou právní pomoc pro lidi v sociální tísní téměř nikdo neposkytuje. Některé kanceláře poslanců a senátorů, kteří se tímto problémem začali zabývat, jsou do slova v obležení zájemců.

Od září letošního roku připravuje Česká advokátní komora pro obvod Krajského soudu v Ostravě bezplatné právní porady, které by měli poskytovat dva advokáti jednou týdně. „Tyto bezplatné právní porady však nebudou zahrnovat zastupování klienta, ale půjde o informace, které by měly žadateli poskytnout základní orientace v jeho problému. Získá tak základní znalost, co a jak udělat,“ řekl Videnský. ■

Novela trestního řádu a Listiny základních práv a svobod, která prodloužila dobu zadržení ze 24 na 48 hodin, vyvolala polemiku mezi zastánci a odpůrci této změny. ZEMSKÉ NOVINY z 8. července uvedly v článku **Proti dvojnásobné délce zadržení protestují ochránci lidských práv** řadu rozdílných názorů. Zatímco např. Cyril Svoboda považuje prodloužení za správné, neboť dává zadrženému větší naději, že soudce získá dost informací, aby rozhodl proti vazbě, advokátka Veselá-Samková považuje názor, že schválená novela povede ke zkvalitnění obhajoby, za zcela zcestný. „Pouze se zdvojnásobí lhůta, kdy obhájce nemůže dělat vůbec nic“, prohlásila pro ZN.

Nejdále v záporné reakci na novelu došel bývalý náměstek ministra vnitra Martin Fendrych, autor článku **Česká osmačtyřicítka**, vyšlém v RESPEKTU dne 22. 6. 1998. Považuje prodloužení zadržovací lhůty za průlom do práv českých občanů, což údajně znamená návrat nazpět do komunistických dob a opačným směrem než západní Evropa (*Pozn. red.: Nebudeme tam sami, zpět v komunistických dobách je už s delšími lhůtami řada států, např. Rakousko – 2 dny, Španělsko – 3 dny, Itálie – 2 dny, Švédsko – 5 dnů, Francie – 5 dnů atd.; čerpáno z Ústava a ústavní řád autorů Pavlíček, Hřebejk, Knapp, Kostečka, Sovák, Linde Praha 1996, II. díl., str. 81*). Martin Fendrych dále dospěl ke zjištění, že jsou za tím advokáti, jak vyplývá z podtitulku **Advokáti to potřebují**. ■

Odpověď na hádanku ze sbírky útěchy (str. 75)

Jedná se o soud I. instance (tribunal d'instance) v Bergeracu. Podrobněji referoval článek v Le Parisien č. 16673 14. 4. 1998, str. 13. Při četbě jsem si arciť nemohl vzpomenout na onen legendární předlístopadový vtíp:

*U dveří Alexandra Sergejeviče zazvonili dva pánové v kožených kabátech.
„Jste Ivan Ivanovič?“*

1) Vzdělávací kurzy a semináře v Římě

Již v Bulletinu advokacie č. 3/98 jsme uvedli přehled kurzů a seminářů, které v letošním roce pořádá Italský institut pro právní vzdělání (International Development Law Institute – IDLI). Nyní jsme obdrželi podrobnější informace o kurzech, které se konají na podzim. t. r. a jsou vedeny v anglickém jazyce:

- 5. 10. – 16. 10. Seminář „Principles and Practices of Banking Law and Regulation“
- 16. 11. – 27. 11. Seminář „Trade Liberalization and Restrictive Business Practices“.

Účastenský poplatek na každý z těchto seminářů je 4 000 USD, s výlohami na pobyt se počítá, 2 200 000 LIT.

Pro bližší informace se můžete obrátit buď na mezinárodní oddělení ČAK (dr. V. Král, H. Linková) nebo přímo na JUDr. Josefa Marušáka, Dářská 694/60, 198 00 Praha 9, tel. a fax 02/666 106 12, který s Italským institutem pro právní vzdělání spolupracuje.

2) Přednáška Masarykovy asociace v Praze „Evropská unie a soudní spolupráce“

Masarykova asociace se sídlem v Paříži pořádá ve čtvrtek **1. října 1998 od 14 hodin** na Právnické fakultě ve sborovně v I. patře přednášku p. **Emmanuela Barbe**, soudce a současného reprezentanta Francie v Evropské unii, na téma:

*Evropská unie a soudní spolupráce
– Třetí pilíř Maastrichtské dohody.*

Jako obvykle je simultánní tlumočení zajištěno. Všechny zájemce srdečně zveme a prosíme z důvodu omezené kapacity sborovny o potvrzení účasti na mezinárodní oddělení ČAK.

H. Linková

3) Přednášky „Obchodování s USA“

John Marshall Law School z Chicaga ve spolupráci s Českou advokátní komorou si Vás dovoluje pozvat na konferenci pokračujícího právního vzdělávání:

„Obchodování se Spojenými státy“ – aktuální právní otázky

Předmětem budou např. témata:

- Zahajování a vedení sporů ve Spojených státech
- Zakládání společností ve Spojených státech
- Elektronický obchod, Internet a duševní vlastnictví
- Bankovní a investiční záležitosti
- Způsoby snadnějšího vedení obchodních sporů

Konference bude probíhat 16. a 17. října 1998 od 9.00–16.30 v Praze, v prostorách České advokátní komory. Celý program bude tlumočen do češtiny (registrační poplatek kryje také kvalitní podklady k přednáškám, veškeré občerstvení a oběd). Američtí právníci mohou za účast získat 12 CLE kreditů vyžadovaných státními komorami.

Registrační poplatek je 5 000,- Kč, slevy poskytujeme účastníkům z loňského roku a skupinám z jedné firmy. Studenti a advokátní koncipienti mají účast zdarma.

Nabízíme také výhodné možnosti spolupráce pro sponzory.

Pro aktuální informace a přihlášky si zavolejte nebo napište na: fax/tel.: 02/4023767

MegaPrint Praha – JMLS CLE

K Nouzovu 2131/7, 143 00 Praha 4

E-mail: kacin@sensus.cz

4) Seminář v Londýně – Violence Against Women: Ending the Silence, Challenging the Tolerance“ ve dnech 20. – 27. 2. 1999.

Účastenský poplatek činí 1 290,- GBP. Z materiálů, které dostáváme od Britské rady (The British Council), zjišťujeme, že pořádají nejrůznější kurzy, zejména jazykové, a to například obecná angličtina, angličtina pro děti, angličtina pro vedoucí pracovníky, obchodní angličtina, angličtina pro bankovníctví, angličtina pro právníky, angličtina pro sekretářky.

Bližší podrobnosti včetně možnosti získat stipendium Vám podají kanceláře Britské rady, které mají sídlo v těchto městech: Brno, České Budějovice, Olomouc, Ostrava, Pardubice, Plzeň, Ústí nad Labem, Praha.

Brno – Opletalova 6, 663, 26, Brno, tel. 05/4221 2774, fax 05/4221 2938, E-mail: bcbrno@britcoun.anet.cz, **České Budějovice** – Krajinská 2, 370 21 České Budějovice, tel. 038/7311 166, fax 038/329 31, E-mail: bcbudejovice@britcoun.anet.cz, **Olomouc** – Křížkovského 14, 771 00 Olomouc, tel. 068/5223 203, fax 068/5222 578, E-mail: bcolomouc@britcoun.anet.cz, **Ostrava** – Masarykovo nám. 21, 701 45 Ostrava, tel. 069/612 1920, fax 069/612 1719, E-mail: bcostrava@britcoun.anet.cz, **Pardubice** – Perštýnské nám. 54, 531 08 Pardubice, tel. 040/515 267, fax 040/518 557, E-mail: bcpardubice@britcoun.anet.cz, **Plzeň** – náměstí Republiky 12, 301 13 Plzeň, tel. 019/7237 376, fax 019/723 7141, E-mail: bcplzen@britcoun.anet.cz, **Ústí nad Labem** – W. Churchilla 4, 400 01 Ústí nad Labem, tel. 047/5200 884, fax 047/52000740, E-mail: bcusti@britcoun.anet.cz, **Praha** – Národní 10, 125 01 Praha 1, tel. 02/2199 1131, fax 2491 3839, E-mail: karel.melzmunf@britcoun.cz.

RŮZNÉ

1) Zpráva o VIII. karlovarských právnických dnech

Setkání právníků z Německa, Rakouska, Slovenska a z Čech, které se k právním otázkám současnosti konaly ve dnech 11.–13. 6. 1998. Letošní byly charakterizovány několika novinkami, které se velmi příznivě odrazily na celém průběhu konference a týkaly se jak věcného zaměření příspěvků, tak i organizačního uspořádání.

Pokud jde o věcné zaměření, změna se projevila v tom, že problematika aproximace českého práva k právu Evropské unie nebyla traktována samostatně, ale byla projednávána v rámci jednotlivých tematických okruhů. Přednáška JUDr. J. Teličky, náměstkyně ministra zahraničních věcí, o postupu prací na vytváření předpokladů pro postupné začleňování ČR do Evropské unie, nebyla proto jako v minulých letech soustředěna na problémy aproximace právních předpisů, ale především na problémy, které jsou spojeny s osvojením si jednotlivých politik, což je pochopitelně mnohem širší záběr. Účastníci KJT tak získali náhled do všech složností, jimiž je provázen „vstup do Evropy“, jejichž je aproximace nebo

harmonizace právních předpisů jen částí, byť je třeba jí velmi důsledně nejen věnovat pozornost, ale takto ji i realizovat.

Tady bylo velmi plasticky a i prakticky – jmenovitě ve dvou vzájemně se doplňujících příspěvcích o transformaci obchodních společností prof. JUDr. Ireny Pelikánové a prof. JUDr. J. Dědiče o vybraných problémech fúzí obchodních společností v českém právu – znázorněno, jak nedůsledně byla do našeho právního řádu transponována třetí směrnice EU a jaké problémy to může způsobit v praxi nejen pro slučující se společnosti, ale i pro osoby další, např. věřitele nebo majitele zvláštních druhů cenných papírů. Omezený rozsah této zprávy nedovoluje víc než jen tuto stručnou poznámku. Kdo se o tuto problematiku zajímá hlouběji, ať z důvodů teoretických nebo proto, že takové případy musí řešit v praxi, může si opatřit sborník z konference, který obsahuje oba referáty. Ty jsou navíc doplněny ještě příspěvkem prof. Doralta z Wirtschaftsuniversität Wien – Výzkumného ústavu pro středo- a východoevropské hospodářské právo, o přeměně obchodních společností. Téměř varovně zazněl v jeho vystoupení podiv nad tím, s jak málo ustanoveními vystačí český zákonodárce k řešení tak závažných otázek, jako jsou transformace obchodních společností, na rozdíl od těch západních, kteří otázkám práva obchodních společností věnují desítky paragrafů a stovky listů výkladů a komentářů. Budiž mi dovoleno k tomu přičlenit osobní poznámku: na tomto příkladu se plasticky zračí podcenění jak důsledné nezbytnosti harmonizace s právem EU, tak i věcných problémů, jejichž řešení tyto komunitární a na základě jejich transformace vydané národní právní předpisy poskytují. Jestliže stojíme před závěrečnou etapou privatizace dosud státem vlastněného majetku, pak jsou tyto nedostatky české právní úpravy vskutku na pováženu.

K tématu „Bankovníctví, finanční a kapitálové trhy“ se vázalo několik příspěvků, jednak se přímo týkajících novely zákona o bankách, jednak se týkajících vlastní činnosti bank. Úvodní slovo k prvému okruhu přednesl dr. J. Burian (ČNB), který objasnil úkol novely vytvořit předpoklady pro kulturu finančního trhu, přičemž plná kompatibilita s právem EU se očekává teprve od vydání uceleného zákona o bankách zhruba v období dvou let. O významu postavení a úkolech Komise pro cenné papíry promluvil její předseda Ing. Tomáš Ježek, který připomněl ve svém příspěvku i začátky a teoretické spory kolem vytváření kapitálového trhu v souvislosti s tzv. velkou privatizací, a to nejen v rovině ekonomické, ale zejména i v rovině právní. Zdá se, že ani dnes se tu právo příliš netěší vážnosti.

Na toto téma navázal organicky problémový okruh „Hypoteční právo, aktuální možnosti zajištění a realizace zástav, dražby mimo soudní výkon rozhodnutí“. O národohospodářském významu hypoték zejména pro rozvoj stavebnictví připravili referáty a promluvíli především reprezentanti německých hypotečních bank (dr. Otmar Stöcker, Svaz německých hypotečních bank, Bonn, dr. P. Dušek, Vereinsbank CR, RA Berndt Schmidt a dr. M. Franz, Rheinische Hypothe-

kenbank, Peter Heller, Süddeutsche Bodenkreditbank, a. s.). V porovnání s naší úpravou (zákon o dluhopisech a v jeho rámci jedno ustanovení o hypotečních zástavních listech) jsou na komunitární úrovni hypoteční úvěry upraveny dvěma směrniciemi a zástavní listy neméně než sedmi směrniciemi. V druhém plánu pak jde o zajištění poskytnutých hypoték zástavními právy. K nepřípadnosti našich hmotněprávních a zejména procesněprávních předpisů v této oblasti zaznělo v diskusi nemálo kritických hlasů. V tomto kontextu pak byl velmi zajímavý příspěvek Petera Hellera, který komentoval návrh zákona o dražbách mimo soudní výkon rozhodnutí na pozadí německé praxe.

Novela trestního zákona z r. 1997 byla v programu uvedena obecně jako „Trestní právo v obchodní oblasti“, přestože příspěvky byly zvláště zaměřeny na finanční kriminalitu. Pro diskusi byly připraveny ve sborníku dva rozsáhlé referáty (dr. Pavel Šámal a dr. František Púry, Nejvyšší soud ČR). Diskuse byla neméně bohatá jako k transformaci obchodních společností. Pro posuzování trestné činnosti v ekonomické oblasti je třeba mít na zřeteli, že skutkové podstaty v trestním právu jsou ostře vyhraněné a tedy se musí přesně rozlišovat, zda jsou u dané skutkové podstaty naplněny všechny znaky, případně zda některý znak nebo jeho absence nezpůsobuje přesun předmětného jednání pod jinou skutkovou podstatu, jiné posouzení a jiný trest. Velmi živá debata se rozvinula k otázce, zda by některé civilní delikty v obchodním právu nemohly mít samostatnou – a proto jim bližší – trestní úpravu mimo rámec trestního zákona, jak tomu bylo např. za první republiky v zákonu proti nekalé soutěži. Zdá se, že pro takové řešení není zatím dostatek prostoru, protože by to znamenalo dost značný zásah systémový i do příslušných procesních norem, navíc zásah nejen v oblasti trestního práva, ale systému práva všeobecně.

Jednotlivé problémové okruhy provázely informace o právních úpravách ve Slovenské republice: o novelizaci obchodního zákoníku, jejímž předmětem byla snaha, která zabránila poškozování věřitelů, jmenovitě společnosti s ručením omezeným, referovala velmi kriticky prof. dr. Olga Ovečková, která novele vytkla jak systémové nedostatky, tak zejména nedomyšlenost, pokud jde o ekonomické dopady. O trestněprávních aspektech ochrany proti nekalé soutěži na Slovensku promluvil dDr. Jozef Vozár. Zastává názor, že naplnit skutkovou podstatu § 149 TrZ s tou intenzitou jednání, které toto ustanovení ke své aplikaci vyžaduje, bude jen velmi obtížné, ale zároveň konstatoval, že ani připravovaná novela trestního zákona na Slovensku se tohoto ustanovení nedotkne.

Nové z organizačního hlediska bylo to, že jednotlivé problémové okruhy probíhaly formou panelové diskuse, což umožnilo daleko větší aktivní účast přítomným na projednávání jednotlivých témat. Bylo to umožněno tím, že péčí nakladatelství Linde byl vydán dvojjazyčný sborník s referáty před vlastním konáním konference.

Dále byly pro dvě ojedinělá, ale přesto velmi důležitá témata připraveny „večery u krbu“, věnované jednak etickým problémům advokátního povolání, pro něž úvodní slovo připravil a na dané téma spolu s dalšími filozofoval předseda České advokátní komory dr. Karel Čermák, jednak konkurznímu právu, pro něž referát připraven nebyl, ale novelu zákona o konkurzu a vyrovnání v jejích oze-havých bodech představila a diskusi praktiků o zkušenostech z provádění konkurzů moderovala dr. Jindřiška Munková.

A konečně bylo nově uspořádáno sobotní dopoledne, které bylo věnováno volnému pohovoru o zajímavých právních otázkách podle přání účastníků. Od diskuse o cenných papírech a některých trestněprávních otázkách, na něž se ne-dostalo v předchozím odpoledni, až po příspěvek dr. Sojky o činnosti advokáta v terénu, s čím se lze setkat např. při provádění konkurzního řízení a likvidaci podniku, který navodil otázku pojištění rizik konkurzních správců, to bylo živé odpoledne, které nikterak nepřipomínalo končící konferenci.

V průběhu konference byla již tradičně udělena prestižní cena nejlepšímu právnickému časopisu, jímž se pro rok 1997 na základě výsledků ankety stal v České republice Bulletin advokacie, na Slovensku pak časopis Zo súdnej praxe.

Letos poprvé však byly uděleny prestižní autorské ceny také za nejlepší publikaci za minulá dvě léta: cenu za knižní publikaci získal prof. JUDr. Jan Dědič za svůj Komentář k obchodnímu zákoníku, publikovaný nakladatelstvím Prospektum v r. 1997, a za nejlepší časopisecký příspěvek získala publikace Trovy ko-nania v civilnom procese autorů J. Mazáka a L. Šoltýse publikovaná ve slovenském Bulletinu advokacie. Autorem uměleckého ztvárnění cen je ve všech případech světoznámý sklářský výtvarník J. Rybák. Karlovarské právnické dny tím zahajují novou tradici a doufají, že se stane podnětem pro právní publicistiku k tvorbě prací přínosných pro rozvoj právní vědy. Je nám toho zapotřebí.

JUDr. Jindřiška Munková

2) První mezinárodní zápas českých advokátů v rugby

Dne 27. 6. 1998 přiletěl do Prahy rugbyový výběr Pařížské advokátní komory sestávající z mladých pařížských advokátů, kteří povětšinou stále aktivně hrají rugby v rámci řádné soutěže jako „Club du Palais“. Proti nim nastoupil pod vedením JUDr. Oškrdala a JUDr. Procházky výběr českých advokátů a soudců,

který měl sice po celý zápas značnou věkovou a váhovou převahu a měl tedy značné předpoklady francouzské nezkušené mladíky rozdrtit, bohužel se i přes náš vynikající výkon ukázala platnost přísloví „Kdo uteče, vyhraje“. Občas nám utekli a poněkud vyhráli (30:5).

Obdiv přítomných osobních lékařů našich hráčů patřil zejména JUDr. Maisnerovi, jehož 150 kg živé váhy vydrželo celý poločas bez přísunu životodárného nikotinu a JUDr. Kadaněmu, kterému ani v jeho téměř 50 letech nečinilo obtíže po více než 20 letech bez problémů zvládnout všechny novely zákona o rugby.

Francouzští kolegové ihned po úspěšném ukončení třetího poločasu odletěli zpět do Paříže, takže si většinou noc v hotelu platili pouze pro svá zavazadla.

Výběr českých advokátů navštíví Paříž buď 2.–4. nebo 7.–9. října 1998 a je třeba se nahlásit (fax 02/2491 2376) a dohodnout se, zda lépe déle autobusem či rychleji za trochu více peněz letadlem.

3) Nabídka krátkodobé stáže na ostrově Korfu

Do České advokátní komory přišla nabídka od řeckého advokáta na bezplatnou týdenní stáž na ostrově Korfu v době letní sezony 1998–99.

Nabídka platí pro advokáta (advokátku) ve věku 25–33 let s dobrou znalostí angličtiny. Účelem stáže je seznámit se s prací v řecké advokátní kanceláři. Jak dále píše, během této pracovní praxe zbyde dosti času na prohlídku pamětihodností ostrova i na pobyt na písččných plážích.

Jako protihodnotu žádá poskytnutí stejných podmínek stáže v České republice, tj. bezplatnou sedmidenní stáž v letní sezoně a možnost poznávání naší republiky.

V případě zájmu přihlašte se co nejdříve na mezinárodní oddělení (dr. Král, pí Linková) České advokátní komory.

Vybráno z jednoho žalobního návrhu

Navrhuji, aby soud vydal tento rozsudek:

Manželství navrhovatele Z. N. a odpůrkyně R. N. uzavřené dne 15. 5. 1983 před MěNV v Novém Městě nad Metují se rozvádí.

Odpůrkyně je povinna platit stravu obou psů, které jsou v péči navrhovatele, protože odpůrkyně nemá pro péči o ně vhodné podmínky. Stravu bude navrhovatel přebírat naturálně, finanční úhradu nepožaduje.

• • •

Pravdu a spravedlnost hledejte u Pána Boha. K soudu se chodí pro rozhodnutí.

(nejmenovaný žijící advokát ke svému klientovi)

Se souhlasem redakce přetištěno z č. 2/1998 časopisu Soudce, vydávaného Soudcovskou unií ČR. Časopis je k dispozici v knihovně ČAK.

DOTAZNÍK PRO ADVOKÁTNÍ KONCIPIENTY

Vzhledem k novému systému výchovy koncipientů od 1. ledna 1999 prosíme koncipienty o vyplnění tohoto dotazníku.

Nevyplňují ti, kteří na podzim 1998 vykonávají advokátní zkoušku

Dotazník nutno zaslat ČAK, Národní tř. 16, 110 00 Praha 1, odd. výchovy, do 30. 10. 1998

Titul, příjmení, jméno: _____

č. osvědčení koncipienta: _____

č. telefonu: _____

Adresa advokátní kanceláře: _____

ZDE ODSTŘIHNĚTE
POPŘ. ZAŠLETE KOPII

1. Ke konci roku 1998 budu vykonávat

první rok započitatelné právní praxe

druhý rok započitatelné právní praxe

třetí rok započitatelné právní praxe

2. Do konce roku 1998 jsem se zúčastnil(a) – zúčastním – semináře

základního

trestního

civilního

výběrového

Vyznačte křížkem.

datum:

podpis koncipienta:

podpis advokáta: